

Upozornění: Vzhledem k tomu, že se jedná o dvojjazyčnou učebnici, která vznikala ve třech zemích, jsou jednotlivé texty řazeny co do priority podle původu autora. Tzn. pokud je autorovou mateřštinou čeština, je v příslušném textu český text v levém sloupci, německý v pravém, případně je v odstavci prvním a německý text v druhém. Je-li autorovou mateřštinou němčina, je tomu naopak. Autoři dále upozorňují na ne zcela přesně podchycené rozdíly v němčině bavorské a rakouské a omlouvají se za tento nedostatek. Pokud jsou v učebnici některé informace použity opakovaně, jedná se o záměr.

Poděkování: Autoři děkují všem, kteří pomohli při vzniku této učebnice, jak jednotlivcům, tak institucím. Jsou to (v abecedním pořádku) : Růžena Buzická, Mgr. Roman Hájník, Ing. Josef Mráček, Prachatické muzeum, Okresní muzeum Český Krumlov, Školský úřad Český Krumlov, Školský úřad Klatovy, Mgr. Jana Vokurková, Ing. Ivan Žlábek

Šumava bez hranic

Doplňková učebnice pro žáky základních škol šumavských okresů na obou stranách hranice, zpracovaná kolektivem autorů - českých, bavorských a hornorakouských pedagogů a pracovníků státní správy ve školství

Ergänzungslehrbuch für Schülerinnen und Schüler der Böhmerwaldkreise auf beiden seiten der Grenze. Bearbeitet von einem Autorenkollegium tschechischer, bayerischer und oberösterreichischer Pädagogen und Schulaufsichtsbeamter.

A complementary textbook for the primary school's pupils of the Bohemian Forest's districts on both side of the border processed by a collective of Czech, Bavarian and Upper Austrian teachers and educationists

Böhmerwald ohne Grenzen

The Bohemian Forest without boundaries

*vydává Regionální sdružení Šumava se sídlem ve Stachách jako dotisk učebnice vydané Školským úřadem Prachatice za podpory PHARE
2000 - 2001*

Published by Prachatice Education Authorities with the help of PHARE

Slovo úvodem

Vážení učitelé, milí žáci,

Mgr. Pavel Fencel

dostáváte do rukou první společnou učebnici pro žáky škol šumavských okresů Český Krumlov, Freyung-Grafenau, Klatovy, Prachatice, Regen, Rohrbach a Urfahr-Umgebung. Jedná se o pokus vytvořit text, který by měl co říci žákům - budoucím občanům, kteří vedle sebe budou žít. Doufejme, že jde o pokus úspěšný.

Mgr.Pavel Fencel, Mgr.Bohumil Florián, Mgr.Frant.Mandák, Mgr.Karel Průcha, Mgr.Pavel Ruda, Mgr.Eva Zálahová

Vorwort

RSchD Kurt Neudert

“Wir sind uns räumlich nah, und doch so fern, was unser Wissen voneinander angeht.”

Aus der Absicht heraus, gerade jungen Menschen in der Dreiländerecke Tschechien, Österreich und Deutschland ihr jeweils unmittelbar angrenzendes Nachbargebiet näher vorzustellen und sie auf diese Weise für das Nachbarland und dessen Bewohner zu interessieren, ist auf Initiative von Herrn Kollegen Fencel in Gemeinschaftsarbeit das vorliegende Schulbuch entstanden.

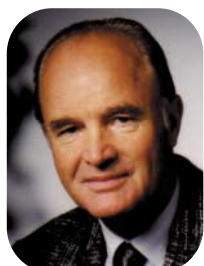
Die nach intensiven Diskussionen der Autoren entwickelte und vom Streben nach Objektivität getragene Konzeption ist Beweis für die Möglichkeit fruchtbarer Zusammenarbeit über Ländergrenzen hinweg. Wir persönlich sind zutiefst davon überzeugt, dass das Buch auch einen Beitrag zur Verständigung zwischen Völkern leistet aus dem Bewusstsein, dass das Wissen voneinander und die Durchführung gemeinsamer Projekte und Unternehmungen in eine bessere gemeinsame Zukunft führen können. Wir wünschen dem Buch weite Verbreitung und positive Resonanz, den mit ihm arbeitenden Lehrkräften und Schülerinnen und Schülern Freude und Gewinn.

SR Heinz Pollak

Kurt Neudert, Ltd. Regierungsschuldirektor, Regierung von Niederbayern, SR Heinz Pollak, R Edmund Stern, L Karl H.Reimeier, L Martin Reitberger, L Heinrich Höllmüller und SchR Horst Fiegl.

Liebe Leser!

Prof. Fritz Winkler

Die Bezirksschulräte Rohrbach und Urfahr-Umgebung als südliche und östliche Anrainer des Böhmerwaldgebietes freuen sich über das Zustandekommen dieses ersten grenzüberschreitenden Sachbuches unter tschechischer Federführung.

Allein die Mitwirkung am Werden dieses Werkes ließ in uns viele Gemeinsamkeiten - nicht nur in den Landschaftsformen - bewusst werden und das Zusammengehörigkeitsgefühl stärken.

Möge das Buch auf die künftigen Leser, die “Böhmerwäldler” von morgen, ähnlich wirken!

So würde sein Zweck erfüllt und ein wichtiger Schritt zum besseren gegenseitigen Verstehen beiderseits einer durch Jahrhunderte nur trennenden Grenze gesetzt worden sein.

Ein Negativum der multinationalen Teamarbeit sind die oftmaligen Wiederholungen von Sachinformationen. Wir bitten um Verständnis!

BSI Norbert Frühmann

Prof. Fritz Winkler, BSI Norbert Frühmann, Dir. Edith Steffan, Karl Zimmerhackl.

Obsah - Inhalt:

Kapitola 1.: Krajina - Landschaft

1. Heimat Böhmerwald - Šumava náš domov
2. Horopis - Topographie
3. Vodopis - Gewässerkunde
4. Podnebí - Klima
5. Příroda - Natur
6. Lesnictví - Forstwirtschaft
7. Landwirtschaft - Zemědělství
8. Národní parky - Nationalpark

Kurt Neudert
Frant.Mandák / Pavel Fencel
Frant.Mandák
Frant.Mandák
Karel Průcha
Bohumil Florián
Karl.H.Reimeier
Martina Ptáková

Kapitola 2.: Lidé - Menschen

1. Pohled do historie - Einsicht in die Geschichte
2. Zur Geschichte des Mühlviertels - K dějinám Mühlviertlu
3. Verkehrswege - Dopravní cesty
4. Lidová architektura - Volksarchitektur
5. Technické památky - Technische Errungenschaften
6. Handwerk - Remesla
7. Brauchtum - Lidové zvyky
8. Osobnosti - spisovatelé Šumavy - Berühmte Dichter

Eva Zálahová
Norbert Frühmann
Horst Fiegl
Pavel Fencel / Pavel Hubený
Eva Zálahová / Pavel Fencel
K.H.Reimeier
K.H.Reimeier / E.Steffan / P. Fencel
Pavel Fencel / Edmund Stern

Kapitola 3.: Šumavské okresy se představují Die Böhmerwaldlandkreise stellen sich vor

1. Okres - Landkreis - Bezirk Český Krumlov
2. Landkreis - Bezirk - Okres Freyung-Grafenau
3. Okres - Landkreis - Bezirk Klatovy
4. Okres - Landkreis - Bezirk Prachatice
5. Landkreis - Bezirk - Okres Regen
6. Bezirk - Landkreis - Okres Rohrbach
7. Bezirk - Landkreis - Okres Urfahr-Umgebung

Eva Zálahová
Heinz Pollak / Karl Heinz Reimeier
Pavel Ruda
Pavel Fencel
Edmund Stern
Fritz Winkler
Norbert Frühmann

Šumava bez hranic - Böhmerwad ohne Grenzen

doplňková učebnice pro žáky základních škol okresů Český Krumlov, Klatovy, Prachatice, Freyung-Grafenau, Regen, Rohrbach a Urfahr-Umgebung - vydalo Regionální sdružení Šumava za finančního přispění programu EU PHARE nákladem 2.000 výtisků, 2. vydání,

Text: Mgr. Fencel, H. Fiegl, Mgr. Florián, BSI Frühmann, H.Höllmüller, P. Hubený, Mgr. Mandák, RS K. Neudert, SR Pollak, K. Průcha, K.H.Reimeier, M. Reitberger, Mgr. Ruda, Dir. Steffan, Dir. Stern, Prof. Winkler, Mgr.Zálahová

Spolupráce: Mgr. Josef Albrecht, RNDr. Petr Bürger, Ing. Jiří Neumann, Karl Zimmerhackl

Překlady: Mgr. Zámečnicková, M. Ptáková (Příroda), Ing. Sudický (Horopis, Verkehrswege, Zur Geschichte des Mühlviertels)
Redakční zpracování: Mgr. Fencel

Foto: Archiv Gemeinde Spiegelau, Archiv OkÚ Prachatice - Vachta, SNP Šumava - Hošek, Archiv Kavale, Mgr. Fencel, Archiv R.Kozák, Archiv E. M. Binder, K. Fuchs, Mgr. Hubený, ISSL Vimperk, Landratsamt Regen, Verkehrsamt Waldkirchen, Archiv Freilichtmuseum Finsterau, Museum Dr. O.Kudrny Netolice, Prachatice muzeum, R.Pourová,

Mapy: Kartografie Praha a.s., Správa NP Šumava

Obálka a grafická úprava: Štěpán Červenka a Štěpán Vrbický

Tisk: Herbiaprint spol. s r. o. České Budějovice

The Bohemian Forest without border

- a complementary textbook for primary school pupils of the following districts: Český Krumlov, Klatovy, Prachatice, Freyung-Grafenau, Regen, Rohrbach and Urfahr-Umgebung

- published by Prachatice Education Authorities through the Bohemian Forest RRA, with financial help from EU PHARE programme

- press run - 8000 copies, the first publication

The authors of the texts: Mgr. Fencel, H. Fiegl, Mgr. Florian, BSI Frühmann, H. Hollmüller, P. Hubený, Mgr. Mandák, RS K.

Neudert, SR Pollak, K. Průcha, K.H. Reimeier, M. Reitberger, Mgr. Ruda, Dir Steffan, Dir Stern, Prof. Winkler, Mgr. Zálahová

Cooperation: Mgr. Josef Albrecht, RNDr. Petr Burger, Ing. Jiří Neumann, Karl Zimmerhackl,

Translations: Mgr. Zámečnicková, M. Ptáková (The nature), Ing. Sudický (Orography, Transport routes, The history of Mühlviertel)

Editing: Mgr. Fencel

Photography: Gemeinde Spiegelau Archive, OkÚ Prachatice Archive - Vachta, SNP Šumava - Hošek, Kavale Archive, Mgr. Fencel,

R. Kozák Archive, E.M. Binder Archive, K. Fuchs, Mgr. Hubený, ISSL Vimperk, Landratsamt Regen, Verkehrsamt Waldkirchen,

Freilichtmuseum Finsterau Archive, Netolice Dr. O. Kudrna Museum, Prachatice Museum, R. Pourová, Mgr. Zálahová

Maps: Kartografie Praha, joint stock company, The Administration of the Bohemian Forest's National Park

Contents:

Chapter 1. : The landscape

1. The Bohemian Forest - our home
2. Orography
3. Hydrography
4. The climate
5. The nature
6. Forestry
7. Agriculture
8. National Parks

Chapter 2. : The people

1. Brief history
2. The history of Mühlviertel
3. Transport routes
4. Folk architecture
5. Technical monuments
6. Crafts
7. Folk traditions
8. Personalities - writers

Chapter 3: Introduction to the Bohemian Forest's districts

1. Český Krumlov district
2. Freyung-Grafenau district
3. Klatovy district
4. Prachatice district
5. Regen district
6. Rohrbach district
7. Urfahr-Umgebung district

The cover and typographical design: Štěpán Červenka and Štěpán Vrbický

Printing: Herbiaprint Ltd. České Budějovice

Překlad (z češtiny do angličtiny): Mgr. Hana Ash (Kapitola 1), Eva Kaspríková (Kapitola 2), Mariana Grantová (Kapitola 3)
Korektura: Christopher J. Ash
Poznámka: U názvů z oblasti flory a fauny nedostupných v českých slovnících bylo použito názvů latinských (psané kurzívou).

Translations (from Czech to English): Mgr. Hana Ash (Chapter 1), Eva Kaspríková (Chapter 2), Mariana Grantová (Chapter 3)
Proof reading: Christopher J. Ash

A note: Some of the names from the flora and fauna areas were not accessible in the dictionaries therefore Latin terms are used (written in italics).

Heimat Böhmerwald

„Das grüne Dach Europas“

Der Böhmerwald, tschechisch Šumava, erstreckt sich in einem rund 130 km langen Bogen von Furth i.W. bis in die Nähe von Passau. Er hat eine Ausdehnung von 4595 Quadratkilometern. Der Böhmerwald, der Bayerische Wald (zwischen Donau und Regener Senke) und das oberösterreichische Mühlviertel gehören zu den Gebieten Mitteleuropas, die ihr natürliches Aussehen noch am besten erhalten haben. Das Gebiet des Böhmerwaldes ist zu 60 - 85 % bewaldet und ist das größte Waldgebiet Tschechiens. Zusammen mit dem Bayerischen Wald stellt es das größte geschlossene Waldgebiet Mitteleuropas dar. Ausgedehnte Wälder geben der Landschaft ihr charakteristisches Aussehen. Deshalb bezeichnet man den Böhmerwald und den Bayerischen Wald auch als „das grüne Dach Europas“. Aber auch hier sind Waldschäden durch kranke und sterbende Bäume als Folge der Luftverschmutzung nicht zu übersehen. In Richtung Böhmen fällt das Gebirge allmählich ab und geht schrittweise ins Böhmerwaldgebirgsvorland über. Nach Bayern fällt es zur Regener Senke ab, die vom gleichnamigen Fluß ihre Bezeichnung hat. Zur Donau hin schließt sich der etwas niedrigere Bayerische Wald an, dessen höchste Gipfel nur gut 1000 m aufragen.

Böhmerwald als Wasserscheide

Entlang des Böhmerwaldkammes verläuft vom Arber über den Rachel und Lusen zum Dreisessel die Hauptwasserscheide zwischen Elbe und Donau oder zwischen Nordsee und Schwarzem Meer. Ein Granitblock mit einer Aufschrift weist an der B 12 kurz vor der Grenze auf diese Wasserscheide hin. Nur die Bäche im Gebiet von Haidmühle, Bischofsreut und Philippsreut fließen zur Moldau und damit zur Elbe.

Wie ist der Böhmerwald entstanden ?

Es gibt Forscher, die annehmen, dass die Geburtsstunde der europäischen Mittelgebirge, zu denen auch der Böhmerwald zählt, vor etwa 1 Milliarde Jahren liegt. Der Böhmerwald ist somit viel älter als die Alpen. Vor etwa 600 - 400 Millionen Jahren war er schon als Gebirge herausgehoben.

Šumava náš domov

„Zelená střecha Evropy“

Šumava, německy Böhmerwald, se rozprostírá v oblouku přibližně 130 km dlouhém a obsahuje tyto části - Šumavu, Bavorský les a část Mühlviertlu. Tato území patří k těm, která si ve střední Evropě nejlépe uchovala svou přirozenou tvář. Šumava je z 60 - 85% zalesněna a je největší lesní oblastí Čech. Společně s Bavorským lesem představuje největší celistvou lesní oblast ve střední Evropě. Právě rozsáhlé lesy dávají zdejší krajině její charakteristickou podobu. Také proto se Šumavě a Bavorskému lesu říká **Zelená střecha Evropy**. Ale ani zde nelze přehlédnout nemocné a umírající stromy, jejichž poškození je důsledkem znečištěného ovzduší. Směrem do Čech pohoří pozvolna klesá a postupně přechází v Šumavské podhůří. Ve směru do Bavorska klesá pak v Regenskou nížinu, jejíž název pochází od stejnojmenné řeky Regen. Směrem od Dunaje navazuje o něco nižší pohoří - Bavorský les, jehož vrcholy dosahují pouze okolo 1000 m nad mořem.

Anblick des Böhmerwaldkammes pohled na hřebeny šumavských hor, a view of the Bohemian Forest's crests

Šumava jako rozvodí

Šumavským hřebenem, od vrcholu Javoru přes Roklan a Luzný ke Třístoličníku, vede hlavní rozvodí řek Labe a Dunaje, tedy Severního a Černého moře. Na toto rozvodí nás upozorňuje nápis na žulovém balvanu, stojícím nedaleko od hranic u obce Philippsreut při silnici B 12.

The Bohemian Forest - our home

„Europe's green roof“

The Bohemian Forest, „Šumava“ in Czech, spreads out in an approximately 130km long curve. It consists of the Bohemian Forest, the Bavarian Forest and a part of Mühlviertel in Upper Austria. These areas belong to one of the few places which have best kept their natural appearances in Central Europe. The Bohemian Forest is 60-85% forested making it the largest forest area in Bohemia. Together with the Bavarian Forest it represents the largest complete forest area in Central Europe. The vast forests are what give the characteristic shape to the local landscape. That is why the Bohemian and Bavarian Forests are called „Europe's green roof“. But even here one cannot fail to notice sick and dying trees, the damage of which is the consequence of air pollution. In the direction towards Bohemia this mountain range slowly inches down and gradually merges into the Bohemian Forest's foothills. In the direction towards Bavaria it inches down into the Regen Lowlands, named after the Regen River. In the direction from the Donau, a little bit lower mountain range - the Bavarian Forest is joined, whose peaks reach only around 1000m above the sea.

The Bohemian Forest as a watershed

The main watershed of the Donau and Elbe Rivers and therefore of the Northern and Black Seas, winds its way through the Bohemian Forest crest, from the „Javor“ peak through the „Roklan“ and „Luzny“ mountains to „Třístoličník“ mountain. A sign on a granite boulder standing near the boarder by the B12 road close to the Austrian village of „Philippsreut“ draws attention to this watershed.

How did the Bohemian Forest originate?

The scientists presume that the origin of European low mountain ranges, which include the Bohemian Forest, came about a billion years ago. The Bohemian Forest is thus older than the Alps. The Bohemian Forest is a mountain range whose rugged surface is a result of long-lasting forming orogenic processes. Acting were at the same time both tectonic (volcanic) actions in a form of huge pressures from the core and climatic influences in the form of thaws and frosts va-

Der Böhmerwald ist ein Rumpfgebirge. Seine Oberflächenformen sind das Ergebnis eines lang dauernden Abtragungsprozesses. Dabei wirkten tektonische Vorgänge in Form ungeheuren Druckes aus dem Erdinnern, klimatische Einflüsse in Form von Sprengungen durch Auftauen und Gefrieren sowie die Kräfte des fließenden Wassers. Den letzten Schliff erhielt die Landschaft durch die Eiszeiten, von denen die letzte vor rund 10 000 Jahren endete.

Eiszeitliche Spuren im Böhmerwald

Die Spuren der Eiszeit sind im Böhmerwald noch sichtbar. Zum Beispiel deutet der Rachelsee auf eiszeitliche Gletscher in diesem Gebiet hin. Der See liegt in einer Höhe von 1067 m und die Rachelseewand ragt bis in eine Höhe von 1353 m auf. In ihrer größten Ausdehnung reichte die Gletscherzunge fast bis 800 m Meereshöhe herab und war damit beinahe 400 m vom heutigen Rachelsee entfernt. Die Gesamtlänge der Gletscherzunge betrug etwa 2 km.

Die Berge des Böhmerwaldes

Der Böhmerwald weist keine schroffen Gipfel auf. Seine relativ weichen Formen wie runde Bergkuppen, Doppelgipfel oder langgestreckte Höhenrücken sind vor allem das Ergebnis von Vorgängen, die Millionen von Jahren dauerten. Die höchsten Berge sind Osser (1293 m), Arber (1456 m), Falkenstein (1312 m), Rachel (1453 m), Lusen (1373 m), Dreissessel (1332 m) und Plöckenstein (1378 m). Zwischen den Bergen befinden sich weite Täler mit größeren Siedlungen.

Granit und Gneis

Gneis und Granit sind die wichtigsten Gesteine des Böhmerwaldes. Sie sind Hunderte von Millionen Jahren alt. Im Laufe dieser Zeit wurden die über dem Gestein liegenden Deckschichten abgetragen. Deshalb treten die Felsen heute an vielen Orten an der Oberfläche hervor. Der Granit ist sehr hart, gut spaltbar und sehr witterungsbeständig. Deshalb wird er zur Herstellung von Schotter-, Pflaster-, Rand- und Grabsteinen abgebaut.

Felstürme, Felsenburgen und Blockmeere geben der Landschaft des Böhmerwaldes einen besonderen Reiz. Besonders eindrucksvoll sind das „Steinerne Meer“ am Plöckenstein, das

Jak vznikla Šumava?

Vědci se domnívají, že vznik evropských středohoří, ke kterým je řazena i Šumava, spadá do doby asi před jednou miliardou let. Šumava je tedy starší než Alpy. Šumava je pohořím, jehož členitý povrch je výsledkem dlouhotrvajících utvářejících horotvorných procesů. Působily přitom jak tektonické (sopečné) děje v podobě obrovských tlaků z nitra Země, tak i klimatické vlivy v podobě střídání oblev a mrazů. Stejně tak se o formování povrchu zasloužily i tekoucí řeky a potoky. Poslední změny zaznamenala zdejší krajina v dobách ledových, z nichž ta poslední skončila asi před deseti tisíci lety.

Stopy po ledových dobách na Šumavě jsou ještě dosti patrné. Přítomnost ledovce v době ledové zde například dokazuje Roklanské jezero, ležící v nadmořské výšce 1 067 m. Stěna nad Roklanským jezerem se vypíná do výšky 1353 m nad mořem. Ve své největší rozloze klesal ledovcový jazyk až k nadmořské výšce 800 m a byl tak vzdálen od současného jezera asi 400 metrů. Celková délka tohoto ledovcového jazyku činila asi 2 km.

Hory Šumavy

Na Šumavě nenajdeme žádné strmé, příkré hory s vysokými skalnatými štíty. Její poměrně hladké tvary hor jako jsou oblé horské kupole (Luzný), dvojrucholy (Roklan) nebo protáhlé horské hřbety (Blatný vrch), jsou výsledkem mnoho miliónů let trvajících erozního působení. Nejvyšší horou Šumavy je Velký Javor. Další hory jsou uvedeny v části Horopis.

Großer und Kleiner Rachel
Velký a Malý Roklan, Velký a Malý Roklan mountains

riations. Flowing rivers and streams were also instrumental in the surface formation. The landscape last went through changes during the ice ages, the last of which finished about ten thousand years ago.

The ice ages' traces are still quite noticeable. The presence of a glacier is demonstrated for example by „Roklanské jezero“ mountain lake, located at 1067 m above sea level. The cliff above this lake looms up to 1353 m above sea level. At its largest expanse, the glacier drift dropped as low as 800 m and was thus 400 m away from the current lake. The total length of the drift was approximately 2 km.

The mountains of the Bohemian Forest

Precipitous mountains with high rocky peaks are not found in the Bohemian Forest, instead it has rather smooth shapes such as round and dome-shaped mountains („Luzný“ mountain), double-tops („Roklan“ mountain) or elongated ridges („Blatný vrch“ mountain) being the result of many million years of continuous erosion. „Velký Javor“ is the highest mountain of the Bohemian Forest. Other mountains are listed in the Orography part.

The granite and gneiss

Granite and gneiss formations are the most important terrain formations of the Bohemian Forest. They are presumed to be over a million years old. During that time the top layers were gradually carried away leaving today, bare rocks which protrude in many places. Granite being very hard, breaks well and is very weatherproof which is why it is quarried for the production of gravel, paving stone, kerbstone and gravestones. Rock 'towers', 'castles' and stone 'seas' give the Bohemian Forest a spectacular and peculiar charm. Stone 'sea' on the „Plechý“ mountain and boulder 'sea' on the top of the „Luzný“ mountain are particularly striking. Rock 'tower' on the „Třístoličník“ mountain is also interesting. All these impressive landscape shapes are the re-

Blockmeer am Lusengipfel oder die Felsentürme am Dreisessel. Der Wechsel von Auftauen während des Tages und nächtlichem Gefrieren mit Frostsprengung über Jahrtausende hinweg hat diese eindrucksvollen Landschaftsformen geschaffen.

*Steinernes Meer
kamenné moře, the rock~ sea*

Horopis

Šumava je součástí Šumavské hornatiny. Ta má rozlohu 4595 km² a obsahuje tyto povrchové celky na české straně: **Šumavu, Šumavské podhůří, Novohradské hory a Novohradské podhůří.**

Šumava je nejvyšší částí Šumavské hornatiny. Průměrná nadmořská výška činí 922 m. Bývá udáváno, že vlastní Šumava je ohraničena dvěma průsmyky: Vyšebrodským a Všerubským. Délka tohoto úseku je 130 km. Rozloha Šumavy je 1671 km². Šumava se dále dělí na tyto podcelky:

Šumavské pláně: střed celé Šumavy, mírně zvlněná náhorní plošina - nejvyšší hora **Velká Mokrůvka** 1370 m n. m.

Železnorudská hornatina: má velmi členitý povrch, nejvyšším vrcholem je **Jezerní hora** -1343 m n. m.

Trojmezenská hornatina: vrcholí nejvyšší horou české části Šumavy - **Plechý** 1378 m n. m.

Boubínská hornatina: vyniká nejvyšším **Boubínem** - 1362 m n. m., nad Volarskou kotlinou se vypíná nezaměnitelný **Bobík** (1264).

Želnavská hornatina: Rozkládá se mezi Volary a Českokrumlovskou vrchovinou. Nejvyšší horou je **Lysá** (1228), známý je **Knižecí stolec** (1226).

Žula a rula

Žulové a rulové útvary jsou nejdůležitější terénní útvary Šumavy. Jejich stáří je odhadováno na milióny let. Během této doby byly postupně odnášeny krycí vrstvy ležící na těchto podložích, a proto dnes na mnohých místech vystupují holé skály. Žula je velmi tvrdá, dobře se láme, je velmi odolná vůči povětrnostním změnám. Proto se těží pro výrobu šterku, dlažebního kamene, obrubníkového kamene a náhrobních desek. Skalní věže, skalní hrady a kamenná moře dodávají Šumavě neobyčejný, svérázný půvab. Obzvláště působivé je "kamenné moře" na hoře Plechý a "moře balvanů" na vrcholu Luzného. Zajímavé jsou skalní věže Třístoličníku. Všechny tyto působivé krajinné útvary jsou výsledkem mnoho miliónů let trvajícího střídání se oblevy a roztávání během dne se silnými nočními, kámen trhajícími mrazy.

Topographie

Der Böhmerwald ist ein Teil der Böhmisches Masse. Dieses Bergland bedeckt auf der böhmischen Seite 4 595 km². Der Böhmerwald ist das höchste Gebirge in diesem Bergland. Die durchschnittliche Seehöhe beträgt 922 m. Es wird oft angegeben, dass der Böhmerwald von zwei Pässen abgegrenzt ist: Vyšebrodský und Všerubský. Die Länge dieses Abschnittes ist 130 km. Die Fläche des Böhmerwaldes beträgt 1671 km². Der Böhmerwald wird weiters in folgende Abschnitte eingeteilt:

Das Böhmerwald-Plateau ist das Zentrum des Böhmerwaldes. Es ist ein mäßig gewelltes Hochplateau. Der höchste Berg ist der **Moorberg/Velká Mokrůvka** (1370 m).

Das Eisensteiner-Bergland : Es ist reich gegliedert. Der höchste Berg ist die **Seewand** (1343 m).

Das Dreiländereck-Bergland: Dort befindet sich der **Plöckenstein/Plechý** (1378 m). **Das Kubani-Bergland** : Dort liegt der Berg **Kubani** (1362 m). Aus dem Tal von Wallern ragt der unverwechselbare **Schreiner/Bobik** empor (1264 m).

Das Salnauer Bergland erstreckt sich zwischen Wallern und Krummau. Der höchste Berg heißt **Lissiberg** (1228 m). Bekannt ist der Fürstensitz (1226 m).

In Bayern heißt die Gebirgskette an der Staatsgrenze **Hinterer Bayerischer Wald**. Dort liegt der Gipfel des **Großen Arber** (1456 m). Er ist der höchste Berg des ganzen Böhmerwaldes.

sult of many millions of years of a continuous variety of thaws during the day and strong overnight stone-breaking frosts.

Orography

The Bohemian Forest is a part of the Bohemian Forest's Hilly Region. It covers an area of 4595 km² and on the Czech side includes: the **Bohemian Forest, the Bohemian Forest's Foothills, „Novohradské hory“ mountains, „Novohradské podhůří“ foothills.**

The Bohemian Forest is the highest part of the Bohemian Forest's Hilly Region. The average altitude above sea level is 922 m. It is usually stated that two mountain passes - „Vyšebrodský“ and „Všerubský“ - mark the boundaries of the Bohemian Forest. The length of this part is 130 km. The Bohemian Forest's area is 1671 km². It is further divided into these regions ,

The Bohemian Forest's Plains: the centre of the whole Bohemian Forest, it is a slightly undulating plateau, the highest mountain is „Velká Mokrůvka“ (1370 m)

„Železnorudská hornatina“ hilly region: it has a very rugged surface, the highest mountain is **„Jezerní hora“ (1343 m)**

„Trojmezenská hornatina“ hilly region: reaches its peak with the highest mountain of the Czech part of the Bohemian Forest being - **„Plechý“** (1378 m)

„Boubínska hornatina“ hilly region: stands out with its highest mountain - „Boubín“ (1362 m), unmistakable „Bobík“ (1264 m) looms above „Volarská kotlina“ valley

„Želnavská hornatina“ hilly region: it spreads out between the town of "Volary" and „Českokrum-

Na bavorské straně se nejvyšší horské pásmo při státní hranici nazývá **Hinterer Bayerischer Wald** a obsahuje vrcholy **Grosser Arber** - 1456, který je zároveň nejvyšší horou celé Šumavy. Vrchol Velkého Javoru tvoří čtyři skalnaté hroty: Kleiner Seeriegel, Richard Wagner Kopf, Grosser Seeriegel a Hauptgipfel. Na posledním jmenovaném jsou umístěny dvě radarové věže a velký dřevěný kříž.

*pohled na Luzný
Blick auf den Lusen, a view of the „Luzný“*

Další vrcholy v tomto pásmu jsou **Grosser Falkenstein** - 1312, **Velký Roklan** - 1453, **Luzný** - 1373 a masiv **Třístoličnicku** s nejvyšším vrcholem **Hochstein**. Nachází se zde i **Bayerisch Plöckenstein** (1361) a **Trojmezí** (1321). Jižněji, směrem k Dunaji, se táhne pásmo nazvané **Vorderer Bayerischer Wald**, někdy též zvaný **Donauwald**, s nejvyšším vrcholem **Pröll**. Mezi **Hinterer Bayerischer Wald** a **Vorderer Bayerischer Wald** se nachází **Pfahl - křemenný val**. Jeho délka činí 150 km, šířka se pohybuje od 50 do 100 m. Val vznikl v dobách, kdy vlivem tektonických pohybů vznikaly šumavské vrcholy a údolí. Tehdy došlo k puknutí zemské kůry a vyvěření žhavé masy obsahující i kyselinu křemičitou. Na území Horního Rakouska je Šumava nazývána **Böhmerwald**. Nejvyšším vrcholem je zde **Plöckenstein** - společný vrchol s českou stranou (**Plechý** - 1378), významnou horou je i **Smrčina** (1338). Na vrcholu hory **Sulzberg** (1046) je rozhledna **Moldaublick** s výhledem na **Lipenské jezero**. Nad městečkem **Aigen** je hora **Bärenstein** (1076). Nad městečkem **Bad Leonfelden** se nachází hora **Sternstein** (1125) s 30 m vysokou rozhlednou.

Šumavské podhůří je rozsáhlou oblastí Šumav-

Den Gipfel des Großen Arber bilden vier Felsspitzen: Kleiner Seeriegel, Richard-Wagner-Kopf, Großer Seeriegel und der Hauptgipfel. Auf dem letztgenannten befinden sich zwei Radartürme und ein großes Holzkreuz. Andere Gipfel in dieser Kette sind der **Große Falkenstein** (1312 m), der **Große Rachel** (1453m), **Lusen** (1373 m) und das Massiv des Dreisesselberges mit dem höchsten Gipfel, dem **Hochstein**. Es befindet sich hier auch der bayerische **Plöckenstein** (1361 m) und das **Dreiländereck** (1321 m).

In Richtung Donau zieht sich eine Gebirgskette, der **Vordere Bayerische Wald**. Der höchste Gipfel heißt **Pröll**.

Zwischen dem **Hinteren Bayerischen Wald** und dem **Vorderen Bayerischen Wald** befindet sich der **Pfahl**. Es ist ein **Quarzfelsen** mit einer Länge von 150 km und einer Breite von 50 bis 100 m. Der **Pfahl** geht auf eine tektonische Bewegung in der Zeit der Entstehung des **Böhmerwaldes** zurück. Damals ist es zum Bersten der Erdrinde und zur Eruption glühender Massen gekommen, die auch **Kieselsäure** enthalten haben.

In **Oberösterreich** wird Šumava **Böhmerwald** genannt. Der höchste Berg ist der **Plöckenstein** mit einem gemeinsamen Gipfel auf der böhmischen Seite (**Plechý** 1378 m). Ein hoher Berg ist auch der **Hochficht** (1338 m). Auf dem **Sulzberg** (1046 m) befindet sich der **Aussichtsturm Moldaublick** mit einer Sicht auf den **Lipno-Stausee**. Über dem Markt **Aigen** erhebt sich der **Bärenstein** (1076 m). Der Kurort **Bad Leonfelden** schmiegt sich an den **Sternstein** (1125 m an). Hier befindet sich ebenfalls eine **Warte**.

Das Böhmerwald-Vorgebirge ist ein ausgedehntes Gebiet des **Böhmerwald-Berglandes** im böhmischen **Binnenland**. Es erstreckt sich ungefähr vom Tal des Flusses **Angel** im Gebiet von **Klattau** über das Tal von **Wottawa**, **Wolinka** und **Flanitz**. Im Gebiet von **Krummau/Krumau** setzt es sich über die **Moldau** im **Neuburger-Vorgebirge** fort. Das **Böhmerland-Vorland** bildet eine große Zahl von kurzen **Bergkämmen**, die den Charakter eines **Hügellandes** mit einer Höhe von 630 m haben. Der höchste Berg des **Böhmerwald-Vorlandes** ist der **Libin** (1096 m).

Die Neuburger Berge sind der südliche Teil des **Böhmerwald-Berglandes**. Der höchste Berg ist der **Steinberg** (1072 m)

lovská vrchovina“ highlands, the highest mountain is „**Lysá**“ (1228 m), „**Knížecí stolec**“ mountain (1226 m) is also known on the **Bavarian side**, the highest mountain chain along the state border is called "**Hinterer Bayerischer Wald**" and contains the "**Grosser Arber**" mountain („**Velký Javor**“ in Czech) (1456 m), which is the highest mountain in the whole **Bohemian Forest**.

The peak of the „**Velký Javor**“ mountain is made up of four rock peaks "**Kleiner Seeriegel**", "**Richard Wagner Kopf**", "**Grosser Seeriegel**" and "**Hauptgipfel**" which has two radar towers and a large wooden cross .

Amongst other mountains belonging to this chain are - "**Grosser Falkenstein**" (1312 m), „**Velký Roklan**“ (1453 m), „**Luzný**“ (1373 m) and „**Třístoličnick**“ massif with its highest mountain "**Hochstein**". "**Bayerisch Plockenstein**" mountain (1361 m) and „**Trojmezí**“ mountain (1321 m) are also to be found here.

A mountain chain called "**Vorderer Bayerischer Wald**", sometimes also called "**Donauwald**", with its highest mountain "**Pröll**" extends to the south, in the direction of the **Donau**. There is a siliceous mound called "**Pfahl**" between the "**Hinterer Bayerischer Wald**" and "**Vorderer Bayerischer Wald**". It is 150 km long, its width varies from 50 to 100 m. The mound originated in times when the **Bohemian Forest's** mountains and valleys were forming due to the effects of tectonic movements. That was when the earth's crust cracked and glowing masses containing **silicic acid** gushed out.

In the area of the **Upper Austria**, the **Bohemian Forest** is called "**Bohmerwald**". The highest mountain here is "**Plockenstein**", which has a mutual hilltop with the **Czech side** („**Plechý**“ - 1378 m). „**Smrčina**“ (1338 m) is also an outstanding mountain. On top of the "**Sulzberg**" mountain (1046 m), there is a lookout tower "**Moldaublick**" with a view of the „**Lipno**“ lake. "**Barestein**" mountain (1076 m) is above the town of "**Aigen**" also there is "**Sternstein**" mountain (1125 m) with a 30 m high lookout tower above the town of "**Bad Leonfelden**".

The **Bohemian Forest's Foothills** is a vast area of the **Bohemian Forest's Hilly Region** in the **Czech interior**. It expands approximately from "**Úhlava's**" valley in the "**Klatovy**" area through "**Otava's**", "**Volynka's**" and "**Blanice's**" valleys. In the "**Česky Krumlov**" area it continues over the

ské hornatiny v českém vnitrozemí. Rozkládá se přibližně od údolí Úhlavy na Klatovsku, přes údolí Otavy, Volyňky a Blanice. V prostoru Českého Krumlova pokračuje přes Vltavu k Novohrad-skému podhůří. Šumavské podhůří je tvořeno velkým množstvím krátkých hřbetů a má ráz vrchoviny o střední výšce 630 metrů. Dělí se na šest částí: **Strážovská hornatina**, **Svatoborská hornatina**, **Vimperská vrchovina**, **Prachatická hornatina**, **Českokrumlovská hornatina** a **Bavorovská vrchovina**. Nejvyšší horou Šumavského podhůří je **Libín** (1096). **Novohradské hory** jsou jihovýchodní částí Šumavské hornatiny. Dělí se na Pohořskou hornatinu a Jedlickou vrchovinu. Nejvyšší horou je **Kamenec** (1072).

"Vltava" river towards "Novohradské podhůří" foothills. The Bohemian Forest's Foothills is made up of a great deal of short crests and is characterised by highlands averaging 630m in height. It is divided into 6 parts: „**Strážovská hornatina**“ hilly region, „**Svatoborská hornatina**“ hilly region, „**Vimperská vrchovina**“ highlands, „**Prachatická hornatina**“ hilly region, „**Českokrumlovská hornatina**“ hilly region and „**Bavorovská vrchovina**“ highlands. The highest mountain of the Bohemian Forest's Foothills is „**Libín**“ (1096 m). „**Novohradské hory**“ mountains make up the south-east part of the Bohemian Forest's Hilly Region. They are divided into „Pohořská hornatina“ hilly region and „Jedlická vrchovina“ highlands. The highest mountain is „**Kamenec**“ (1072 m).

Přehled šumavských hor nad 1300 m n. m.

Grosser Arber - Velký Javor	1456
Grosser Rachel - Velký Roklan	1453
Kleiner Rachel - Malý Roklan	1399
Kleiner Arber - Malý Javor	1384
Plechý - Plöckenstein	1378
Lusen - Luzný	1373
Velká Mokrůvka - Moorberg	1370
Blatný vrch - Plattenhausenberg	1367
Boubín - Kubani	1362
Trojmezna - Bayer.Plöckenstein	1361
Špičnick - Grosser Spitzberg	1351
Jezerní hora - Seewand	1343

Die Berge im Böhmerwald mit einer Seehöhe von über 1300 m

Steinfleckberg	1341
Hochkamm	1341
Hochficht - Smrčina	1338
Plesná - Lackenberg	1336
Svaroh - Zwercheck	1333
Dreisesselberg - Třístoličník	1332
Malá Mokrůvka - Moorkopf	1330
Černá hora - Schwarzberg	1315
Poledník - Mittagsberg	1315
Grosser Falkenstein	1312
Ždánidla - Steindlberg	1308
Stráž - Postberg	1308

The list Bohemian Forest's mountains over 1300 m (first is the German name)

Vodopis

Vodní toky

Česká strana Šumavy - Šumavská hornatina náleží k úmoří Severního moře a povodí Labe. Největšími vodními toky Šumavské hornatiny jsou Vltava, Otava, Volyňka, Blanice, Malše a Úhlava.

Bavorská a hornorakouská strana Šumavy - Bayerischer Wald a Mühlviertl náleží úmoří Černého moře a povodí Dunaje. Největšími vodními toky této oblasti jsou řeky Regen, Ilz a Mühl.

Vltava: Hlavní šumavská řeka. Pramení na úbočí Černé hory v nadmořské výšce 1172 m. Až k Borovým Ladám se nazývá Černý potok. Odtud po soutok se Studenou Vltavou u železniční sta-

Hydrographie

Flüsse

Die böhmische Seite des Böhmerwaldes gehört zum Wassergebiet der Nordsee und zum Flussgebiet der Elbe. Die größten Wasserströme des Böhmerwald-Berglandes sind: Moldau, Wottawa, Wolinka, Flanitz, Malsch und Angel.

Die bayerische und oberösterreichische Seite des Böhmerwaldes - der Bayerische Wald und das Mühlviertel gehören zum Wassergebiet des Schwarzen Meeres und zum Flussgebiet der Donau. Die größten Wasserströme in diesem Gebiet sind: Regen, Ilz und Mühl. Die **Moldau** ist der Hauptfluss des Böhmerwaldes.

Sie entspringt am Hang des Schwarzberges in

Hydrography

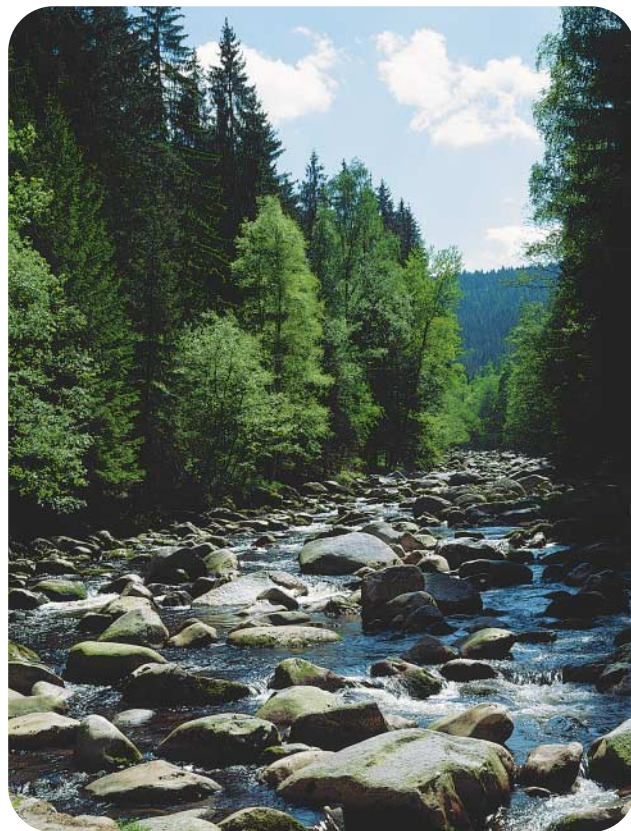
Rivers

The Czech side of the Bohemian Forest - the Bohemian Forest's Hilly Region belongs to the North Sea sea-basin and the Elbe river-basin. The biggest watercourses of the Bohemian Forest's Hilly Region are „**Vltava**“, „**Otava**“, „**Volyňka**“, „**Blanice**“, „**Malše**“ and „**Úhlava**“ rivers.

The Bavarian and Upper Austrian side of the Bohemian Forest - "Bayerischer Wald" and "Mühlviertl" belong to the Black Sea sea-basin and the Donau river-basin. The largest watercourses in this area are "Regen", "Ilz" and "Mühl" rivers.

nice Černý Kříž se nazývá Teplá Vltava. Od soutoku je název již jen Vltava. Studená Vltava pramení na severním svahu hory Haidel (1167 m) západně od obce Haidmühle. Územím Bavorska, kde je nazývána **Altwasser**, protéká v délce 8 km. Nad obcí Nová Pec se Vltava vlévá do Lipenské údolní nádrže, kterou po 42 km opouští v hrázi přehrady. Zde pak protéká hlubokým údolím a její spádové poměry se značně zvětšují. U obce Březí opouští Šumavskou hornatinu a vstupuje do Českobudějovické pánve. Její délka od pramene k tomuto bodu činí 180 km. **Otava**: Řeka Otava vzniká u Čeňkovy pily soutokem řek **Vydra** a **Křemelná**. Vydra pramení na svahu Velké Mokrůvky a má délku pouhých 23 km. Horní tok Vydry nad Modravou se nazývá Modravský potok. V obci Modrava od soutoku s Roklanským potokem nese řeka název Vydra. Patří k nejzajímavějším vodním tokům na Šumavě - její řečiště je plné obrovských balvanů, které vytvářejí neopakovatelný ráz řeky. Křemelná pramení v Pancířském hřbetu a je dlouhá 30 km. Otava opouští oblast Šumavské hornatinu u Katovic po délce toku 60 km.

*řeka Vydra
Fluss Widra, the Vydra river*

einer Höhe von 1172 m ü.d.M. Bis zum Ort Ferchenhaid heisst sie Schwarzer Bach. Von dort bis zum Zusammenfluss mit der Kalten Moldau bei der Eisenbahnstation Schwarzes Kreuz heisst sie Warme Moldau. Ab dem Zusammenfluss trägt sie nur noch den Namen Moldau. Die Kalte Moldau entspringt am Nordhang des Berges Haidel (1167 m), westlich der Gemeinde Haidmühle. Durch das Gebiet von Bayern, wo der Fluss **Altwasser** genannt wird, fließt er in einer Länge von 8 km.

Oberhalb der Gemeinde Neuofen mündet die Moldau in den Lipno-Stausee (42 km lang), den sie nach dem Durchqueren der Talsperre des Kraftwerkes wieder verlässt. Dann fließt sie durch ein tiefes Tal und ihr Gefälle wird bedeutend größer. Bei der Gemeinde Březí verlässt sie das Böhmerwald-Bergland und tritt in das Budweiser Becken ein. Ihre Länge von der Quelle bis zu diesem Punkt beträgt 180 km.

Wottawa: Der Wottawa entsteht bei der Vinzenz-Säge, wo die Flüsse **Widra** und **Kieslingbach** zusammenfließen. Die Widra entspringt am Hang des Moorberges und ist nur 23 km lang. Ihr Oberlauf bei Mader heisst Maderbach. Ab dem Zusammenfluss mit dem Rachelbach in der Gemeinde Mader trägt der Fluss den Namen Widra. Er gehört zu den interessantesten Wasserströmen des Böhmerwaldes. Sein Flussbett ist voll von riesigen Steinen, die den einzigartigen Charakter des Flusses bilden. Der Kieslingbach entspringt am Panzerberg und ist 30 km lang. Die Wottawa verlässt das Gebiet des Böhmerwald-Berglandes bei Katowitz. Ihre Länge beträgt 60 km.

Wolinka: Die Quelle der Wolinka befindet sich unterhalb Lichtenberg im Böhmerwald Plateau. Von Winterberg aus fließt sie durch das Böhmerwald-Vorland, und in Strakonitz mündet sie in die Wottawa. Sie ist 46 km lang.

Flanitz: Sie entspringt im Salnauer-Bergland am Hang des Fürstensitzes. Von der Gemeinde Sablat aus fließt sie durch das Böhmerwald-Vorland. Oberhalb von Husinetz befindet sich an der Flanitz ein Stausee.

Angel: Die Angel entwässert den nordwestlichen Teil des Eisensteiner-Berglandes. Sie entspringt am Hang des Panzerberges. Den Böhmerwald verlässt sie bei der Gemeinde Neuern. Bei Freihöls bildet der Fluss den Neuern-Stausee.

Malsch: Sie stellt den Hauptfluss der Neuburger-Berge und des Neuburger-Vorgebirges dar. Ihre Quelle liegt in Österreich unterhalb des Viehberges (1111 m). Sie bildet bis Oberhaid die

The „Vltava“: is the Bohemian Forest's main river. It rises from the „Černá hora“ mountain's hillside to 1172 m above the sea. Up to „Borová Lada“ it is called „Černý potok“ (the Black Stream). From there it is called „Teplá Vltava“ (the Warm Vltava), up to the confluence with „Studená Vltava“ (the Cold Vltava) at the „Černý Kříž“ train station. From this junction its name is simply „Vltava“.

„Studená Vltava“ rises from the northern slope of the "Haidel" mountain (1167 m) to the west of the village of "Haidmuhle". It flows through Bavaria for 8 km and is then called "Altwasser". At the village of „Nová Pec“ „Vltava“ discharges into the „Lipno“ reservoir, leaving it after 42 km through its dam. It then flows through a deep valley and its incline increases. It leaves the Bohemian Forest's Hilly Region at the village of „Březí“ and enters the „České Budějovice“ basin. From the spring to this point the „Vltava's“ length is 180 km.

The „Otava“: The „Otava“ river originates at „Čeňkova pila“ by the confluence of the rivers „Vydra“ and „Křemelná“. The „Vydra“ rises on the slope of the „Velká Mokrůvka“ mountain and is only 23 km long. The upper part of the „Vydra“ is called the „Modravský potok“. Then from "Modrava" village, to the confluence with the „Roklanský potok“ it carries the name of the „Vydra“. It belongs to the most interesting watercourses in the Bohemian Forest, its riverbed is full of huge boulders giving a unique character to the river. The „Křemelná“ rises in „Pancířský hřbet“ ridge and is 30 km long. The „Otava“ river leaves the Bohemian Forest's Hilly Region at the town of „Katovice“ after flowing 60 km.

The „Volyňka“: The „Volyňka“ river rises under the „Světlá hora“ mountain in the Bohemian Forest's Plains. From the town of „Vimperk“ it flows through the Bohemian Forest's Foothills and in the town of „Strakonice“ it joins the „Otava“ river. It is 46 km long.

The „Blanice“: originates in „Želnavská hornatina“ hilly region, on the slope of the „Knížecí stolec“ mountain. At the village of „Záblatí“ it enters the Bohemian Forest's Foothills. There is a reservoir on the „Blanice“ by the town of „Husinec“.

The „Úhlava“: The „Úhlava“ river drains the north-west part of the „Železnorudská hornatina“ hilly region. It rises on the slope of the „Pancíř“ mountain. It leaves the Bohemian

Volyňka: Pramen řeky Volyňky je pod Světlou horou v Šumavských pláních. Od Vimperka protéká Šumavským podhůřím a ve Strakonících se vlévá do Otavy. Je dlouhá 46 km.

Blanice: Vzniká v Želnavské hornatině na úbočí Knížecího stolce. Od obce Záblatí protéká Šumavským podhůřím. Nad obcí Husinec je na Blanici údolní nádrž.

Úhlava: Řeka Úhlava odvodňuje severozápadní část Železnorudské hornatiny. Pramení na úbočí Pancíře. Šumavskou oblast opouští u obce Nýrsko. U Zelené Lhoty je na řece Vodárenská nádrž Nýrsko.

Malše: Je hlavní řekou Novohradských hor a Novohradského podhůří. Pramení v Horním Rakousku pod horou Viehberg (1111). Teče po státní hranici a od Horního Dvořiště míří k severu.

Regen - Řezná: Je hlavním tokem v bavorské části Šumavy. Řezná vzniká z řady přítoků, které mají k jménu Regen různé přívlasky: Grosser Regen přitéká z českého území od Železné Rudy jako Řezenský potok. Kleiner Regen pramení v Roklanských slatích. Na této řece, nedaleko města Frauenau, je jedna z největších vodních nádrží pitné vody v Německu. Jejich soutokem vzniká Schwarzer Regen, který u města Kötzing přibírá ještě Weisser Regen. Tato řeka pramení v masivu Javoru, v oblasti Kleiner Arbersee.

Ilz: Jedna ze tří řek, které se stékají v Pasově, je tvořena třemi přítoky: **Grosse Ohe** - pramení pod Roklanem, **Kleine Ohe** - pramení pod Luzným a **Wolfsteiner Ohe** vzniká soutokem Reschbachu a Sausbachu nedaleko města Freyung.

Grosse Mühl: Pramení na svazích Třístoličníku v Bavorsku. S přítokem **Steinerne Mühl** a řekou **Kleine Mühl** odvodňuje území okresu Rohrbach spolu s říčkami Grenzbach (při hranici s Bavorskem) a Pesenbach (v jihovýchodní části okresu).

Rodl: Řeka pramení pod horou Sternstein protéká územím okresu Urfahr - Umgebung.

Jezera

Na sledovaném území se nachází řada jezer a jezírek. Na české straně se jedná o tato velká jezera: Černé, Čertovo, Prášilské, Laka a Plešné.

Černé jezero leží ve výši 1008 m n.m. a je největším, nejhlubším a nejnižše položeným jezerem na české straně. Jeho plocha činí 18,41 ha, maximální hloubka dosahuje 40,5 metru.

Čertovo jezero se nachází pod 313 metrů vysokou stěnou Jezerní hory v nadmořské výšce 1030 m. Vodní plocha představuje 10,3 ha, maxi-

Staatsgrenze und fließt von dort in Richtung Norden .

Regen: Er ist der Hauptfluss im bayerischen Teil des Böhmerwaldes und entsteht aus einer Reihe von Nebenflüssen, die den Namen Regen tragen. Der Große Regen fließt aus dem Gebiet Böhmens von Markt Eisenstein aus als Regenbach zu. Der Kleine Regen entspringt im Rachelmoor. An diesem Fluss, unweit von Frauenau, befindet sich einer der größten Trinkwasserspeicher Deutschlands. Der Schwarze Regen mündet nahe der Stadt Kötzing in den Weissen Regen. Dieser Fluss entspringt im Arbermassiv, nahe des Kleinen Arbersees.

Ilz: Einer der drei Flüsse, die in Passau zusammenfließen. Sie hat drei Nebenflüsse: **Die Große Ohe:** Sie entspringt unterhalb des Rachels. **Die Kleine Ohe:** Sie entspringt unterhalb des Lüssens und **die Wolfsteiner Ohe**, welche aus dem Reschbach und dem Sausbach, unweit der Stadt Freyung, entsteht.

Große Mühl: Sie entspringt an den Hängen des Dreisesselberges in Bayern. Gemeinsam mit dem Nebenfluss **Steinerne Mühl** und der **Kleinen Mühl** entwässert sie das Gebiet des Bezirkes Rohrbach. Der Pesenbach durchfließt den südöstlichen Teil des Bezirkes.

Große Rodl: Sie entspringt an den Osthängen des Sternsteins, durchquert in vielen Windungen den Bezirk Urfahr-Umgebung in südlicher Richtung und mündet schließlich bei Ottensheim in die Donau.

Seen

Im Gebiet des Böhmerwaldes befindet sich eine Reihe von größeren und kleineren Seen. Auf der böhmischen Seite handelt es sich um folgende große Seen: Schwarzsee, Teufelssee, Stubenbachersee, Lackensee und Plöckensteinersee.

Der Schwarzsee liegt in einer Höhe von 1008 m und ist der größte, tiefste und am niedrigsten gelegene See auf der böhmischen Seite. Seine Fläche beträgt 18,41 ha, seine maximale Tiefe 40,5 m.

Der Teufelssee befindet sich unterhalb des 313 m hohen Felsens der Seewand in 1030 m ü.d.M. Die Wasserfläche beträgt 10,3 ha, die maximale Tiefe 37 m.

Der Lackensee ist der kleinste und höchstgelegene See auf der böhmischen Seite des Böhmerwaldes. Er liegt 1096 m ü.d.M. Seine Fläche ist

Forest at the village of „Nýrsko“. There is also „Nýrsko“ reservoir close to the village of „Zelená Lhota“.

The „Malše“: It is the main river of the „Novohradské hory“ mountains and the „Novohradské podhůří“ foothills. It rises in Upper Austria under the mountain of "Viehberg" (1111 m) and then flows along the state border and heads north at the village of „Horní Dvořiště“.

The "Regen" („Řezná“ in Czech): It is the main watercourse of the Bavarian part of the Bohemian Forest. It is made up of many tributaries, which carry the word Regen with other attributes: the "Grosser Regen" comes from the Czech area around „Železná Ruda“ (there named the „Řezenský potok“). The "Kleiner Regen" rises in „Roklanské slatě“ moorlands. On this river, near to the town of "Frauenau", there is one of the largest reservoirs of drinking water in Germany. The "Grosser Regen" and the "Kleiner Regen" make up the "Schwarzer Regen", which also takes the "Weisser Regen" at the town of "Kötzing". This river rises in "Javor's" massif, in the "Kleiner Arbersee" area.

The "Ilz": It is one of three rivers which join in "Passau". The "Ilz" is made up of three tributaries: **the "Grosse Ohe"** - rises under the "Roklan" mountain, the "Kleine Ohe" - rises under the „Luzný“ mountain and the "Wolfsteiner Ohe" - is made up of the "Reschbach" and "Sausbach" confluencing near the town of "Freyung".

The "Grosse Mühl": It rises on the slopes of „Třístoličník“ mountain in Bavaria. With the tributaries "Steinerne Mühl" and the "Kleine Mühl" it drains the Rohrbach county, together also with small rivers "Grenzbach" and "Pesenbach".

The "Rodl": This river rises under the "Sternstein" mountain and flows through the Urfahr-Umgebung district.

The Lakes

There are many lakes and lakelets in the talked about area. On the Czech side the following lakes should be mentioned: „Černé“, „Čertovo“, „Prášilské“, „Laka“ and „Plešné“.

mální hloubka je 37 m.

Laka je nejmenší jezero na české straně Šumavy a nejvýše položené jezero celé popisované oblasti. Leží v nadmořské výšce 1096 m a jeho plocha je 2,53 ha. Maximální hloubka je necelé 4 metry. Protože se nachází pod horou Plesná, někdy se setkáváme s názvem Pleso.

Prášilské jezero se nachází na východním úbočí hory Poledník v nadmořské výšce 1079 metrů. Jeho plocha představuje 3,58 ha, maximální hloubka 14,9 metru.

Plešné jezero získalo název od hory Plechý, pod jejímž vrcholem se nachází. Leží v nadmořské výšce 1090 m s vodní plochou 7,5 ha. Hluboké je 18,3 m. Stěna nad jezerem je 220 m vysoká. Po vybudování Schwarzenberského plavebního kanálu sloužila voda z jezera k plavení dřeva. Na bavorské straně jsou to především **Grosser Arbersee** o rozloze 4,5 ha a **Kleiner Arbersee**, které má rozlohu 2,5 ha. Mezi jeho zajímavosti patří i plovoucí ostrovy vodní flóry. Na jihovýchodním úbočí Roklanu leží nejvýše položené šumavské jezero na bavorské straně - **Rachelsee**. Leží ve výšce 1074 m a má rozlohu 3,7 ha. Jeho hloubka dosahuje 14 metrů.

2,53 ha, seine maximale Tiefe nicht ganz vier Meter. Da er sich unterhalb des Berges Plesná befindet, wird er manchmal Pleso genannt.

Der Stubenbachersee liegt am Osthang des Mittagsberges in einer Höhe von 1079 m. Seine Fläche beträgt 3,58 ha, die maximale Tiefe 14,9 m.

Der Plöckensteinersee befindet sich unterhalb des Plöckensteingipfels/Plechý. Nach diesem Berg hat er seinen Namen. Er liegt in einer Höhe von 1090 m und hat eine Wasserfläche von 7,5 ha. Er ist 18,3 m tief. Die Felswand über dem See ist 220 m hoch. Nach dem Ausbau des Schwarzenbergischen Schwemmkanals diente das Wasser aus dem See zum Holzschwemmen. Bedeutende Seen auf der bayerischen Seite sind der **Große Arbersee** mit einer Fläche von 4,5 ha und der **Kleine Arbersee**, dessen Fläche 2,5 ha beträgt. Zu den Besonderheiten gehören die schwimmenden Inseln aus Wasserpflanzen. Am südöstlichen Hang des Rachels befindet sich der höchstgelegene See im bayerischen Teil des Böhmerwaldes, der **Rachelsee**. Er liegt in einer Höhe von 1074 m, seine Fläche ist 3,7 ha. Seine Tiefe erreicht 14 m.

The „Černé jezero“ lake lies at 1008 m above sea level and it is the largest, deepest and the lowest lying lake on the Czech side. Its area is 18,41 ha, the maximal depth is 40,5 m.

The „Čertovo jezero“ lake is under a 313 m high rock-face of the „Jezerní hora“ mountain at 1030 m above sea level. Its water area is 10,3 ha, with a maximal depth of 37 m.

The „Laka“ lake is the smallest lake on the Czech side of the Bohemian Forest and the highest lying lake of this area. It lies at 1096 m and

Plešné jezero, Plockensteinersee,, the Plešné jezero lake

its area is 2,53 ha. The maximal depth is not quite a full 4 metres. Because it is under the „Plesná“ mountain, it is sometimes called „Pleso“.

The „Prášilské jezero“ lake is situated on the eastern slope of the „Poledník“ mountain at 1079 m. Its area is 3,58 ha, the maximal depth is 14,9 m.

The „Plešné jezero“ lake got its name from the „Plechý“ mountain, under which peak it is situated. It lies at 1090m and its water area is 7,5 ha. It is 18,3 m deep. The rock-face above it is 220 m high. Following the building of „Schwarzenberský plavební kanál“ from this canal, the water from the lake served to float the logged wood.

On the Bavarian side there are the following most well known lakes: „Grosser Abersee“, „Kleiner Abersee“ and „Rachelsee“.

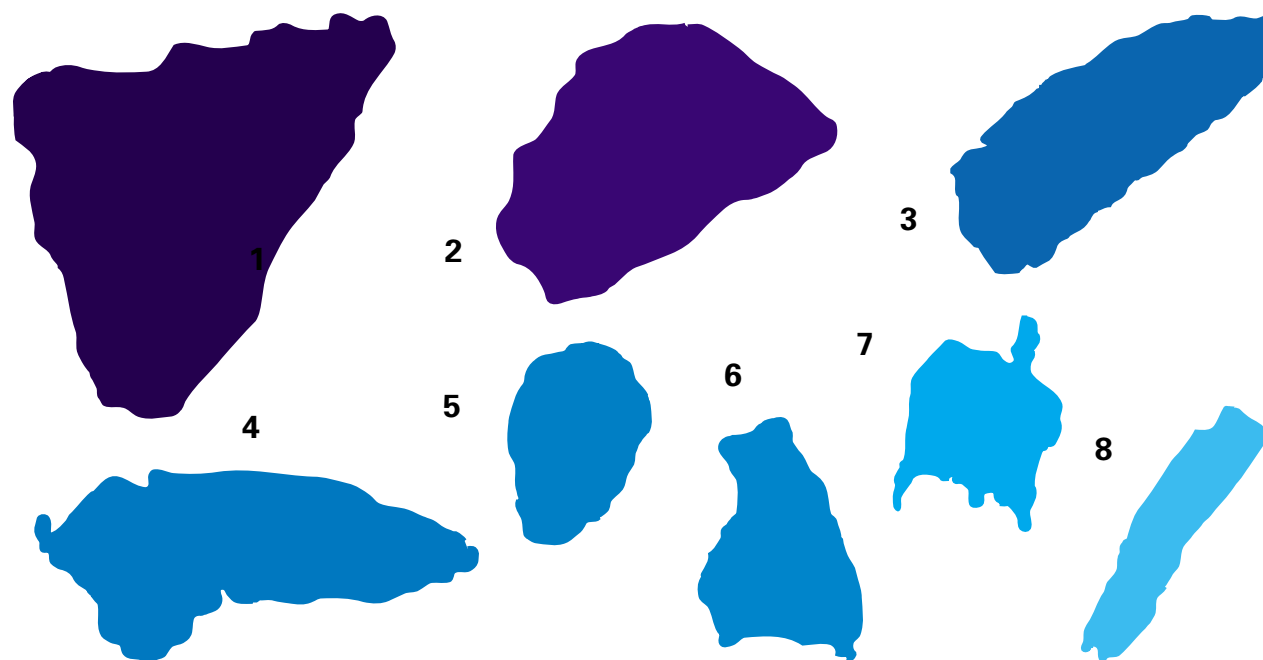
The „Grosser Abersee“ lake has an area of 4,5 ha.

The „Kleiner Abersee“ lake has an area of 2,5 ha. Amongst its objects of interest are the floating islands of water flora.

The „Rachelsee“ lake lies on the south-east slope of the „Rachel“ mountain. It is the highest lying lake on the Bavarian side. It is situated at 1074 m

Verhältnis der Größe und Tiefe der Böhmerwaldseen

1 Schwarzsee, 2 Teufelssee, 3 Plöckensteinersee., 4 Gr. Arbersee, 5 Stubenbachersee., 6 Rachelsee, 7 Kl. Arbersee, 8 Lackensee

poměr velikosti a hloubky šumavských jezer

č. 1 Černé j., č. 2 Čertovo j., č. 3 Plešné j., č. 4 Velké Javorské j., č. 5 Prášilské j., č. 6 Roklanské j., č. 7 Malé Javorské j., č. 8 j. Laka

The proportion of the width and the depth of the Bohemian Forest's lakes:

1 Schwarzsee, 2 Teufelssee, 3 Plöckensteinersee., 4 Gr. Arbersee, 5 Stubenbachersee., 6 Rachelsee, 7 Kl. Arbersee, 8 Lackensee

Umělé vodní nádrže a toky

Lidé budovali umělé vodní nádrže z různých důvodů. V minulosti to byly tzv. klauzy neboli nádrže, jejichž voda sloužila po vypuštění k plavení dříví. Takovou nádrží je **Reschbachklause** severně od obce Finsterau. Pro plavení dříví byly postaveny dva plavební kanály:

Schwarzenberský plavební kanál a **Vchynicko-tetovský plavební kanál**. Podrobnější informace o těchto zajímavých technických památkách jsou v kapitole Lidé.

Lipenská přehradní nádrž - jedná se o největší vodní plochu v České republice. Jezero, které vzniklo stavbou hráze u obce Lipno, má délku 42 km a vodní plocha činí 48 km². Stavba přehradní hráze vysoké 25 metrů byla dokončena v roce 1959. Po napuštění jezera zůstalo pod hladinou několik obcí, nebo jejich částí. Ve skalách pod hrází je hydroelektrárna, v níž dvě Francisovy turbíny vyrábějí elektrický proud.

- **Nádrž na pitnou vodu u Frauenau.**

Slati

Z malých jezírek především v oblasti slatí je největší jezírko v **Chalupské slati** o rozloze 1,5 ha. Velmi malá jezírka nacházíme v **Tříjezerní slati**. Z velkých šumavských slatí na české straně je třeba uvést **Jezerní slat**, rašeliniště o ploše 120 ha, s přírodní rezervací o rozloze 34 ha, Modravskou a další slati v oblasti Šumavských plání. **Grosser Filz** a **Kloster Filz** tvoří jednu z největších slatí v bavorské části Šumavy. Najdeme je v Bavorském národním parku.

*Jezerní slat
Seefilz, the Jezerní slat moor*

Künstliche Wasserspeicher und Wasserwege

Die Menschen bauten künstliche Wasserspeicher aus verschiedenen Gründen. In der Vergangenheit waren es die sogenannten Klausen oder Speicher, deren Wasser beim Ablassen zum Holzschwemmen diente. Ein solcher Wasserspeicher ist die **Reschbachklause**, nördlich der Gemeinde Finsterau. Für den Holztransport wurden zwei Schwemmkanäle gebaut: Der **Schwarzenbergische Schwemmkanal** und der **Tettau-Schwemmkanal**.

Ausführlichere Informationen über diese interessanten technischen Bauwerke sowie über die zwei künstlichen Wasserspeicher, **Lipno-Stausee** und **Trinkwasserspeicher bei Frauenau**, sind im Kapitel "Menschen" zu finden.

Moore

Von den Mooreseen ist der 1,5 ha große **Chalupská slat** der flächengrößte. Sehr kleine Seen findet man in **Dreiseefilz**. Von den großen Mooren auf der böhmischen Seite des Böhmerwaldes muss man das **Seefilz**, ein Moor mit einer Fläche von 34 ha, erwähnen. Das **Große Filz** und das **Kloster-Filz** bilden die größten Mooregebiete im Nationalpark Bayerischer Wald.

Klima

Der Charakter des Klimas im Böhmerwald auf beiden Seiten der Staatsgrenze ist auf seine Lage im mitteleuropäischen Bereich der nördlichen gemäßigten Zone zurückzuführen. Das Klima zeichnet sich durch wechselhafte Einflüsse des See- und Binnenklimas aus. Die Höhengliederung des gesamten ausgedehnten Gebirges ist ein weiteres primäres und bestimmendes Element für den Charakter des Klimas in seinen einzelnen Teilen. Die niedrigeren Lagen sind wärmer und haben eine kleinere Menge von atmosphärischen Niederschlägen. In den höheren Lagen ist es umgekehrt. Das Gebirgsvorland des Böhmerwaldes auf der böhmischen, bayerischen und österreichischen Seite stellt eine mäßig warme Klimazone dar. Die durchschnittlichen Temperaturen im Januar bewegen sich von -2 bis -4°C, im Monat Juli von

above sea level and its area is 3,7 ha. Its depth reaches 14 m.

Man-made water reservoirs and watercourses

Man-made water reservoirs were constructed for many different reasons. In the past these were called 'klauzy' or reservoirs, whose water during it's draining served as a means of floating the logged wood. "Reschbachklause" is one such reservoir, it lies north of the village "Finsterau". Two floating canals were built for floating the wood: „Schwarzenberský plavební kanál“ and „Vchynicko-tetovský plavební kanál“. They are dealt with in more detail in the chapter "People". „Lipenská přehradní nádrž“ reservoir - it is the largest water area in the Czech Republic. The lake, which originated by building a dam at the village of "Lipno, is 42 km long and its water area is 48 km². The construction of this 25m high dam was finished in 1959. When the lake was filled with water several villages or their parts remained under the water. In the rocks under the dam there is a hydroelectric power station using two Francis turbines for producing electricity. Drinking water reservoir by the village of "Frauenau".

The Chalupská slat moor, Chalupská slat

From the small lakes mainly in the moors area, the lake in the „Chalupská slat“ moor is the largest, having an area of 1,5 ha. Very small lakes can be found in the „Tříjezerní slat“ moor. From the big Bohemian Forest's moors on the Czech side, the „Jezerní slat“ and „Modravská slat“ moors should be mentioned. „Jezerní slat“ moor is a peatbog having an area of 120 ha and a national park of 34 ha .

Podnebí

Ráz podnebí šumavského horstva na obou stranách státní hranice vyplývá z jeho polohy ve středoevropské oblasti severního mírného pásu. Zdejší podnebí se vyznačuje střídáním vlivů podnebí přímořského a vnitrozemského. Výšková členitost celého rozsáhlého horstva je dalším základním a určujícím prvkem charakteru podnebí jeho jednotlivých částí. Nižší polohy jsou teplejší a mají menší množství atmosférických srážek. U vyšších poloh je tomu naopak. Podhůří Šumavy na české, bavorské i rakouské straně je mírně teplou klimatickou oblastí - průměrné lednové teploty se pohybují od -2 do -4°C a průměrné teploty měsíce července od 12 do 15°C. Průměrné roční teploty jsou zde mezi 5 až 7°C.

Nejvyšší polohy Šumavy jsou chladnou klimatickou oblastí s lednovým průměrem -7°C a červencovým průměrem 11°C. Průměrné roční teploty se pohybují mezi 3 až 5°C.

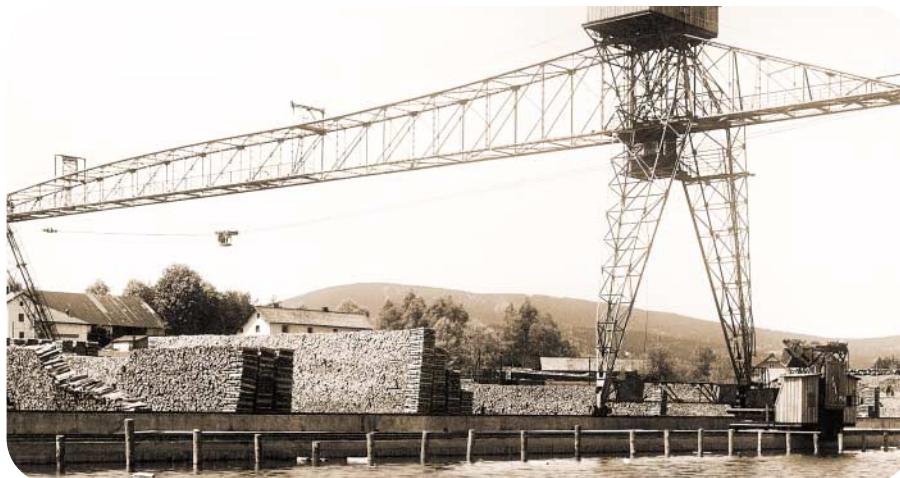
Teplota vzduchu je závislá na nadmořské výšce. Na každých 100 metrů stoupání ubývá teploty přibližně o 0,5°C. Nejchladnějšími místy Šumavy jsou oblasti Javoru a Roklanu, Šumavské pláně a hornatiny Trojmezenská, Boubínská a Želnavská. Např. průměrná lednová teplota v obci Kvilda (1062) a na hoře Pancíř (1214) je -4,6°C. V těchto místech (Javor, Roklan, Pláně) je rovněž nejvyšší počet dní se sněhovou pokrývkou (120 - 170 cm). Naproti tomu v Novohradských horách je roční počet dnů se sněhovou pokrývkou poloviční.

Příroda

Velká přírodovědná hodnota území rozloženého po obou stranách státní hranice mezi Českou republikou, Německem a Rakouskem je dána celou řadou činitelů: horninami v geologickém podloží, tvářností krajiny, nadmořskou výškou a s tím souvisejícím podnebím. Najdeme zde chladnomilné, horské druhy a na druhé straně teplomilné organismy, kterým vyhovuje například vápencový podklad. Přestože člověk významně zasáhl svou hospodářskou činností do výskytu mnoha

12 bis 15°C. Die durchschnittliche Jahrestemperatur liegt dort zwischen 5 und 7°C.

"Grosser Filz" and "Kloster Filz" moors are the biggest moors in the Bavarian part of the Bohemian Forest. They are found in the Bavarian National Park.

síla šumavské vichřice, Schäden durch den Sturm im Böhmerwald, the strength of the Bohemian Forests storm

Die Natur

Der große ökologische Wert des Gebietes entlang beider Seiten der Staatsgrenze zwischen der Tschechischen Republik, Deutschland und Österreich ist von vielen Faktoren beeinflusst: von den Gesteinen in der geologischen Sohle, von der Beschaffenheit der Landschaft, von der Seehöhe und dem damit zusammenhängenden Klima. Wir finden hier die kälteliebenden Bergarten und an der anderen Seite die wärmeliebenden

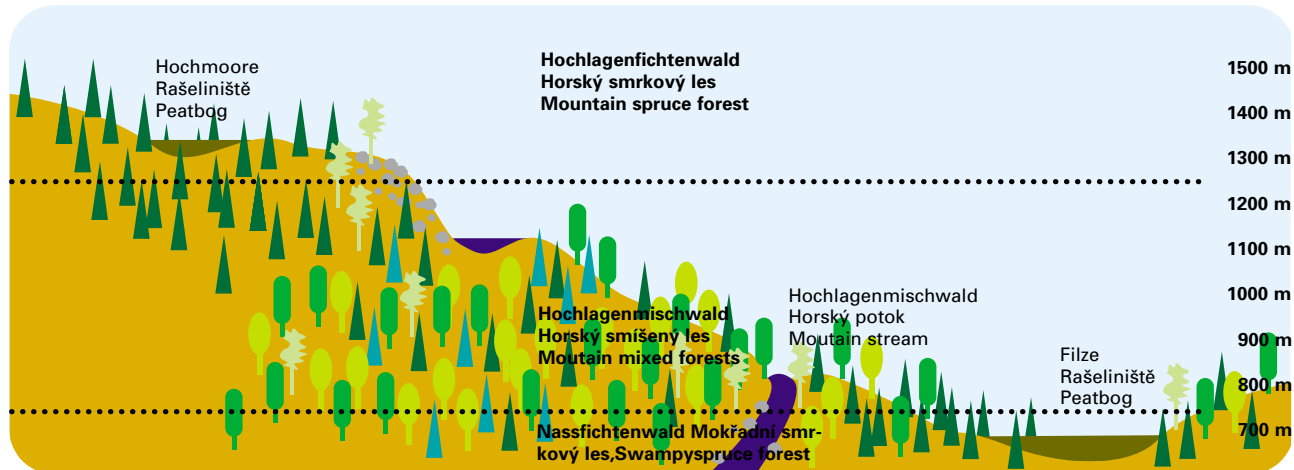
The climate

The character of the Bohemian Forest's mountains on both sides of the national border result from their position in the Central European area of the North temperate zone. The local climate distinguishes itself by the changing of the effects of maritime and continental climates. The elevated ruggedness of this large mountain range is another basic and determining element of the climate's character of the individual parts. The lower areas are warmer and have a lower amount of atmospheric precipitation. As regards to the higher positions, it is exactly the opposite. The

Bohemian Forest's Foothills on all Czech, Bavarian and Austrian sides are slightly warmer climatic areas, the average January temperatures fluctuate between -2 to -4°C and the average July temperatures are between 12 to 15°C. The average annual temperatures here are between 5 to 7°C.

The highest positions of the Bohemian Forest is a cold climatic area, the average January temperatures reaching -7°C and July temperatures 11°C. The average annual temperatures vary between 3 and 5°C.

The air temperature depends on the altitude. For every 100 metres it rises in height the temperature drops approximately by 0,5°C. The areas of

zobrazení výškového členění jednotlivých společenstev
Darstellung der Höhengliederung einzelner Gemeinschaften
a diagram of the elevation division of the individual plant associations

rostlinných a živočišných druhů, zdejší flóra a fauna zůstala zachována ve velké míře v přirozeném a přírodě blízkém stavu.

K ochraně tohoto vyjimečného přírodního bohatství byly vyhlášeny národní parky - Bavorský les v roce 1970 a Šumava 1991. Národní park Šumava obklopuje Chráněná krajinná oblast Šumava, zřízená již v roce 1963 jako největší chráněné území v tehdejší Československu. Vlivem poměrně chladného podnebí a velkých výškových rozdílů se v oblasti Šumavy a Bavorského lesa vyvinuly různé typy společenstev. Jsou to například **horské smrkové lesy, horské smíšené lesy, podmáčené smrčiny**. Na odlesněných plochách vznikly **louky, pastviny**. Nejcennější jsou šumavská **rašeliniště a jezera ledovcového původu**. Velmi cenné jsou i **skalní stěny, kamenité sutě a vodní toky**.

Horské smrkové lesy

Vyskytují se v nejvyšších polohách nad 1200 metrů. V drsných klimatických podmínkách rostou přirozené porosty smrku ztepilého, který doprovází jeřáb ptačí. Smrky mají úzké a řídké koruny, aby lépe odolávaly náporům sněhu a větru. Na stromech můžeme vidět vzácné druhy lišejníků jako **provazovky a vousatce**. Jsou považovány za ukazatele čistoty ovzduší. Na druhé straně vliv znečištěného ovzduší a škody způsobené dřevokazným hmyzem se projevují i v těch nejvyšších položených šumavských oblastech. V horské smrčíně najdeme jen málo bylin. V původních horských smrkových lesích žije rozmanité a pestré společenstvo bezobratlých živočichů, zejména tesaříků, střevlíků, motýlů a kobylek. Nalézt můžeme **skokana hnědého a čolka**

Pflanzen. Obwohl die wirtschaftliche Nutzung das Aufkommen vieler Pflanzen- und Tierarten wesentlich beeinflusste, blieb die hiesige Flora in hohem Maße in natürlichem Zustand. Zum Schutz dieses außerordentlichen Naturreichtums wurden weite Teile zu Nationalparks: der Bayerische Wald im Jahre 1970 und der Böhmerwald im Jahre 1991. Der Nationalpark Böhmerwald umfasst das Landschaftsschutzgebiet Böhmerwald, das schon im Jahre 1963 als das größte Schutzgebiet in der ehemaligen Tschechoslowakei gegründet wurde. Durch den Einfluss des relativ kühlen Klimas und der großen Höhenunterschiede entwickelten sich verschiedene Waldtypen im Gebiet des Böhmerwaldes und des Bayerischen Waldes: **Hochlagenfichtenwälder, Hochlagenmischwälder, Nassfichtenwälder** (siehe obere Abbildung). Auf den Waldblößen (offenen Enklaven) entstanden **Wiesen** und **Weiden**. Charakteristisch sind auch **Hochmoore, Gletscherseen, Gewässer, Felswände** und **Geröllhalden**.

Bergfichtenwälder

Sie kommen in den höchsten Lagen über 1200m vor. Unter den harten klimatischen Bedingungen wachsen natürliche Fichtenbestände, die von der Eberesche begleitet werden. Die Fichten besitzen schmale und lichte Kronen, um Schnee und Wind trotzen zu können. Auf den Bäumen können wir seltene Flechtenarten sehen. Sie sind Anzeiger für die Luftqualität. Luftverschmutzung und Klimaveränderung schädigen nachhaltig alle Nadelbäume bis in die höchsten Bergregionen. In den ursprünglichen Hochlagenwäldern lebt eine vielfältige Gemeinschaft von Insekten, wie

„Javor“ and „Roklan“ mountains, the Bohemian Forest's Planes, „Trojmezenská hornatina“, „Boubínská hornatina“ and „Želnavská hornatina“ hilly regions are the coldest places of the Bohemian Forest. For example, the average January temperature in the village of „Kvilda“ (1062m) and the „Panciř“ mountain (1214m) is -4,6°C. In these places („Javor“, „Roklan“, plains) there is also the highest number of days with a snow blanket (120 - 170 cm) as opposed to „Novohradské hory“ mountains, where the annual amount of days with a snow blanket is half.

The nature

The area on both sides of the state border between the Czech Republic, Germany and Austria has a large value to natural science. This is due to many elements: the rocks in the geological subsoil, the face of the nature, the altitude and with it, connected climate. Cryophilic, high-land species on one side and on the other side thermophilic organisms attracted to limestone subsoil can be found here. Although man intervened significantly with its economic activity into the appearance of many plant and animal species, the local flora and fauna stayed preserved to a large extent in a natural and "close to nature" condition.

For the protection of these extraordinary natural riches, national parks were proclaimed - the Bavarian Forest in 1970 and the Bohemian Forest in 1991. The Bohemian Forest National Park is surrounded by the Bohemian Forest Protected Landscape Area, which had already been set up in 1963 as the largest protected area in then Czechoslovakia. Various types of plant associations developed in the area of the Bohemian and Bavarian Forests, under the influence of a relatively cold climate and greater differences in elevation. These are, for example, mountain spruce forests, mountain mixed forests, water logging spruce forests. Greenlands originated on the deforested areas. The most valuable are peatbogs and lakes of the glacier origin, precious also are the rock faces, rock screes and watercourses.

horského. Charakteristická je přítomnost dvou druhů horských ptáků - **kosa horského** a **datlíka tříprstého**. Datlík s největší pravděpodobností přežívá v lesích Šumavy od poslední doby ledové. Běžnými druhy těchto lesů jsou **pěnkava obecná**, **červenka obecná**, **králíček obecný** a **ohnivý**, **sýkora uhelníček**, **střízlík obecný**, **křivka obecná** a **čížek lesní**.

Nejvzácnějším obyvatelem horských smrčín je **tetřev hlušec**. Naopak dvě severské sovy - **sýc rousný** a **kulíšek nejmenší** - jsou zde poměrně hojné.

Mezi drobnými savci převládají hmyzožravci **rejsek obecný** a **rejsek malý**. Třetím nejhojnějším druhem je hlodavec **norník rudý**. V drsných klimatických podmínkách horských smrčín je poměrně častý **netopýr severní**.

Horské smíšené lesy

V původních smíšených lesích roste vedle smrku převážně **jedle bělokora** a **buk lesní**. Na kamenitých půdách se objevuje javor klen, javor mléč a jilm horský, v teplejších místech se roztroušeně vyskytuje také lípa srdčitá a jasan ztepilý. Vzácně zde roste i tis červený.

Pro lesy s převahou buku je typický bohatý podrost bylin.

Přestože člověk vysazováním smrku a dalším hospodařením tato kdysi nejrozšířenější šumavská společenstva výrazně změnil, zbytky původní vegetace zůstaly dochovány do dnešní doby. Jsou přísně chráněny a mezi nejznámější patří **Boubínský prales**, vyhlášený jako chráněné území již v roce 1858.

dřípatka horská
Bergalpenglöckchen, Waldsoldanelle, Soldanella montana

Bockkäfer, Laufkäfer, Schmetterlinge und Heuschrecken. Man kann hier auch den **Grasfrosch** und den **Bergmolch** finden. Charakteristisch bei den Vögeln sind die Ringdrossel und der Dreizehenspecht.

Lýkovec jedovatý, Daphne mezereum
Gemeiner Seidelbast,

Der Dreizehenspecht bewohnt höchstwahrscheinlich schon seit der letzten Eiszeit den Böhmerwald.

An weiteren Vögeln kommen in diesen Wäldern vor: **Buchfink**, **Rotkehlchen**, **Sommergoldhähnchen**, **Wintergoldhähnchen**, **Tannenmeise**, **Zaunkönig**, **Fichtenkreuzschnabel**, **Erlenzeisig** und **Haubenmeise**.

Der wertvollste Bewohner der Hochlagenfichtenwälder ist der **Auerhahn**. Zwei kleine Eulenarten, der **Rauhfuß** - und der **Sperlingskauz**, sind auch oft anzutreffen. Von den Säugetieren sind die Insektenfresser **Waldspitzmaus** und **Zwergspitzmaus** sowie die seltener **Rötelmaus** den harten klimatischen Bedingungen am besten angepasst.

Bergmischwälder

In den ursprünglichen Mischwäldern gedeihen neben der **Fichte** auch **Weißtanne** und **Rotbuche**. Auf der Steinsohle wachsen **Bergahorn**, **Spitzahorn** und **Bergulme**. An wärmeren Orten kommen auch **Winterlinde** und **Esche** vor.

Die **Gemeine Eibe** ist seltener zu finden. Für die Buchenwälder ist der artenreiche Krautunterwuchs typisch. Trotz wirtschaftlicher Beeinflussung und der Anpflanzung von Fichten, durch die sich das Waldbild grundlegend änderte, blieben die Reste der ursprünglichen Vegetation bis heute erhalten. Sie sind streng geschützt. Zu den bekanntesten gehört der **Kubani-Urwald**,

Mountain spruce forests

They occur at the highest positions over 1200 m. In rough climatic conditions, the natural growth of the Norwegian spruce is accompanied by mountain ash. The spruces have narrow, thin crowns in order to be better resistant to gusts of snow and rain. On the trees rare kinds of lichens such as *Usnea* can be seen. They are deemed to be the indicator of "air purity". On the other hand, the effects of air pollution and damage caused by wood borers are noticeable even in these highly laying areas. Only a few herbs are found in the mountain spruce forests. A various selection of invertebrates live here, particularly capricorn beetles, ground beetles, butterflies and grasshoppers. Common frogs and smooth newts can also be found here. The existence of two mountain birds - the blackbird and the three-toed woodpecker are characteristic in this area.

The woodpecker has possibly been living on in the Bohemian Forest's forests since the last ice age. Amongst the usual kinds found in these forests are chaffinch, robin, goldcrest, firecrest, coal tit, wren, crossbill and wildfinch.

The rarest resident of the mountain spruce forests is the capercaillie as opposed to two northern owls - the tengmalm's owl and pygmy owl, which are quite common.

Insect eaters the common shrew and little shrew predominate amongst the small mammals. The third most common kind is the northern red-backed vole. In the rough climatic conditions of the mountain spruce forests, Northern bat is quite common.

dutohlávka terčová, Cladonia soccifera
Becherflechte

K nejhojnějším hmyzím obyvatelům lesní půdy patří mravenci, lumci, draví střevlíci, drabčáci, hrobaříci, chrobáci a další brouci. Larvy některých však škodí lesním dřevinám. Nebezpeční jsou právě ti, kteří jsou specializováni na smrk. Běžným obyvatelům smíšeného horského lesa je **ropucha obecná, skokan hnědý, čolek horský, ještěrka živorodá a zmije obecná**. Hojnými lesními ptáky jsou **pěnkava obecná, střízlík obecný, pěnice černohlavá, červenka obecná, brhlík lesní, šoupálek dlouhoprstý a budníček lesní**. V porostech smrků je početný králíček ohnivý, králíček obecný a sýkora uhelníček. Vzácně zde žije **strakapoud bělohřbetý**. Vzácnou, až téměř legendární, šumavskou sovou je **puštík bělavý**, obývající především severskou tundru. Nejvíce ohroženým lesním ptákem je **tetřev hlusáček**. Posledních asi 150 jedinců žije na Šumavských pláních. V hlubokých lesích Šumavy hnízdí asi dva páry **orla křiklavého**.

puštík bělavý, Strix uralensis
Habichtskauz

der schon im Jahre 1858 zum Schutzgebiet erklärt wurde. Die häufigsten Bewohner des Waldbodens sind Ameisen und Käfer. Einige schaden dem Waldholz. Gefährlich sind insbesondere solche, die auf die Fichte spezialisiert sind, z.B. der Borkenkäfer. Typische Bewohner der Hochlandmischwälder sind **Erdkröte, Bergeidechse, Grasfrosch und Kreuzotter**. Die häufigsten Waldvögel sind **Buchfink, Zaunkönig, Mönchsgrasmücke, Rotkehlchen, Kleiber, Waldbaumläufer und Fitislaubsänger**. In den Fichtenbeständen brüten **Sommergoldhähnchen, Wintergoldhähnchen und Tannenmeise**. Eine Besonderheit stellt der **Weißrückenspecht** dar. Eine seltene und fast legendäre Böhmerwaldeule ist der **Habichtskauz**, ursprünglich in der Nordtaiga beheimatet. Ein sehr bedrohter Waldvogel ist der **Auerhahn**. Die letzten 150 Vertreter leben in den Höhen des Böhmerwaldes. Einige Paare **Schreiadler** brüten in Hanglagen. Im Mischwald lebt eine reichhaltige Säugetiergemeinschaft. Zahlreich kommen **Rötelmaus, Waldmaus und Waldspitzmaus** vor. Zur Tierwelt des Böhmerwaldes gehören auch die Raubtierarten **Hermelin, Mauswiesel, Iltis, Edel- und Steinmarder, Dachs, Otter, Fuchs und Luchs**. In allen Höhenlagen leben **Wildschwein, Rothirsch, Elch und Reh** noch in größeren Beständen.

Nassfichtenwälder

Dieser Typ des natürlichen Fichtenwaldes ist charakteristisch für eine Reihe von Nassstandorten ab 600 m. Auf den feuchten und kalten Böden gedeihen lediglich Fichte und Birke. Darunter blühen das **Bergalpenglößchen** und der **Europäische Siebenstern**. Sehr reich ist das Vorkommen an Moosen (**Torfmoose**). Die Tierarten der Nassfichtenwälder sind der Tierwelt von Hochmooren sehr ähnlich.

hořec panonský, Gentiana pannonica
Pannonischer Enzian

Mountain mixed forests

In the original mixed forests, the European silver fir and European beech grow alongside the spruces. *Acer pseudoplatanus*, Norwegian maple and Scotch elm can be found in the stony soils. In the warmer areas small-leaf linden and European ash are sporadically found. Rarely do English yews grow here.

Rich undergrowth of herbs is typical for forests with predominance of beech-tree. Although man markedly changed these once most common Bohemian Forest's characteristics due to spruce planting and other farming, the remains of the original vegetation have remained preserved until to

the present time. They are all now strictly protected, „Boubínský prales“ virgin forest being one of the best known. It was pronounced a protected area as far back as 1858.

Amongst the most abundant residents of the forest soils belong: ants, ichneumon flies, predatory ground beetles, rove beetles, burying beetles, dung beetles and many other beetles. Some of their larvae damage forest woody species. The dangerous ones are the ones specialised on the spruce. Amongst the typical residents of mixed mountain forests are toad, common frog, *Triturus alpestris*, *Lacerta vivipara* and adder. Chaffinch, wren, blackcap, robin, nuthatch, tree-creeper and wood warbler are abundant forest birds. In the growths of spruces, firecrest and coal tit are very numerous. Rarely does the white-backed woodpecker nest here. A very rare and almost legendary owl of the Bohemian Forest is *Strix uralensis*, which mainly lives in the northern tundra. The most endangered forest bird is the capercaillie. About 150 re-

Ve smíšeném horském lese žije také bohaté společenstvo drobných savců. Nejpočetnější je **norík rudý, myšice lesní a rejsek obecný**. Běžnějšími druhy vyšších poloh jsou **netopýr severní, netopýr ušatý a netopýr vousatý**. Do současné šumavské přírody patří i devět původních druhů šelem: **lasice hranostaj, lasice kolčava, tchoř tmavý, kuna lesní a skalní, jezevec lesní, vydra říční, liška obecná a rys ostrovid**. **Prase divoké, jelen evropský a srnec obecný** žijí od podhůří až po horské hřebeny v hojném počtu.

prase divoké
Wildschwein, wild boar

Podmáčené smrčiny

Tento typ přirozeného smrkového lesa je charakteristický pro řadu podmáčených stanovišť od 600 metrů výše. Půdy jsou zde vlhké a studené a tak zde ve stromovém patře roste jenom smrk a bříza. Z bylinného patra jmenujme alespoň dřevpatku horskou a sedmikvítek evropský. Bohatý je výskyt mechů, hlavně ploníku a rašelíníku. Složení živočišných druhů podmáčených smrčin je velmi podobné živočišstvu rašelinišť.

Rašeliniště

Rašeliniště jsou velmi cennou součástí šumavské přírody. Začala vznikat na konci poslední doby ledové asi před 10 000 lety na rovných místech ve vyšších polohách i v širokých údolních korytech. Patří mezi člověkem nejméně narušená společenstva s množstvím typických rostlin a živočichů.

Významné jsou rašeliničky, kterých zde roste 15 - 20 druhů, dalšími rašeliništními druhy jsou například **borovice blatka a borovice kleč, brusnice vlochyně** a mnoho jiných. **Bříza zakrslá** a spolu s ní některé další druhy jsou glaciální relikty - pozůstatky dávného zalednění.

rys ostrovid
Luchs, a lynx

Hochmoore (Filze)

Die Hochmoore sind ein wertvoller Bestandteil des Böhmerwaldes. Sie entstanden am Ende der letzten Eiszeit vor zirka 10 000 Jahren. An den flachen Stellen der Hochlagen wie in breiten Tallagen sind sie entstanden. Sie gehören zu den vom Menschen am wenigsten beeinflussten Gemeinschaften mit vielen typischen Pflanzen und Tieren.

Bedeutend sind Torfmoose, von denen hier 20 Arten wachsen. Weitere Arten sind z.B. **Spirke, Bergkiefer, Moorheidelbeere** und viele andere.

ledňáček říční
Eisvogel, a kingfisher

maining specimens live on the Bohemian Forest's plains. Two pairs of lesser-spotted eagle nest in deep forests of the Bohemian Forest.

A rich collection of small mammals live in the mountain mixed forest. The most numerous are the northern red-backed vole, *Apodemus flavicollis* and common shrew.

Northern bat, *Plecotus auritus* and *Myotis mystacinus* are the common kinds of the higher elevations.

Nine original kinds of carnivores also belonging to the present Bohemian Forest's nature are: *Mustela erminea*, least weasel, *Putorius putorius*, pine marten, stone marten, badger, *Lutra lutra*, red fox and lynx. An abundant amount of wild boar, European stag and roe deer live on the foothills up to the mountain crests.

Waterlogging spruce forests

This type of natural spruce forest is characteristic of many swampy areas from 600 m or higher. The soil is wet and cold and therefore only spruce and birch grow here in the tree-floor.

Regarding the herb-floor, *Soldanella montana* and *Trientalis europaea* should also be mentioned. Mosses, mainly haircap moss and bog moss are found in abundance. The types of animals in the waterlogging spruce forests are very similar to those in the animal world of the peat-bog.

Peatbogs

Peatbogs are a very valuable part of the Bohemian Forest's nature. They originated at the end of the last ice-age approximately 10,000 years ago, on the flat areas in higher positions and in wide valleys. They belong amongst the areas least disturbed by man and with a large amount of typical plants and animals.

Very notable are bog mosses, 15-20 types of which grow here. Amongst other plants are for example the Scotch pine, mountain pine, *Vaccinium uliginosum* and many others. Dwarf birch and some other kinds are the remnants of bygone glaciation.

Many rare and valuable types of spiders, butterflies and beetles live in the Bohemian Forest's peatbogs, along with other invertebrates adap-

Na šumavských rašeliništích žijí velmi cenné druhy pavouků, motýlů a brouků a další bezobratlí živočichové přizpůsobení chladu a vlhku. V porostech borovice blatky žijí drobní pěvci, z nichž je nejčastější budníček větší, čečetka zimní, pěnkava obecná, linduška lesní, pěvuška modrá a červenka obecná. Na otevřených plochách s nízkým porostem je častý bramborníček hnědý a linduška luční. Drobné savce na rašeliništích zastupuje rejsek obecný, rejsek malý a hraboš mokřadní.

jelen evropský
Rothirsch, European stag

Sutě a skalní stěny

Kamenité sutě a skalní stěny jsou další neodmyslitelnou součástí šumavské přírody. Jejich původ je mnohdy v dobách dávného zalednění. Působením ledu a teplotních změn docházelo k roztrhání žulových skal na menší hranaté bloky. Tak vzniklo například kamenné moře na vrcholu Luzného nebo Čertova stěna u Vyššího Brodu. Výskyt rostlin v tomto svérázném prostředí ovlivňují půdní a klimatické podmínky. Zatímco v nejvyšších polohách místy roste **borovice kleč**, níže ve svazích se skalnatou sutí zůstaly zachovány původní porosty borovice lesní, tzv. **reliktní bory**. Na takových místech borovice odolala tlaku jiných, rychleji rostoucích dřevin. Sutě a skalní stěny jsou oživeny pozoruhodnými druhy bezobratlých živočichů, kteří se přizpůsobili stálému chladu, vlhku a temnotě. Tyto severské, horské a jeskynní druhy dokládají chladnou minulost Šumavy. Ve štěrbinách mezi kameny ži-

Die **Zwergbirke** und mit ihr einige andere Arten sind Überreste der letzten Eiszeit. In den Böhmerwald-Hochmooren leben sehr seltene Arten von Spinnen, Schmetterlingen, Käfern und anderen Insekten, die sich der Feuchtigkeit und Kälte angepasst haben. In den Spirken-Beständen leben kleine Singvögel, von denen **Fitislaubsänger, Birkenzeisig, Buchfink, Baumpieper, Heckenbraunelle** und **Rotkehlchen** zu den häufigsten Arten gehören. Auf den Feuchtwiesen sind **Braunkehlchen** und **Wiesenspieper** zu Hause. Die kleinen Säugetiere in den Hochmooren sind durch **Waldspitzmaus** und **Zwergspitzmaus** vertreten.

Steingeröllhänge und Felswände (Gletscherseenkare)

Steingeröllhänge und Felswände zählen zu den Besonderheiten des Böhmerwaldes. Ihre Entstehung reicht in die Eiszeit zurück. Durch Einwirkungen von Eis und Wärme barsten die Granitfelsen. So entstanden Blockmeere auf dem Lusen-Gipfel oder die Teufelsmauer bei Hohenfurth und das Steinerne Meer.

Wiesen und Weiden

Sie sind charakteristisch für den Böhmerwald und wurden nach der Rodung in den höheren Lagen angelegt. Vorherrschend ist darauf das **Borstengras**. Außerdem finden wir hier schöne und seltene Pflanzenarten: **Böhmischer Enzian, Orangerotes Habichtskraut, Arnika** und **Gewöhnlicher Alpenlattich**. In den Tieflagen treten die **Österreichische Gemswurz** und der **Gemeine Wacholder** auf. Eine Vielzahl von Schmetterlingsarten beleben die Weiden des Böhmerwaldes. Von den Vogelarten sind **Bekassine** und **Wachtelkönig** zu nennen. Heimische Singvögel sind **Baum-** und **Wiesenspieper, Feldlerche** und **Rotkehlchen**.

Gewässer und Seen

Die meisten Bäche und Flüsse des Böhmerwaldes sind im Vergleich zu denen der Tschechischen Republik gering verschmutzt. Auch Gletscherseen tragen zum Reichtum der Böhmerwaldpflanzen bei. Auf dem Boden des Schwarzen Sees wächst das **Gemeine Brachsenkraut** und im Plöckensteinersee das **Igelsprige Brachsenkraut**. Hier ist das einzige Vorkommen dieser seltenen Farnkräuter in der

ted to cold and humidity. In the under-growths of Scotch pine small songbirds live, the most common being the willow-warbler, *Carduelis flammea*, chaffinch, tree-pipit, *Prunella modularis* and robin. Whinchat and meadow-pipit are common in the open spaces with a low level of growth. The smaller mammals are represented by common shrew, little shrew and short-tailed vole.

Screes and rockfaces

Stony scree and rockfaces are another essential part of the Bohemian Forest's nature. Their origin goes back to the times of bygone glaciation. Due to the activity of ice and temperature changes, the granite rocks were broken into smaller squared blocks. The rock 'sea' on top of the „Luzný“ mountain or „Čertova stěna“ rockface near the town of „Vyšší Brod“ originated in this way. The occurrence of plants in this peculiar setting is affected by the soil and climatic conditions. While mountain pine grows here and there in the higher positions, the original growth of Scotch pine stayed preserved lower on the slopes with stony scree. On such places the pine resisted the pressures of other faster growing woody plants.

The scree and rockfaces are brightened up by many noteworthy kinds of invertebrate animals, which adapted to the constant cold, humidity and darkness. These northern, mountain and cave kinds exemplify the cold past of the Bohemian Forest. Rare kinds of spiders, beetles and mountain gastropods live in the rock clefts, the wingless fly was discovered there. Red fox, badger, smaller mammals and some bats find suitable hideouts in the stony scree. In two rockfaces of the Bohemian Forest rare peregrine falcons have previously nested.

Greenlands

Greenlands are also characteristic of the Bohemian Forest's nature. They originated after the deforestation even in the high altitudes (the Bohemian Forest's plains). Moor-matgrass is the most common grass growing here, it is not affected by the trampling down of livestock. A number of other beautiful, but rare plants grow here, those to be mentioned: *Gentiana pannonica*, *Hieracium aurantiacum*, *arnica*, *Homogyne alpina* and in the lower positions *Doronicum austriacum* or common juniper.

jí vzácné druhy pavouků, brouků, horských plžů, byla zde objevena **bezkrídlá moucha pavoučnice**. Vhodné úkryty v kamenitých sutích nachází **liška obecná, jezevec lesní**, drobní savci a někteří netopýři. Ve dvou skalních stěnách Šumavy hnízdí vzácný **sokol stěhovavý**.

liška
Fuchs, fox

Louky a pastviny

Jsou také charakteristické pro krajinu Šumavy. Vznikly po odlesnění i ve velkých nadmořských výškách (Šumavské pláně). Roste zde tráva **smilka tuhá**, které nevádí sešlapávání dobyt看, a jiné druhy trav. Roste tu řada dalších krásných, žel i vzácných druhů rostlin. Jmenujme alespoň **hořec panonský, jestřábník oranžový, prhu arniku, podbělici alpskou** a v nižších polohách rostoucí **kamzičnick rakouský** či **jalovec obecný**.

Z hmyzu na šumavských loukách najdeme především velké množství motýlů. Z ptactva nutno připomenout alespoň **bekasinu otavní** a vzácného **chřástala polního**. Z pěvců stojí za zmínku

Tschechischen Republik.

Sauberes Wasser und der noch reichliche Bestand an Bachforellen ermöglichen das Überleben der **Perlmuschel**. **Flusskrebse** und **Steinkrebse** finden sich noch in den Bergwässern. In hochgelegenen Bächen halten sich hauptsächlich Bachforellen und Groppen auf, in den Unterläufen der Flüsse findet sich eher die Äsche.

Regenbogenforelle und **Saibling** wurden in den Böhmerwald-Bächen ausgesetzt. Der Lipno-Stausee bildet zusammen mit den Feuchtwiesen der Moldau günstige Brutstätten für viele Vogelarten und Säugetiere wie **Wasserspitzmaus, Otter, Iltis** und **Schwarzspitzmaus**. Ein immer häufigerer Gast auf der deutschen Seite ist der **Biber**.

Kalkstein

Der Böhmerwald geht in Richtung Norden in den niedrigeren Vorböhmerwald über. Hier dringen Bergpflanzen aus dem Böhmerwald in das Flachland vor. Im Gebiet von Krummau und Schüttenhofen, wo auch Kalk im Boden zu finden ist, treten weitere wärmeliebende Pflanzen auf.

Es wächst hier eine Reihe seltener Pflanzenarten, von denen man **Kreuzenzian, Großer Ehrenpreis, Ästige Grasilie, Gemeine Akelei, Blutstorchschnabel, Berberitze** und viele andere nennen kann.

Sehr selten wächst das **Wilde Alpenveilchen** in der Umgebung von Krummau.

Die Kalkstein-Gebiete haben ihre eigenen Insekten- und Schneckenarten.

vydra říční
Fischotter, Lutra lutra

Regarding insects, the Bohemian Forest's meadows are mainly resided by a large amount of butterflies. Regarding birds the common snipe and rare corncrake should also be mentioned. From the songbirds meadow-pipit, tree-pipit, skylark and whinchat are worthy of a mention. Smaller mammals are represented mainly by insect eaters such as the common mole and *Neomys anomalus*. Short-tailed vole and field vole are the commonest rodents. Roe deers and stags often graze on the meadows.

Watercourses and lakes

In the absolute majority of the Bohemian Forest's watercourses is found very little pollution in comparison to the watercourses of the lower levels.

Glacial lakes also contribute to the riches of the Bohemian Forest's vegetation kingdom. Merlin's grass grows at the bottom of the „Černé jezero“ and „Plešné jezero“ lakes. It is the only recorded occurrence of such rare pteridophyte fern in the Czech Republic. Regarding the animal kingdom, the surviving population of pearl mussel are important. They are connected with clean water and brown trout. Crawfish is found in many places in the flowing waters and *Astacus torrentium* in the mountain waters. A large amount of water insects are found here, some kinds being endemic species of the Alps and the Bohemian Forest. Brown trout and bullhead are the main fish in the highest positioned flowing waters. Grayling is another original type which lives in lower positioned small rivers. Rainbow trout and brook trout were artificially stocked into the Bohemian Forest's waters. From the birds only *Cinclus cinclus* and grey wagtail live near the fast flowing torrents. Man made „Lipenské jezero“ Lipno lake together with the marshes of the „Vltavský luh“ mead created a suitable setting for a spectacular variety of birds. The common mammals living here are *Neomys fodiens*, *Neomys anomalus*, *Putorius putorius*, *Lutra lutra* and recently 'crossing' from the German side is the European beaver.

Limestone

Towards inland, the Bohemian Forest merges into the lower Bohemian Forest's Foothills sometimes called „Předšumaví“ by the botanists. Mountain plants continue in here from the Bohemian Forest and thermophilic kinds

výskyt **lindušky luční**, **lindušky lesní**, **skřivana polního** a **bramborníčka hnědého**. Drobné savce zastupují hlavně hmyzožravci - **krtek obecný** a **rejsec černý**, hlodavce pak **hraboš mokřadní** i **hraboš polní**. Na loukách se často pasou **srnci** a **jeleni**.

Vodní toky a jezera

Naprostá většina tekoucích vod Šumavy je ve srovnání se spodními toky nižších poloh velmi málo znečištěna.

I ledovcová jezera přispívají k bohatství šumavského rostlinstva. Na dně Černého jezera roste **šídlatka jezerní** a v Plešném jezeře zase **šídlatka ostnovýtrusná**. Jde o jediný doložený výskyt těchto vzácných kapradorostů v České republice. V živočišstvu vodních toků jsou významné přežívající populace **perlorodky říční**, vázané na čisté vody a pstruha říčního. Na různých místech se v tekoucích vodách vyskytuje **rak říční** a v horských vodách **rak kamenáč**. Je zde velké množství vodního hmyzu, jehož některé druhy jsou alpsko-šumavskými endemity. V nejnvýše položených tekoucích vodách je hlavní rybou **pstruh potoční** a **vranka obecná**. V podhorských říčkách žije další původní druh **lipan podhorní**. Pstruh duhový a siven americký byli do šumavských vod uměle vysazeni. Na rychle tekoucích bystřinách žijí z ptáků pouze **skorec vodní** a **konipas horský**. Uměle vytvořené Lipenské jezero spolu s mokřady Vltavského luhu vytvořilo vhodné prostředí pro neobyčejně rozmanité druhy ptáků. Ze savců vázaných na vodní prostředí se na Šumavě vyskytuje **rejsec vodní**, **rejsec černý** a tchoř tmavý. Pravidelně se vyskytuje **vydra říční** a nově z německé strany proniká stále častěji **bobr evropský**.

Vápence

Šumava přechází směrem do vnitrozemí v nižší Šumavské předhůří označované botaniky jako Předšumaví. Sem pronikají horské rostliny ze Šumavy a na vhodných stanovištích se objevují teplomilné druhy rostlin. Tento jev je navíc podpořen horninami v podloží jako jsou vápence. Jde především o Českokrumlovsko a oblast Sušice, kde takováto místa najdeme. Roste zde řada významných druhů rostlin, z nichž lze uvést **hořec křížatý** (nověji **prostřelec křížatý**), **rozrazil ožankový**, **bělozářku větvitou**, **orlíček planý**, **kakost krvavý**, keř **dříšťál obecný** a mnoho dalších. Vzácně v okolí Českého Krumlova roste také

typický šumavský lesní porost,
Typischer Böhmerwaldbestand

Forstwesen

Die ausgedehnten Wälder geben dem Böhmerwald seine charakteristische Gestalt. Wegen des Waldreichtums wird der Böhmerwald als "das grüne Dach Europas" bezeichnet.

Die Wälder dieses Gebietes machten in den vergangenen Jahrtausenden unterschiedliche Entwicklungen durch und änderten mehrmals ihr Aussehen nachhaltig. Neben den klimatischen Änderungen trug dazu der Mensch mit der Kultivierung der Landschaft bei.

Die Wälder gaben dem Menschen seit urdenklichen Zeiten den wichtigsten Rohstoff, das Holz. Es diente als Wärme- und Lichtquelle oder als Baumaterial.

Die Wälder bieten Waldfrüchte und Jagdgründe. Die Jagd war in der Vergangenheit das Vorrecht der Könige und reichen Adligen, die zusammen mit der Kirche Haupteigentümer der Wälder waren.

Parallel mit der Entwicklung des Handwerks und der industriellen Produktionsform erweiterte sich so auch der Umfang der Holznutzung. Aus diesem Grund wurden die Urwälder erschlossen und forstwirtschaftlich genutzt. Im Böhmerwald

are found on places which they find suitable. This phenomenon is supported by subsoil minerals such as limestone. These places can be found mainly in the „Český Krumlov“ and „Sušice“ areas. Many notable kinds of plants grow here, such as gentian, Veronica teucrium, Anthericum ramosum, Aquilegia vulgaris, Geranium sanguineum, European barberry and many others. Cyclamen purpurascens rarely grows around the Český Krumlov area. The limestone areas are habited by many thermophilic kinds of invertebrate animals. They are particularly very suitable for gastropods.

Forestry

Vast forests give the Bohemian Forest its characteristic face. Particularly for the forest wealth, the Bohemian Forest is called Europe's green roof.

Forests of this area went through a difficult development in the last thousand years and significantly changed their appearance many times. Apart from the climatic changes, in modern history man was instrumental in it with its work. From time immemorial the forests have always provided man with the most important raw material - wood, which was the source of light, heat and the main building and furnishing material. The forests also provided people with fruit and animals. Hunting was in the past mainly the privilege of kings and rich noble families, who were, along with the Church, the main owners of the forests.

As the skilled handiwork and later industrial production were developing, the use of wood thus extended. Therefore the virgin forests were made accessible and thus the exploitation expanded. Wood was used in the Bohemian Forests mainly for glass-making and charcoal burning. The 17th century was in particular typical for vast tree-felling for glassworks needs. Excessive exploitation of the forest growths and their subsequent damage aroused the need for the care for the forest. At the beginning of the 18th century the first forest regulations appeared. They were issued in order to improve the forest cultivation. Unfortunately, the forest growths were often being interfered with. The original woody plants such as beech trees were cut down and substituted with faster growing spruce. Ill-considered

brambořík evropský. Vápencové lokality se vyznačují množstvím teplomilných druhů bezobratlých živočichů. Jsou zvláště vhodným prostředím pro různé druhy měkkýšů - plžů.

Lesnictví

Rozsáhlé lesy dávají Šumavě její charakteristickou tvář. Právě pro lesní bohatství je Šumava označována jako zelená střecha Evropy. Lesy této oblasti prošly v minulých tisíciletích složitým vývojem a několikrát výrazně změnily svůj vzhled. Vedle klimatických změn k tomu hlavně v novodobé historii přispěl svou činností člověk. Lesy člověku od nepaměti poskytovaly nejdůležitější surovinu - dřevo. Bylo zdrojem světla a tepla, hlavním stavebním materiálem, zhotovovalo se z něj také vnitřní zařízení staveb. Lesy poskytovaly lidem lesní plody a bohaté úlovky zvěře. Lov byl v minulosti především výsadou krále a bohatých šlechtických rodů, které byly spolu s církví hlavními majiteli lesů.

práce s motorovou pilou Arbeit mit der Motorsäge, work with a power saw

Jak se rozvíjela řemeslná a později průmyslová výroba, rozšiřovalo se také použití dřeva. Proto docházelo ke zpřístupňování pralesů a zvyšování těžby. Na Šumavě se dřevo ve velké míře používalo ve sklárství a k pálení dřevěného uhlí. Hlavně v 17. století kácení lesů pro potřebu skláren dosahovalo obrovských rozměrů. Nadměrná těžba lesních porostů a jejich poškozování vyvolaly potřebu péče o les. Začátkem

vysazování mladých stromků Aussetzen von Jungbäumen, planting of saplings

wurde das Holz in hohem Maße zur Glas-erzeugung benötigt, da man dabei Holzkohle verwenden musste. Im 17. Jahrhundert erreichte die Schlägerung einen ersten Höhepunkt, um die Glashütten versorgen zu können. Diese übermäßige Waldnutzung verlangte eine gesetzmäßige Schonung der Wälder, so dass am Anfang des 18. Jahrhunderts die erste Waldordnung zur Pflege der Wälder erlassen werden musste. Trotzdem kam es zu falschen Maßnahmen wie das Ersetzen von Buchenbeständen durch schnell wachsende Fichten. Dies verursachte in den späteren Zeiten Schäden in verschiedener Hinsicht: Windschäden und vermehrter Insektenbefall waren bis in die letzten Jahrzehnte unseres Jahrhunderts häufig negative Folgen dieser Monokultur.

dered interference in forest associations caused vast calamities with huge damage in the later years. The destruction of spruce monocultures by wind effects and wood borers has repeated itself even in the last few decades. Wood exploitation for many centuries meant very difficult and physically hard work starting with the woodman's axe and later also the handsaw. The wood delivery from hardly accessible places was strenuous and often very dangerous.

Only since the 1950's and 60's, did the power saws start being widely used, as were tractors for

its transportation. Wide usage of mechanisation markedly simplified the work for the forest workers and thus productivity increased. Forestry is still one of the main economic activities. We want our forests to keep giving us the necessary raw material and at the same time to fulfil its other functions, as well as the importance of the landscape and man, who resides there. Which is why the protection and care for the Bohemian Forest's wealth is continually paramou

Agriculture

For many generations small and medium farmsteads scattered in the landscape up to 1000 m above the sea were typical for the Bohemian Forest .

The lack of paths and long distances forced the local inhabitants to look for their own sources of living. Milk, meat and eggs were provided by cattle, pigs, fowl and rabbits. The flour for homemade bread was made from home-grown corn. Potatoes, cabbages and other vegetables from their own gardens were making the most important part of country menus.

Flax cultivation and its further processing was an important source of living. Caring for greenlands was ever important for animal husbandry. Sensible water draining, timely hay harvesting and fertilization with natural fertilizers in the past times kept the greenlands

18.století se objevily první lesní řády, které byly vydány se snahou zlepšit pěstování lesa. Bohužel, často došlo k nevhodným zásahům do lesních porostů. Původní dřeviny jako např. buk byly káceny a nahrazovány rychle rostoucím smrkem. Neuvážené zásahy do lesních společenstev způsobily v pozdějších letech rozsáhlé kalamity

*sběr semen, Samenernte
seed collection*

s velkými škodami. Ničení smrkových monokultur působením větru a dřevokazným hmyzem se opakuje i v posledních desetiletích. Těžba dřeva po celá staletí představovala těžkou a fyzicky namáhavou práci, kde hlavními nástroji byla sekera a později také pila. Rovněž přibližování dřeva z těžko dostupných míst bylo náročné a často velmi nebezpečné.

Teprve v nedávné době (v padesátých a šedesátých letech 20.století) se začaly používat ve velkém motorové pily při těžbě dřeva a traktory a další technika k jeho přibližování a odvozu. Rozsáhlé použití techniky výrazně usnadnilo lesním dělníkům práci a zvýšilo její produktivitu. Lesnictví stále zůstává jednou z hlavních hospodářských činností. Chceme, aby les stále poskytoval žádanou surovinu dřevo a zároveň, aby plnil své další funkce, tak důležité pro krajinu a člověka, který ji obývá. O to naléhavější je potřeba péče o šumavské lesní bohatství a jeho ochrana.

*tradiční svoz dřeva Holzabfuhr vor
50 Jahren, traditional wood transportation*

*působení lýkožrouta smrkového Wirkung
des Fichtenborkenkäfers, the work of an
eight-toothed spruce bark beetle*

in a close-to-nature state.

As time went by, the agricultural machinery became more common, simplifying the hard physical work, thus enabling higher yields. The milk production was for example growing this way, leading to the necessary delivery of the milk to the dairies. Newly built paths and roads therefore helped there.

The next agriculture development was notably influenced by the political changes after the Second World War. In the Eastern part of the Bohemian Forest the private farming was substituted by a collective one. State farms and unified farmers' co-operatives were established, the small farmers being, sometimes unvoluntary members of them.

Such large farming led to the production growth, at the same time the character of the landscape was radically changing and a large amount of natural wealth was being damaged.

Following the changes in November 1989, the ways of farming changed. State farms and unified farmers' co-operatives were cancelled and substituted by farmers' co-operatives and companies. Many people went back to private farming.

The subsidy changed, the farmers are made to economically treat the land and everything they need for good and productive farming. The amount of cattle decreased, a part of the land lies fallow. Unnecessary over-production belongs to the past.

In the western part of the Bohemian Forest the agriculture remained in private hands. It shares the market and trading of the EU. Too high production was making a glut thus lowering the prices of the products leading to the lowering of profits in agriculture. The farmers had to adapt to this situation. Some of them widened their business, others found different occupations, simultaneously working on their farms and some of them had to totally give up the agriculture. Apart from producing healthy foodstuffs, the task of the Bavarian Forest's farmers is to save and protect the landscape. Their farmsteads have lately been becoming a tourist destination.

Landwirtschaft

Mehrere Generationen lang bildeten kleine und mittlere Bauernhöfe typische Streusiedlungen bis zu einer Höhenlage von über 1000 m. Fehlende Wege, Straßen und Eisenbahnlinien zwangen die Bauern zur Selbstversorgung. Kühe, Schweine, Hühner und Kaninchen lieferten Milch, Fleisch und Eier. Das Mehl für das selbstgebackene Brot stammte vom eigenen Getreide. Kartoffeln, Kraut und Gemüse aus dem Bauerngarten waren Hauptbestandteile des bäuerlichen Speiseplans.

Flachsanzucht und -verarbeitung waren eine weitere wichtige Einnahmequelle.

Von großer Bedeutung für die Viehzucht war die Pflege der Wiesen und Weiden. Gefühlvolle Entwässerung, rechtzeitige Heuernte und organische Dünger erhielten diese früher in naturnahem Zustand.

Zunehmende Mechanisierung und Technisierung erleichterte zwar die schwere körperliche Arbeit, erforderte aber mehr Bargeld. Mehr Milch musste erzeugt und an Molkereien geliefert werden. Wege und Straßenbau trugen dazu erheblich bei. Nach dem 2. Weltkrieg brachte die Politik grundlegende Unterschiede in die weitere Entwicklung.

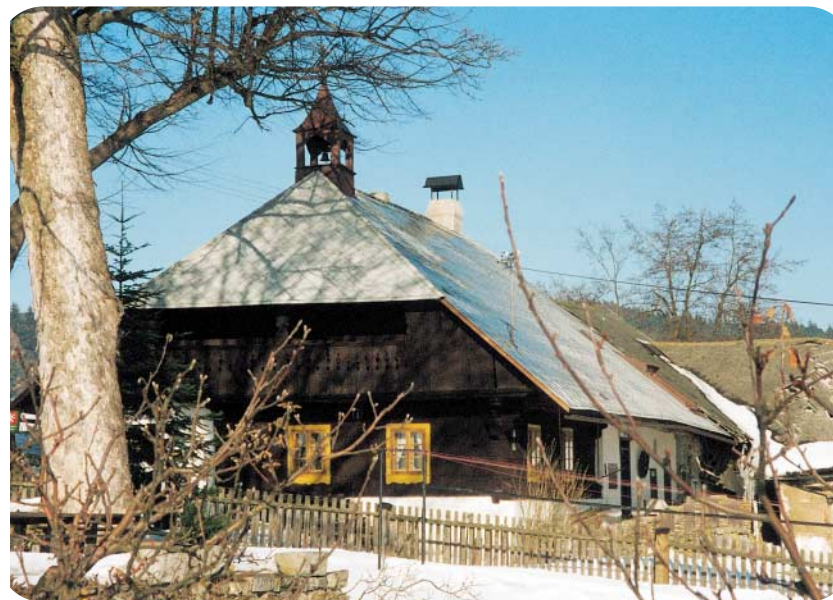
Im böhmischen Teil des Böhmerwaldes wurde die private Wirtschaft allmählich durch die kollektive ersetzt. Die Einzelbauern mussten sich oft unfreiwillig zu Bergvieh-Weidegenossenschaften und landwirtschaftlichen Einheitsgenossenschaften zusammenschließen. Daraus entstanden die großen Staatsgüter.

Flachsfeld
Iněné pole

Zemědělství

Po řadu generací byla pro Šumavu typická drobná a střední hospodářství roztroušená v krajině až do nadmořské výšky nad 1000 metrů.

Typisches Haus im Böhmerwald, typické šumavské stavení, a typical Bohemian Forest building

Nedostatek cest a velké vzdálenosti mezi usedlostmi nutily zdejší obyvatele hledat vlastní zdroje obživy. Mléko, maso a vejce poskytoval skot, prasata, drůbež a králíci. Mouku pro doma pečený chléb vyráběli z vlastnoručně vypěstovaného obilí. Brambory, zelí a jiná zelenina z vlastních zahrad tvořily nejdůležitější součást selského jídelníčku.

Důležitým zdrojem příjmu bylo pěstování lnu a jeho další zpracování.

Pro chov dobytka byla vždy velmi důležitá péče o louky a pastviny. Citlivé odvodňování, včasná sklizeň sena a hnojení přírodními hnojivými uchovaly v minulosti louky a pastviny v přírodě blízkém stavu.

Postupem času přibývaly zemědělské stroje a další technika. Ulehčovala namáhavou fyzickou práci a umožňovala vyšší výnosy. Tak například vzrůstala i výroba mléka, které bylo nutné dopravovat do mlékáren. K tomu značně přispěly budované cesty a silnice.

Do dalšího vývoje zemědělství významně zasáhly politické změny po druhé světové válce. Ve východní části Šumavy bylo soukromé hospodaření nahrazeno kolektivním. Vznikly státní statky a jednotná zemědělská družstva,

National Parks

A forested mountain range with very preserved nature lies along the Bavarian-Czech border. This range is called the Bohemian Forest (Šumava) on the Czech side and Bohmerwald on the German side.

The role of The Bohemian Forest and Bavarian Forest National Parks

The main role of both the national parks is to look after and preserve the unique vast nature's areas, not touched or slightly touched by man's activities. National parks enable the cognition of nature and serve also for man's relaxation. The researches give valuable data for protection and preservation of live associations. The Bohemian Forest and Bavarian Forest area is the largest comple-

te forest complex. The base of today's Bavarian and Bohemian Forest's massif originated in alpine folding in the Tertiary period.

Glacial mountain lakes and peatbogs are the hangover from the ice age. In the central part of the Bohemian Forest, 85% of the area is covered with forest; spruce, beech, fir, pine and mountain ash being the typical tree representatives. From the protected plants the following can be named: *Gentiana pannonica*, *Soldanella montana*, *Arnica montana*, *Doronicum austriacum* and in peatbogs *Drosera rotundifolia*, *Betula nana*, *Trichophorum caespitosum* etc.

The Bohemian Forest is still the home for some of the original central European forest fauna. From the larger predators it is the lynx, from hoofed animals it is mainly the European stag and roe deer, from the birds it is the capercaillie, small grouse and hazel hen, three-toed woodpecker, *Turdus torquatus*, *Glaucidium passerinum*, *Strix uralensis*.

What is possible to visit in the Bohemian Forest and Bavarian Forest National Parks

All the information about these parks are available at information centres.

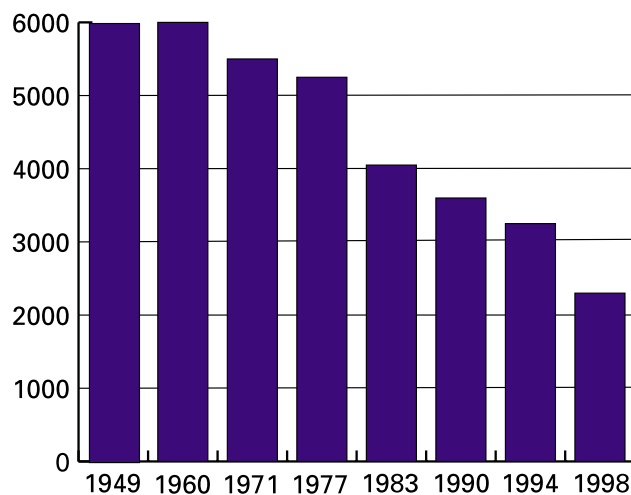
Großwirtschaften führten zwar zu einer Produktionssteigerung, veränderten aber die Landschaft und beschädigten den großen Naturreichtum.

**Mechanisierung von landwirtschaftlicher Arbeit
mechanizace zemědělských prací, the mechanisation of farming**

Nach dem November des Jahres 1989 kam es wieder zu großen Änderungen in der Eigentumsform und der Wirtschaftsweise. Die Staatsgüter gingen ein und wurden durch Genossenschaften und Gesellschaften ersetzt. Viele Leute kehrten zur Privatwirtschaft zurück. Auch die Auffassung des Staates änderte sich: Die Bauern wurden angewiesen, mit Grund und Boden rücksichtsvoller umzugehen. Die Viehbestände verringerten sich und ein Teil des Bodens blieb brach liegen. Die unnötige Überproduktion gehört der Vergangenheit an. Im westlichen Teil des Böhmerwaldes blieben die Betriebe in Privathand. Sie stehen in engem Zusammenhang mit dem Markt der Europä-

Anzahl der landwirtschaftlichen Betriebe im Kreis Freyung - Grafenau, vývoj počtu zemědělských podniků v okrese Freyung - Grafenau, the development of the agriculture businesses number in Freyung-Grafenau district

jejichž členy byli, často nedobrovolně, jednotlivě hospodařící rolníci. Hospodaření ve velkém vedlo sice ke zvýšení zemědělské výroby, zároveň se však měnil ráz kra-

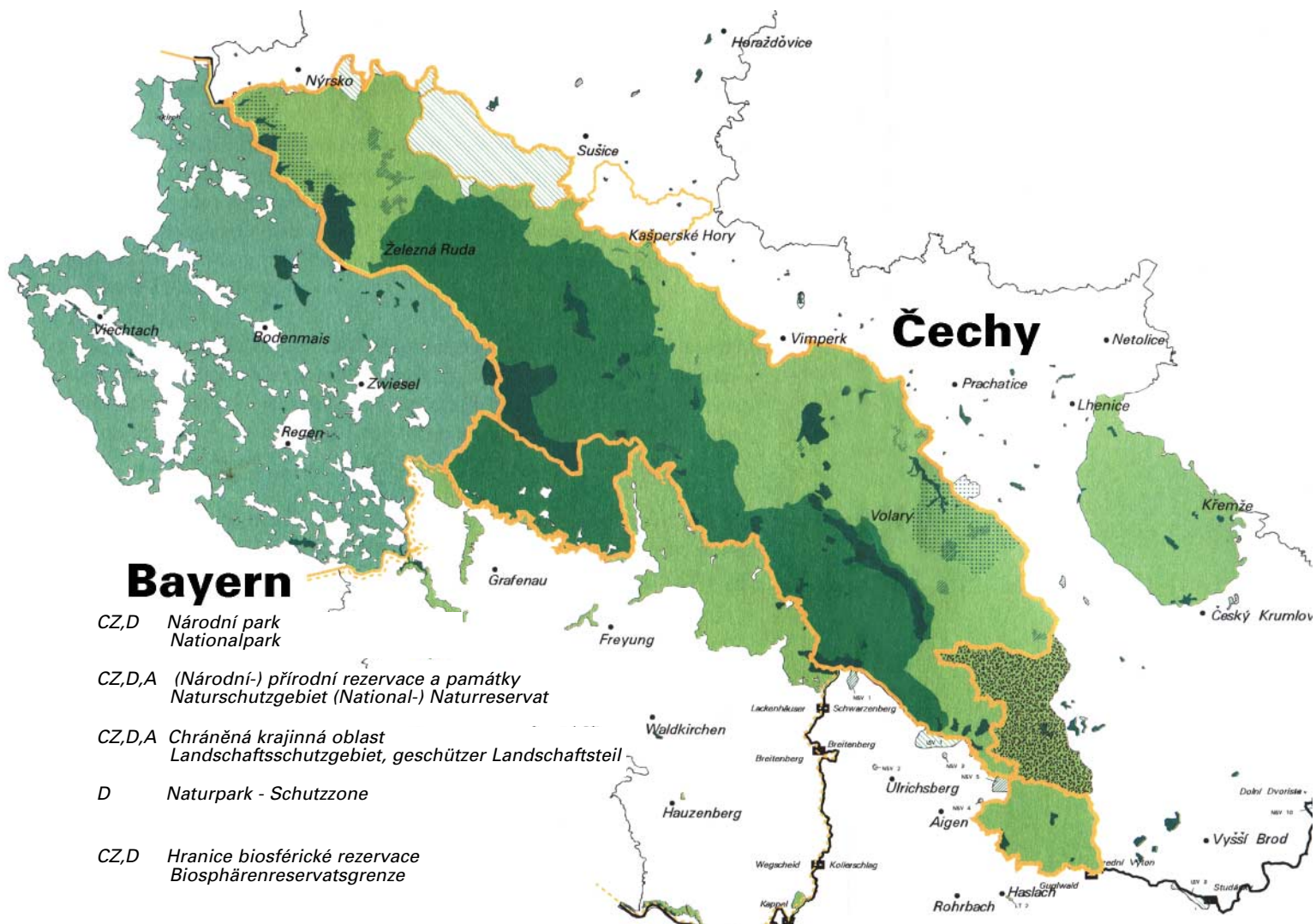
jiny a poškozovalo velké přírodní bohatství. Po listopadu 1989 došlo k významným změnám ve formě vlastnictví i ve způsobech hospodaření. Zanikly státní statky a jednotná zemědělská družstva. Nahradila je zemědělská družstva a společnosti. Řada lidí se vrátila k soukromému hospodaření. Změnila se podpora státu, zemědělci jsou nuceni šetrněji zacházet s půdou a vším, co k dobrému a výnosnému zemědělství potřebují. Zmenšily se stavy skotu, část půdy zůstává ležet ladem. Zbytečná nadvýroba už patří minulosti. V západní části Šumavy zůstalo zemědělství v soukromých rukou. Podílí se na trhu a obchodování Evropského společenství. Příliš vysoká produkce ale vytváří přebytky a tím se snižuje cena výrobků a klesají příjmy v zemědělství. Zemědělci se této situaci museli přizpůsobit. Někteří svůj podnik nebo hospodářství rozšířili, další si našli jiné zaměstnání a vedle toho dále pracují na svém hospodářství. Mnozí se museli práce v zemědělství vzdát docela. Kromě produkce zdravých potravin mají zemědělci v Bavorském lese za úkol udržovat a zachovávat kulturní krajinu. Zemědělské usedlosti se stávají i cílem turistů.

In the surroundings of the Hans Eisenmann information centre in the Bavarian Forest, there is a botanical garden introducing the plants of the Bavarian Forest. Information about the geology, minerals and soil of the Bohemian and Bavarian Forests are also to be found here. On a longer route you can get to know 40 different kinds of local animals. Surely the most interesting for children is The Centre of Forest Games in Spiegelau. On the Czech side you can visit The Information Centres in Kašperské Hory, Kvilda, Svinná Lada and Rokyta.

The tourist routes make interesting places of both parks accessible (for example: „Tříjezerní“, „Jezerní“, „Chalupská“ moors, the Vltava springs, glacial mountain lakes, „Plechý“ mountain, „Roklan“ mountain, „Luzný“ mountain etc.) For further exploration of the countryside, many nature trails were set up, such as „Povydří“ trail, „Vchynicko - Tetovský“ floating canal, „Nelesní krajina“ trail, „Les“ trail etc. In the Bavarian Forest National Park there are Seelensteig or Aufichtenwaldsteg trails. In the summer season there is The Bohemian Forest National Park's Bus service and The Traffic System Igel-Bus in The Bavarian Forest National Park at your disposal.

How to behave in a national park?

National parks preferentially serve to preserve the nature and close-to-nature ecosystems and keep the living areas for local fauna and flora. Next they enable learning about the natural regularities not only for us, but also for future generations. Therefore it is necessary to follow the rules set by the visitors regulations of both the national parks.

ischen Gemeinschaft. Zu hohe Produktion führte zu Überschüssen und damit zu Preisdruck und sinkendem Einkommen in der Landwirtschaft. Die Bauern haben darauf reagiert: Die einen vergrößerten ihren Betrieb, die anderen gingen in die Arbeit und bewirtschafteten den Hof nebenbei. Wieder andere mussten ihren Betrieb ganz aufgeben. Neben der Erzeugung gesunder Lebensmittel haben die Bauern im Bayerischen Wald vor allem die Aufgabe, die Kulturlandschaft zu erhalten. Davon lebt der Tourismus.

Nationalpark Šumava und Nationalpark Bayerischer Wald

Entlang der bayerisch-tschechischen Grenze erstreckt sich ein bewaldetes Gebirgsmassiv von außerordentlichem ökologischen Wert. Das Gebirge nennt man auf tschechischer Seite Šumava, auf der deutschen Seite Bayerischer Wald.

Zielsetzung der Nationalparke Šumava und Bayerischer Wald

Hauptzielsetzung beider Nationalparke ist der Schutz und die Erhaltung von einmaligen großflächigen, durch menschliche Einflüsse nicht oder wenig beeinflussten Naturlandschaften. Nationalparke ermöglichen Walderleben und Naturverständnis mit allen Sinnen und sind auch bekannte Erholungsgebiete. Forschungen liefern wertvolle Erkenntnisse. Der Bayerische Wald und der Šumava sind das größte zusammenhängen-

Národní park Šumava a Národní park Bavorský les

Podél bavorsko-české hranice leží lesnaté pohoří s velmi zachovalou přírodou. Pohoří je na české straně nazýváno Šumavou, na německé straně pak Böhmerwald.

Poslání NP Šumava a NP Bavorský les

Hlavním posláním obou národních parků je chránit a uchovávat jedinečná, rozsáhlejší, lidskou činností nedotčená nebo málo dotčená přírodní území. Národní parky umožňují poznání přírody prostřednictvím všech smyslů a slouží i k zotavení člověka. Výzkumy dodávají cenné údaje pro ochranu a zachování živých společenstev. Oblast Šumavy a Bavorského lesa je nejrozsáhlejším souvislým lesním komplexem. Základ dnešního masivu Bavorského lesa a Šumavy vznikl při alpinském vránění v třetihorách. Jako pozůstatek doby ledové se dochovala ledovcová jezera a rašeliniště. V centrální části Šumavy je až 85 % plochy pokryto lesem. Mezi typické zástupce stromů patří smrk, buk, jedle, borovice a jeřáb.

Z chráněných rostlin se zde vyskytuje např. hořec šumavský (*Gentiana pannonica*), dřípátka horská (*Soldanella montana*), prha chlumní (*Arnica montana*), kamzičník rakouský (*Doronicum austriacum*). Na rašeliništích se nachází rosnatka okrouhlolistá (*Drosera rotundifolia*), břiza zakrslá (*Betula nana*), suchopýrek trsnatý (*Trichophorum caespitosum*) atd.

Šumava je dodnes domovem původní středoevropské lesní zvířeny. Z velkých predátorů žije dnes na Šumavě trvale rys ostrovid. Z kopytníků je zde především jelen evropský a srnec lesní. Z ptáků jsou nejznámější např. lesní kuří - tetřev hlušec, tetřívka a jeřábek lesní. Mezi další zástupce patří i typický datlovitý pták - datlík tříprstý, kos horský, kulíšek nejmenší a puštík bělavý.

Co lze navštívit v Národním parku Šumava a v Národním parku Bavorský les?

Veškeré informace o těchto národních parcích získáte v informačních střediscích. V okolí informačního střediska Hans Eisenmann v Bavorském lese se nachází botanická zahrada, v níž se můžete seznámit s rostlinami vyskytujícími se

turisté u informačních panelů, Touristen vor Infotafeln, tourists at the information boards

de Waldgebiet. Die Formung der Gebirgslandschaft Bayerischer Wald-Böhmerwald setzte bei der alpinen Gebirgsfaltung ein. Nach dem Rückzug der Eiszeiten blieben hier Gletscherseen und Hochmoore. Im zentralen Böhmerwald sind mehr als 85 % der Fläche vom Wald bedeckt. Die typischen Bäume sind Fichte, Buche, Tanne, Kiefer und Esche.

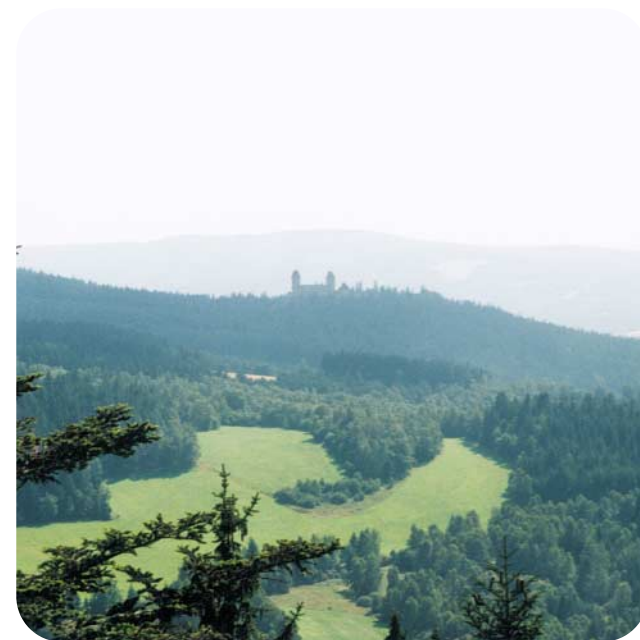
Geschützte Pflanzen sind: Pannonischer Enzian (*Gentiana pannonica*), Bergalpenglöckchen (*Soldanella montana*), Arnika (*Arnica montana*), Österreichische Gemswurz (*Doronicum austriacum*). Auf den Hochmooren wachsen Sonnentau (*Drosera rotundifolia*), Zwergbirke (*Betula nana*), Rasige Haarsimse (*Trichophorum caespitosum*).

Der Šumava beheimatet bis heute vor allem die typischen mitteleuropäischen Waldtierarten, vor allem Rotwild. Der Luchs ist das größte Raubtier. Unter den Vögeln sind die bekanntesten Waldhühner Auerhuhn, Birkhuhn und Haselhuhn.

Was kann man im NP Šumava und im NP Bayerischer Wald zu besuchen?

Beide Nationalparke beantworten alle Fragen in Informationszentren. In der Umgebung des Hans-Eisenmann-Hauses befindet sich ein botanischer Garten zum Kennenlernen der Pflanzenwelt in der Region und eine Information über die Geologie, die Gesteine und Böden des Böhmerwaldes und des Bayerischen Waldes.

Auf einem längeren Rundgang durch das Tierfreigelände kann man über 40 verschiedene heimische Tierarten beobachten. Für Kinder ist der Naturerlebnispfad bei Spiegelau am attraktivsten. Auf tschechischer Seite ist für die Kinder das Informationszentrum Bergreichenstein am besten geeignet. Des Weiteren stehen den Touristen die Informationszentren Außergefeld, Schätzenreith und Seehaid zur Verfügung. Zahlreiche markierte Wanderwege erschließen alle lohnenden Ziele beider Nationalparks. Im NP Šumava: Dreisee-Filz, See-Filz, Großer Königsfilz, Mittagsberg, Moldauquelle, Gletscherseen. Im NP Bayerischer Wald: Rachel, Lusen. Zum Naturerlebnis innerhalb des Nationalparks wurden von der Nationalparkverwaltung verschiedene Attraktionen für Besucher geschaffen: Widratal, der Chinitz-Tettau-Schwemmkanal, der Lehrpfad „Waldfreie Kulturlandschaft“, der

v Bavorském lese. Jsou zde také informace o geologii, horninách a půdě Šumavy a Bavorského lesa. Na delším okruhu se můžete seznámit se 40 různými domácími živočišnými druhy. Pro děti je jistě nejatraktivnější "Areál lesních her ve Spiegelau". Na české straně můžete navštívit **Informační středisko v Kašperských Horách, na Kvildě, Svinné Ladě a Rokytě.**

Turistické trasy zpřístupňují zajímavá místa obou národních parků (jako např. v NP Šumava: Tříjezerní, Jezerní a Chalupská slať, Prameny Vltavy, Ledovcová jezera, Plechý, v NP Bavorský les: Roklan, Luzný, ledovcová jezera atd.).

Pro bližší poznání přírody byly zřízeny v Národním parku Šumava naučné stezky, jako např. Naučná stezka Povydrří, Vchynicko -Tetovský plavební kanál, Přírodně poznávací okruh - Nelesní krajina, Les atd. V Národním parku Bavorský les je možno navštívit tzv. Seelensteig či Aufichtenwaldsteg.

V letní turistické sezóně je k dispozici **"Autobusová doprava po Národním parku Šumava"** a **"Dopravní systém Igel-Bus"** v Národním parku Bavorský les.

Jak se chovat v národním parku?

Národní parky přednostně slouží k zachování přírody a přírodě blízkých ekosystémů a zachování životních areálů pro místní rostlinné i živočišné druhy. Dále umožňují poznávání přírodních zákonitostí nám, ale i budoucím generacím. Proto je nutno dodržovat pravidla stanovená návštěvními řádem obou národních parků Šumava a Bavorský les.

Základní charakteristika

	Národní park Šumava	Národní park Bavorský les		Der Nationalpark Šumava	Der Nationalpark Bayerischer Wald
vyhlášení	1991	1970	Gründung	1991	1970
rozloha	69 030 ha	24 250 ha	Fläche	69 030 ha	24 250 ha
nejvyšší vrchol	Plechý - 1378 m	Roklan - 1453	Der höchste Gipfel	Plöckenstein - 1378 m	Roklan - 1453
ledovcová jezera	Laka, Prášilské a Plešné	Roklanské	Gletscherseen	Lakasee, der Stubenbacher See, der Plöckensteiner See	Roklan - See

Lehrpfad „Wald“. Während der Sommersaison stehen die grünen **Nationalpark-Busse im NP Šumava und "IGEL-Busse"** im Bayerischen Wald zur Verfügung.

návštěva v Eisenmann Hausu

Besuch im Eisenmann Haus, visit in the Eisenmann Haus

Wie verhalte ich mich in einem Nationalpark?

Nationalparks dienen vorrangig der Erhaltung natürlicher und naturnaher Öko-Systeme und der Sicherung von Lebensräumen für die heimische Tier- und Pflanzenwelt. Um dies auch künftigen Generationen zu ermöglichen, werden die Nationalparkbesucher gebeten, sich an die Vorschriften innerhalb dieser Gebiete zu halten.

Wissenswertes

Pohled do historie

Na námi sledovaném prostoru se již po tisíc let stýkají a potýkají dvě jazykové skupiny - slovanská představovaná dnešními Čechy a germánská představovaná dnešními Němci a Rakušany. Ještě předtím bylo sledované území na počátku prvního tisíciletí velmi spoře osídleno Kelty, po jejich odchodu dochází k stabilizaci českých kmenů v české kotlině, přičemž hraniční hory se staly přirozenou hranicí. A byla to právě Šumava, která dělila i první státní útvary, které na počátku druhého tisíciletí v tomto prostoru vznikaly.

Müllerova mapa Čech - 1720
Karte von Böhmen - 1720, Muller's map of Bohemia

Einsicht in die Geschichte

In dem von uns vorgestellten Gebiet herrschten ein Jahrtausend lang zwei Sprachgruppen – die slawische, die der heutigen Tschechen, und die germanische, die der heutigen Deutschen und Österreicher.

Am Anfang des ersten Jahrtausends wurde das Gebiet von den Kelten sehr dünn besiedelt. Nach ihrem Weggehen kam es zur Niederlassung von Böhmischem Stämmen im Böhmischem Talkessel, wobei der Hauptkamm zur natürlichen Grenze wurde. Es war gerade der Böhmerwald, der sehr frühzeitig verschiedenen Staaten zugeteilt wurde, die am Anfang des zweiten Jahrtausends in diesem Raum entstanden.

Die Hügel und Berge des Böhmerwaldes bildeten immer die natürliche südwestliche Grenze des böhmischen Gebietes. Zugleich aber stellten sie auch ein Besiedlungshindernis dar. Die hohe Lage und der zusammenhängende Waldbestand hielten die Leute davon ab, sich hier in größerer Zahl anzusiedeln.

Trotzdem wurde diese Landschaft schrittweise besiedelt. Mit der neuen Bevölkerung kamen auch die deutschen Kolonisten. Die Besiedlung des Böhmerwaldes wurde wesentlich von den Handelswegen beeinflusst. Entlang der Straßen entstanden die Marktsiedlungen, woraus einige allmählich zu großen Städten heranwuchsen. Zu einer großen Kolonisation kam es im 13. und 14. Jahrhundert. Es geschah im Zusammenhang mit der Edelmetallförderung. Damals entstanden auch die ersten Glasfabriken.

Die Hussitenkriege, die Änderungen in den Eigentumsverhältnissen verursachten, verlangsamten die Entwicklung dieses Gebietes. Die Kirche verlor manchen Besitz, den der Adel und die Städte gewannen.

Der Aufschwung des ganzen Gebietes trat am Ende des 15. Jahrhunderts und im 16. Jahrhundert ein, wo vor allem der Handel blühte.

Man errichtete Brauhäuser, Schafställe, Bauernhöfe, Glashütten, und man förderte Edelmetalle.

Große Änderungen brachte der 30-jährige Krieg mit sich. Ein Teil des böhmischen Adels verlor seinen Besitz, die Städte wurden arm. Zu dieser Zeit begann der Zuzug von Siedlern aus Österreich und Bayern, wodurch sich die Nationalitätenstruktur des Böhmerwaldes veränderte. Die Berggebiete waren deutschsprachig, das Vorland war tschechischsprachig.

Am Ende des 17. Jahrhunderts kam es zur

Brief history

For a thousand years, two language groups have fought on this territory - the Slavonic one, today represented by the Czechs, and the Germanic one represented by the Germans and Austrians. Before that, at the beginning of the first millennium, the territory was very sparingly settled by the Celts. After their departure, the Czech tribes settled in the Czech basin; the mountains became a natural border. It was the Bohemian Forest which separated the first states that established themselves in this area at the beginning of the second millennium.

The hills and mountains of the Bohemian Forest have always created a natural south-west border of the Bohemian territory. Though at the same time they were an obstruction to settling in the area. High altitude and continuous forests discouraged people to settle here in greater numbers.

Despite these complications the countryside became settled. German colonialists came with new inhabitants.

Business routes had a great influence on the settlement of the Bohemian Forest. Trade villages established themselves on these tracks, some of which then grew to become large cities. The big colonisation took place in the 13th and 14th century. This was in connection with mining precious metals and the establishment of the first glass works.

The development of the area was held back by the Hussite wars which introduced changes in the ownership relations. The church lost a number of their properties which were passed onto the nobility and cities.

The development of the whole area came about in the 15th and 16th century, mainly due to the trade.

Breweries, sheepfolds, agricultural estates, and glass works were founded and precious metals were mined.

The Thirty-year War brought vast changes. Some of the Czech nobility lost their fortunes and the cities became poorer. Settlers from Austria and Bavaria poured in and therefore changed the national structure of the Bohemian Forest. The mountain regions were German by language, the foothills were Czech.

At the end of the 17th century the settlers started to live in higher altitudes. The small fields

Šumavské kopce a hory tvořily vždy přirozenou jihozápadní hranici českého území. Zároveň však představovaly i překážku osidlování. Vysoká poloha a souvislý lesní porost odrazovaly lidi, aby se tu ve větším počtu usazovali.

Přesto se krajina postupně osidlovala. S novým obyvatelstvem přicházeli i němečtí kolonisté. Osidlování Šumavy významně ovlivnily obchodní stezky. Kolem cest vznikaly tržní osady, z nichž některé postupně vyrostly ve velká města. K velké kolonizaci došlo ve 13. a 14. století. Stalo se tak v souvislosti s těžbou drahých kovů, vznikají i první sklárny.

Rozvoj území poněkud zbrzdily husitské války, které způsobily změny ve vlastnických vztazích. Církev přišla o řadu majetků, které získala šlechta a města.

Rozvoj celé oblasti nastává koncem 15. a v 16. století, kdy vzkvétá zejména obchod.

Zakládají se pivovary, ovčiny, zemědělské dvory, sklárny, těží se drahé kovy.

Velké změny přinesla třicetiletá válka. Část české šlechty přišla o majetek, města zchudla. Začíná příliv osadníků z Rakouska a Bavorska, který změnil národnostní strukturu Šumavy. Horské kraje byly jazykově německé, předhůří české.

Na konci 17. století se osídlení dostávalo do vyšších poloh. Malá políčka však nemohla poskytnout dostatečnou obživu, lidé se živí prací ve sklárnách, v lese jako dřevorubci. Vznikají nové osady (Filipova Huť, Prášily, Zlatá Studna). Další vlna osídlení přichází na konci 18. století, kdy v souvislosti s těžbou dřeva vznikají osady Modrava, Knížecí Pláně a řada dalších. Na přelomu 18. a 19. století je osidlování území v podstatě dokončeno.

Společní panovníci

Středověká střední Evropa měla mnoho věcí společných. Její obyvatelé vyznávali stejné náboženství, byli svázáni stejným feudálním systémem, měli často podobné životní a kulturní zvyky. V německých zemích vznikla potřeba sjednotit dosud samostatné státy na obranu před nepřáteli. Nejprve si vládcové německých zemí volili ze svého středu německého krále. V 10. století myšlenka o sjednocení vyvrcholila odvážným pokusem o obnovení slávy říše římské. Od té doby se zvolený německý (římský) král stával římským císařem za předpokladu, že byl korunován přímo v Římě. Jeho území se od 12. století nazývalo Svatá říše římská. Získat titul římského císaře bylo nejvyšším cílem mnoha panovníků.

Besiedlung der höheren Lagen. Die kleinen Felder konnten aber nicht genügend Nahrung hervorbringen. Deshalb mussten die Leute als Glasbläser oder Holzhauer ihr Geld verdienen. Es entstanden die neuen Siedlungen Philippshütten, Stubenbach, Goldenbrunn. Die nächste Besiedlungswelle kam am Ende des 18. Jahrhunderts, wo im Zusammenhang mit der Holzförderung die Siedlungen Modrava (Mader), Knížecí Pláně (Fürstenhut) und viele weitere Orte entstanden. Um die Wende des 18. und 19. Jahrhunderts war die Besiedlung des Gebietes im Wesentlichen abgeschlossen.

Der Böhmerwald und seine Eingliederung in die Staatsgemeinschaften im Wandel der Jahrhunderte

Die gemeinsamen Herrscher

Das mittelalterliche Europa hatte viele Gemeinsamkeiten: Die Bewohner bekannten sich zum gleichen Glauben, waren durch das gleiche Feudalsystem verknüpft, hatten oft ähnliche Lebens- und Kulturbräuche.

In den deutschen Ländern entstand das Bedürfnis, die bisher selbstständigen Staaten zwecks Abwehr der Feinde zu vereinigen. Zuerst wählten die Herrscher der deutschen Länder aus ihrer Mitte den deutschen König. Im 10. Jahrhundert erreichte der Gedanke an die Vereinigung seinen Höhepunkt mit einem gewagten Versuch, den Ruhm des Römischen Reiches zu erneuern. Seit dieser Zeit wurde aus dem deutsch-römischen König der römische Kaiser, der in Rom gekrönt wurde. Sein Landgebiet wurde seit dem 12. Jahrhundert das "Heilige Römische Reich" genannt. Den Titel "Römischer Kaiser" zu gewinnen, war das höchste Ziel vieler Herrscher. Ihre Macht hatte sich vor allem in den deutschen und österreichischen Ländern und auch im Königreich Böhmen durchgesetzt.

Die Grundregeln für die Wahl des römischen Königs legte später der römische Kaiser und König von Böhmen Karl IV. fest. Diese Regeln finden wir in seiner "Goldenen Bulle". Seit seiner Zeit reichte zur Wahl die absolute Stimmenmehrheit. Die Herrscher in den einzelnen Ländern anerkannten zwar die Oberhoheit des römischen Herrschers, konnten aber in Wirklichkeit über die inneren Angelegenheiten ihrer Staaten selbstständig und unabhängig entscheiden.

Seit dem 16. Jahrhundert blieb der kaiserliche

couldn't provide sufficient living and therefore the people went to work in the glass works or to the forest as lumberjacks. New villages were established (Filipova Huť, Prášily, Zlatá Studna). Another wave of settlement came at the end of the 18th century when, in connection with wood mining, the villages Modrava, Knížecí Pláně and many others were established. The settlement was practically finished at the turn of the 18th century.

Common rulers

In the Middle Ages, countries in Europe had many things in common. Their inhabitants had the same religion, they were bound by the same feudal system, often they had similar habits and culture. A necessity to unite the up-to-then independent states originated in Germany in order to be able to protect themselves against common enemies. At first, the monarchs of the German countries elected the German King among themselves. In the 10th century, the uniting thought resulted in a brave attempt to recreate the glory of the Roman Empire. Since then, the elected German (Roman) King became the Roman Emperor on the condition that he was crowned directly in Rome. From the 12th century, his empire was called the Saint Roman Empire. To gain the title of the Roman Emperor was the wish of many rulers.

Their power was significant mainly in the German and Austrian countries and the Czech

Husinec

Kingdom. The Roman Emperor and Czech King Karel IV. settled the basic rules for the election of the Roman King in his Golden Bull in the 14th century. The voters, rulers of the different countries, acknowledged the superiority of the Roman

Jejich moc se uplatňovala hlavně v německých a rakouských zemích a také v Českém království. Základní pravidla volby římského krále upravil ve 14. století římský císař a český král Karel IV. ve své Zlaté bule. Právě volitelé, vládcové jednotlivých zemí, sice uznávali nadřazenost římského panovníka, ale ve skutečnosti mohli rozhodovat ve vnitřních záležitostech svých států samostatně a nezávisle.

Od 16. století zůstával císařský titul většinou v rukou rakouské větve rodu Habsburků. Ti byli současně i českými a uherskými králi. Pro obyvatelé mnohonárodnostní monarchie tak nemusely být vnitřní hranice mezi jednotlivými královstvími a vévodstvími důležité. Po skončení třicetileté války nemohli římsští císařové zasahovat do německých záležitostí. Přesto pojem Svátá říše římská žil formálně dál a zanikl až v době napoleonských válek na začátku 19. století.

Stará mapa Čech - 1570, Alte Karte von Böhmen - 1570, old map of Bohemia

Titel meistens in den Händen der österreichischen Linie des Geschlechts von Habsburg. Die Habsburger waren zugleich auch die Könige von Böhmen und Ungarn. Den Bewohnern des habsburgischen Vielvölkerstaates waren so die inneren Grenzen zwischen den einzelnen Königreichen und Herzogtümern nicht so wichtig. Nach dem Ende des Dreißigjährigen Krieges konnten sich die römischen Kaiser nicht mehr in die deutschen Angelegenheiten einmischen.

Trotzdem lebte der Begriff "Heiliges Römisches Reich" weiter. Er verschwand erst in der Zeit der Napoleonkriege am Anfang des 19. Jahrhunderts.

K dějinám Mühlviertelu

Tam, kde se zastavili Římané

V době narození Krista tvoří pro Římany Dunaj severní hranici jejich světové říše. Její nejsevernější provincii "Norikum" chrání četnými kastely (opevněními podobnými hradům). Před dalším pronikáním na sever je zadržují nejen divoce působící Germáni, ale také neproniknutelné pralesy a obtížné přechody řek.

Mühlviertel platí ještě půl tisíciletí politicky za zemi nikoho, o které neexistují žádné písemné záznamy. První písemná zmínka je z roku 777, kdy bavorský vévoda Tassilo III. odkazuje klášteru Kremsmünster dva vinohrady u řeky Rodl (blízko Ottensheimu).

První osídlenci přišli zdaleka

Osidlování země, které zároveň znamená také její pokřesťanštění, se účastnili stejnou měrou Bavoři a Slované. Začíná plánovitě v 11. století a bylo z větší části dokončeno ve 14. století. Šlechtická vrchnost zřizuje s oblibou tak zvané mýtné kláštery (Schlägl, Wilhering), jejichž mniši současně zprostředkovávají také víru a vzdělání. Jako první osídlence severní oblasti přiváděli ve 12. a 13. století převážně rolníky, řemeslníky a horníky ze severního Bavorska (franké formy selských dvorů), aby tuto zemi zkultivovali. Také jako pozdější obyvatelé okrajových oblastí Čech si tyto zachovali svoji německou svébytnost a označují sami sebe na počátku 20. století hromadným pojmenováním "Sudetští Němci".

King, but in reality could decide about matters concerning their own countries independently and on their own.

From the 16th century, the title of the Emperor remained mainly in the hands of the Austrian branch of the Habsburg family. They were simultaneously Czech and Hungarian Kings. Therefore the inner borders between the different kingdoms and duchies were not important for the citizens of the multinational monarchy. After the Thirty-year War, the Roman Emperors could not interfere with German matters. Despite that, the name of the Saint Roman Empire lived formally on and vanished at the time of the Napoleon Wars at the beginning of the 19th century.

The history of Mühlviertel

Where the Romans stopped

At the time of Christ's birth, for the Romans the

opevněné městečko Leonfelden v 16. stol., befestigter Markt Leonfelden im 16. Jahrhundert, the town Leonfelden in 16th Century

Danube created the northern border of their worldwide empire. They protected its most northern province "Norikum" with frequent castles (battlements similar to castles). Fierce Germans and also thick forests and difficult river crossings prevented them from penetrating further north. For another half a millennium, Mühlviertel was considered as the country of nobody with no existing written records. The first written mention dates back to the year 777 when the Bavarian

Zur Geschichte des Mühlviertels

Wo die Römer Halt machten

Zur Zeit Christi Geburt stellt für die Römer die Donau die Nordgrenze ihres Weltreiches dar. Ihre nördlichste Provinz "Norikum" schützen sie durch zahlreiche Kastelle (burgähnliche Befestigungen). Vom weiteren Vordringen nach Norden halten sie nicht nur die grimmig wirkenden Germanen, sondern auch undurchdringliche Urwälder und schwierige Flussübergänge ab. Das Mühlviertel gilt noch ein halbes Jahrtausend als politisches Niemandsland, von dem es keine schriftlichen Nachrichten und nur vereinzelt Funde gibt. Erstmals schriftlich erwähnt wird es im Jahre 777, als der Bayernherzog Tassilo III. dem Kloster Kremsmünster zwei Weinberge an der Rodl (nahe Ottensheim) vermacht.

Erste Ansiedler kamen von weit her

An der Besiedlung des Landes, die gleichzeitig auch seine Christianisierung bedeutet, sind Bayern und Slawen gleichermaßen beteiligt. Sie setzt planmäßig im 11. Jahrhundert ein und ist im 14. Jahrhundert im Wesentlichen abgeschlossen. Die adeligen Grundherren bedienen sich dabei mit Vorliebe sogenannter Rodungsklöster (Schlägl, Wilhering), deren Mönche gleichzeitig auch Glauben und Bildung vermitteln. Als erste Ansiedler des nördlichen Bereiches holt man im 12. und 13. Jahrhundert vorwiegend Bauern, Handwerker und Bergleute aus dem nördlichen Bayern (fränkische Hofformen), um das Land zu kultivieren. Auch als spätere Bewohner der Randgebiete Böhmens bewahren sich diese ihre deutsche Eigenart und geben sich zu Beginn des 20. Jahrhunderts den Sammelnamen "Sudetendeutsche". Am Ende der letzten Besiedlungswelle steht das Land bis zum Haselgraben (von Linz in nördlicher Richtung verlaufend) politisch unter bayerischem Einfluss, während das babenbergische Herzogtum Österreich den östlichen Teil beansprucht. Bei der Gründung einer Ansiedlung geht man stets nach dem gleichen Plan vor: Neben dem befestigten Wirtschaftshof als Ausgangspunkt der Organisation der Rodung entsteht die Kirche. Daneben werden den freien Bauern durch das Los Rodungsstreifen ("Lusse") zugewiesen, an deren Vorderseite sie ihr Wohn- und Wirtschaftsgebäude errichten. Der

Das obere Mühlviertel, Vischer 1667. mapa horního Mühlviertlu 1667., Map of northern Mühlviertl 1667

Koncem poslední vlny osídlování se země až po Haselgraben (který probíhá od Linze směrem na sever) nalézá politicky pod bavorským vlivem, zatímco Rakousko si za vlády vévodů z Babenbergu dělá nárok na východní část. Při zakládání osídlení se postupuje stále podle stejného plánu: Vedle opevněného hospodářského dvora jako východiště organizace mýcení vzniká kostel. Vedle něj se svobodným rolníkům přidělují losem pruhy k mýcení ("Lusse"), na jejichž přední straně si zřizují své obytné a hospodářské budovy. Vrchnost sama vládne ze svého hradu, který je situován poněkud stranou odtud na místě, které lze lehce bránit. V pozdějších dobách jsou mnohá osídlení chráněna před vetřelci pevnostními zdmi a věž kostela opatřena ochozem ("Luag ins Land"), aby byl nepřítel včas spatřen. "Obyvatelé uvnitř" s opevněným majetkem se stávají privilegovanými "občany", kteří se těší daňovým a právním výhodám, zato jsou ale zodpovědní za obranu tržiště.

Náboženské války rozdělují zemi

Navzdory příslibu císaře byl český reformátor Jan Hus při koncilu v Kostnici v roce 1415 upálen jako kacíř. Jeho stoupenci mstí tento krok četnými loupežnými taženými, ničí přitom nejen církevní statky, ale plundrují a vypalují také větší tržišť severního Mühlviertlu. Protestantismus Martina Luthera nalézá převážně mezi selským obyvatelstvem mnoho stoupenců,

Duke Tassilo III. planted two vineyards near the river Rodl (close to Ottensheim) to the monastery in Kremsmünster.

The first settlers came a long way

Both Bavarians and Slavs participated on the settling process of the country connected with Christening. It began according to plan in the 11th century and the main part was finished in the 14th century. The nobility established with pleasure the

so-called toll monasteries (Schlägl, Wilhering), in which the monks provided simultaneously faith and education. The first to settle in the northern part in the 12th and 13th century were farmers, craftsmen and miners from northern Bavaria (Frank forms of peasant courts) to cultivate this land. Also as the later inhabitants of Bohemia they retained their German independence and they called themselves at the beginning of the 20th century as the "Sudeten Germans".

At the end of the last wave of settlement, the country up to Haselgraben (which is north of Linz) was politically under the influence of Bavaria, while Austria, during the reign of the Dukes from Babenberg, made claims to the eastern part. The same plan was used for the settling:

A church was built next to the fortified agricultural settlement as a starting point of the organization of the clearing. Next to the church, the free peasants were by chance allocated strips of land to clear ("Lusse"). There they built their accommodation and farming buildings. The ruling class reigned from their castle which was situated on a place easily defensible against enemies.

Later, many settlements were protected against unwelcome foreigners by battlement walls and the church tower was provided with a walkway ("Luag ins Land") in order to see the enemy as soon as possible. The inhabitants inside, who owned embattled property, became privileged

Grundherr selbst herrscht von seiner Burg aus, die an einer leicht verteidigbaren Stelle etwas abseits davon situiert ist.

In späteren Zeiten werden viele Ansiedlungen mit einer Befestigungsmauer vor Eindringlingen geschützt und der Kirchturm mit einem Umgang ("Luag ins Land") versehen, um Feinden rechtzeitig ansichtig zu werden. Die "Inwohner" mit festem Besitz steigen zu privilegierten "Bürgern" auf, welche steuerliche und rechtliche Vorzüge genießen, dafür aber für die Verteidigung des Marktes verantwortlich sind.

Glaubenskriege spalten das Land

Trotz kaiserlicher Zusage für freies Geleit war der böhmische Reformator Johannes Hus beim Konzil von Konstanz 1415 als Ketzer verbrannt worden. Seine Anhänger rächen mit zahlreichen Raubzügen diesen Schmach, zerstören dabei aber nicht nur kirchliche Güter, sondern plündern und brandschatzen auch die meisten Märkte des nördlichen Mühlviertels.

Der Protestantismus Martin Luthers findet vorwiegend unter der bäuerlichen Bevölkerung viele Anhänger, verspricht er ihnen doch größere Unabhängigkeit von der kirchlichen und weltlichen Obrigkeit.

In den Jahren 1595 und 1626 mündeten die religiösen Zwistigkeiten in blutigen Bauernkriegen (Lembach, Leonfelden, Freistadt,...), die von den kaiserlichen Truppen oftmals nur mit hohem Blutzoll unter den Aufständischen beendet werden können.

Im 30jährigen Krieg 1618-1648 geht es nochmals um die Abwehr der neuen Glaubenslehre. In der Endphase dringen schwedische Truppen bis an die Nordgrenze des Mühlviertels vor. Befestigungsanlagen ("Schwedenschanzen") an den wichtigsten Übergängen nach Süden (Aigen, Leonfelden) halten sie vor weiterem Vordringen ab.

Kaiserin Maria Theresia reformierte das Land

Umfassende wirtschaftliche und gesellschaftliche Umwälzungen, die ein friedvolles und sozial abgesichertes Zusammenleben der Bürger zum Ziele haben, leiten in den Jahren 1740 bis 1790 Kaiserin Maria Theresia und ihr Sohn und Nachfolger Joseph II. ein. Als wesentliche Vorbedingung für die Umsetzung der neuen Gesetzesregelungen wird die Einführung der Allgemeinen Schulpflicht (1774) angesehen.

slibuje jim přece větší nezávislost na církevní a světské vrchnosti.

V letech 1595 a 1626 vyúsťují náboženské spory do krvavých selských válek (Lembach, Leonfelden, Freistadt,...), které mohla císařská vojska ukončit často jen za cenu krvavých obětí mezi povstalci.

Ve třicetileté válce v letech 1618 až 1648 jde ještě jednou o obranu nového náboženského učení.

V konečné fázi pronikají švédské oddíly až k severní hranici Mühlviertlu, před dalším pronikáním je zadržují opevnění ("švédské šance") u nejdůležitějších přechodů směrem na jih (Aigen, Leonfelden).

Císařovna Marie Terezie reformovala zemi

Rozsáhlé hospodářské a společenské převratné změny, které mají za cíl pokojné a sociálně zajištěné soužití občanů, zavádějí v letech 1740 až 1790 císařovna Marie Terezie a její syn a následovník Josef II. Za důležitý předpoklad pro uskutečnění nových zákonných pravidel se považuje zavedení všeobecné povinné školní docházky (1774). Tato má dosáhnout, aby také prostý lid ovládal umění psaní, počítání a čtení (šestiletá obecná škola, následně opakovací výuka o nedělích).

Aby získal Josef II. peníze na vzdělání lidu, uzavírá a prodává v dražbě jen v samotném Mühlviertlu 53 rozjímání se věnujících klášterů a vedlejších kostelů.

Obchodní cesty přes Šumavu

Holzschwemmen
plavení dřeva , , wood rafting

citizens who enjoyed tax and law advantages, but in turn were responsible for the protection of the market place.

Religious wars divide the country

Despite the promise of the Emperor, the Czech reformer Jan Hus was burned to death as a heretic during the council in Constance in the year 1415. His followers honoured that year by robbery expeditions. They destroyed ecclesiastic property as well as most of the market places of northern Mühlviertel.

Protestantism of Martin Luther found many followers, mainly among the peasants, because it promised them greater independence on ecclesiastic and secular rulers.

In the years 1595 and 1626, the religious arguments led to bloody peasant wars (Lembach, Leonfelden, Freistadt, etc.) which the emperor's army was able to finish only with many casualties on the side of the rebels.

Once more, the Thirty-year War in the years 1618 to 1648 concerned the protection of new religious insights. In the last phase, the Swedish army penetrated down to the northern border of Mühlviertel. Their further penetration was prevented with the help of battlements ("Swedish chances") near the most important crossings to the south (Aigen, Leonfelden).

The Empress Marie Terezie reformed the country

In the years 1740 to 1790, the Emperor Marie Terezie and her son Josef II. introduced vast economic and social changes with the aim of a peaceful and socially provided life for the inhabitants of the country. The introduction of compulsory school attendance in 1774 was an important condition for the implementation of the new rules. Even the common people could be able to read, write and count (six-year basic school, then revision education on Sundays).

In order to raise money for the education of his people, Josef II. closed and sold, in Mühlviertel alone, 53 minor churches and monasteries devoted to contemplating in an auction.

Diese soll bewirken, dass auch das einfache Volk die Kunst des Schreibens, Rechnens und Lesens beherrsche (sechsjährige Trivialschule, anschließend Wiederholungsunterricht an Sonntagen). Um Geld für die Bildung des Volkes zu erhalten, schließt und versteigert Joseph II. allein im Mühlviertel 53 beschauliche Klöster und Nebenkirchen.

Handelswege über den Böhmerwald

Der große Bedarf am Gütertausch diesseits und jenseits des Böhmerwaldes führt schon im Mittelalter zur Errichtung bedeutender Nord-Süd-Verkehrswege. Salz aus dem Salzkammergut und böhmisches Glas waren besonders begehrte Handelsüter. Siedlungen entlang solcher Straßen (Freistadt, Leonfelden, Prachatitz, Krummaw,...) bringen es meist zu Wohlstand und Macht.

Die Pferdeisenbahn (1832 bis 1872) von Linz nach Budweis als erster Schienenstrang des europäischen Festlandes kann diese Aufgabe noch wirkungsvoller erfüllen, ehe auch sie den Dampfbahnen (Mühlkreisbahn, Summeraubahn) weichen muss.

Das Holz des Böhmerwaldes vermag man schon vor mehr als 200 Jahren (1790 bis 1890) von der Nordseite des Böhmerwaldes über die europäische Wasserscheide in Richtung Donau zu transportieren: Der "Schwarzenberg'sche Schwemmkanal" stellt eine besondere technische Leistung der Böhmerwaldbewohner dar.

Der 1. Weltkrieg zieht eine Staatsgrenze durch den Böhmerwald

Der Zusammenbruch der Österreichisch - Ungarischen Monarchie 1918 lässt aus zwei habsburgischen Kronländern selbstständige Staaten werden. Entlang der Grenze entstehen in regelmäßigen Abständen gleichartige Zollhäuser, die den Grenzverkehr überwachen. Durch den Zerfall des gut funktionierenden Wirtschaftsgefüges der Monarchie verarmt auch das Mühlviertel. Insbesondere in den Städten herrscht hohe Arbeitslosigkeit. Aufgrund des ungezügelten Druckes von Banknoten durch den Staat kommt es zu einer rasanten Geldentwertung, so dass vielfach auf den Tauschhandel zwischen Land- und Stadtbevölkerung übergegangen wird. Viele Menschen halten die neue Republik Österreich - sie hat nur mehr 1/8 ihrer ursprünglichen

Velká potřeba výměny zboží na obou stranách Šumavy vede už ve středověku ke zřizování významných severojižních dopravních cest. Sůl ze Solné Komory a české sklo byly obzvláště žádaným obchodním artiklem. Sídla podél takových cest (Freistadt, Leonfelden, Prachatice, Krumlov,...) toto přivádí většinou k blahobytu a moci. Koněspřežná dráha (1832 až 1872) z Linze do Budějovic jako první kolejová dráha na evropské pevnině může tuto úlohu splňovat ještě účinněji, předtím než musí také ona ustoupit parním drahám (Mühlkreisbahn, Summeraubahn). Dřevo ze Šumavy dokázali lidé už před více než 200 lety (1790 až 1890) ze severní strany Šumavy dopravovat přes evropské rozvodí směrem k Dunaji. "Schwarzenberský plavební kanál" představuje pozoruhodné technické dílo obyvatel Šumavy.

1. světová válka rozdělila Šumavu státní hranicí

Zhroucení Rakousko-Uherské monarchie v roce 1918 dává vznik dvěma samostatným státům ze dvou habsburských korunních zemí. Podél hranice vznikají v pravidelných odstupech vzájemně podobné celnice, které dohlížejí na provoz na hranici.

Rozpadem dobře fungující hospodářské struktury monarchie chudne také Mühlviertel. Obzvláště ve městech vládne vysoká nezaměstnanost. Důsledkem neregulovaného tisku bankovek státem dochází k prudkému znehodnocení peněz, takže se do značné míry přechází na výměnný obchod mezi obyvateli venkova a měst. Mnoho lidí nepovažuje novou republiku Rakousko - má už jen 1/8 původní rozlohy - za životaschopnou a věří, že naleznou v diktátoru Hitlerovi a připojení k Německu hospodářskou záchranu.

Po nenávisti následuje usmíření

V roce 1938 obsazuje hitlerovské Německo, za jásotu mnohých lidí, Rakousko a Sudety. Aktivní odpůrci nacionálně socialistického režimu jsou pronásledováni a později umučeni k smrti v koncentračních táborech. Mnoho Čechů je vysídleno z německy mluvících oblastí bývalých Čech. 2. světová válka (1939 - 1945) přináší smrt a utrpení pro všechny zúčastněné národy Evropy. Do Mühlviertlu pronikají krátce před jejím koncem 30. dubna 1945 americké jednotky, později jsou vystřídány ruskými vojáky. Po deset let zůstává oblast státu severně od Dunaje ruskou okupační zónou.

Bezprostředně po skončení války je z nově založeného

Trade paths through the Bohemian Forest

As early as in the Middle Ages the great need of changing goods at both sides of the Bohemian Forest led to establishing important north-south transport paths. Salt from the Solná Komora and Czech glass were especially demanded trade products. The towns along these paths (Freistadt, Leonfelden, Prachatice, Krumlov, etc.) became rich and powerful. The horse-drawn railway (1832 to 1872) from Linz to Budějovice as the first rail transport in Europe could fulfil this task even more efficiently before it had to make way for the steam engines (Mühlkreisbahn, Summeraubahn).

More than 200 years ago (1790 to 1890) the people from the northern part of the Bohemian Forest were able to transport wood through Europe's rivers towards the Danube. The "Schwarzenberg navigational canal" is a remarkable object of technical art by the Bohemian Forest people.

alte Zollamtgebäude im Lackenhaus, stará celnice v Lackenhaus, the old Lackenhaus's customhouse

The First World War divided the Bohemian Forest by the state border

The fall of the Austro-Hungarian monarchy in 1918 gave freedom to two independent states from the two Habsburg crown countries. Similar customhouses were built along the border in regular intervals, which monitored the borders. Mühlviertel became poorer with the fall of the

Fläche - als nicht lebensfähig und glauben, im Diktator Hitler und in einem Anschluss an Deutschland die wirtschaftliche Rettung zu finden.

Dem Hass folgt Versöhnung

1938 lässt Hitlerdeutschland Österreich und das Sudetenland unter dem Jubel vieler besetzen. Aktive Gegner des nationalsozialistischen Regimes werden verfolgt und später in Konzentrationslagern zu Tode gebracht. Viele Tschechen werden von den deutschsprachigen Gebieten des ehemaligen Böhmen ausgesiedelt. Der 2. Weltkrieg (1939 -1945) bringt Tod und Elend für alle beteiligten Völker Europas. Ins Mühlviertel rücken kurz vor seinem Ende am 30. April 1945 amerikanische Truppen ein, etwas später werden sie von russischen Soldaten abgelöst. Zehn Jahre lang bleibt das gesamte Staatsgebiet nördlich der Donau russische Besatzungszone.

Unmittelbar nach Beendigung des Krieges werden von der neugegründeten Tschechoslowakei mehr als 3 Millionen Sudetendeutsche aus ihrer Heimat vertrieben und nach dem Westen abgeschoben.

Im Jahre 1948 schließt der tschechische Staat als Mitglied des kommunistischen Ostblocks seine Grenze zum kapitalistischen Westen ab. Am 15. Mai 1955 wird Österreich wieder frei. Als der letzte russische Soldat am 25. Oktober das Land verlässt, erklärt die 2. Republik seine immerwährende Neutralität und erhebt den darauffolgenden Tag zum Nationalfeiertag. Im November 1989 öffnet sich unerwartet der "Eiserne Vorhang" wieder. Bei Wullowitz/Dol. Dvořiště und Weigetschlag/Studánky, später auch bei Guglwald, heben sich die Grenzschranken für einen weitgehend ungehinderten Grenzverkehr. Bewohner beider Seiten kommen sich seither näher. Viele Schulpartnerschaften, Euregio-Projekte, aber auch wirtschaftliche Kooperationen tragen zum besseren gegenseitigen Verständnis bei. Die Hoffnung auf einen Böhmerwald ohne Grenzen als Region innerhalb der Europäischen Union blüht auf...

Verkehrswege

Den Böhmerwald durchquerten schon in alter Zeit Wege, die die Menschen nördlich und südlich des großen Waldgebirges verbanden.

Československa vyhnáno ze své vlasti a odsunuto na Západ více než 3 miliony sudetských Němců. V roce 1948 uzavírá český stát jako člen komunistického východního bloku svoje hranice vůči kapitalistickému západu.

Stacheldraht des Eisernen Vorhanges dráty - symbol Železná opona, barbed wire-symbol of the iron curtain

15. května 1955 je Rakousko opět svobodné. Když poslední ruský voják opouští 26. listopadu zemi, vyhláší 2. republika svoji věčnou neutralitu a povznášá tento den na národní svátek. V listopadu 1989 se neočekávaně znovu otevírá "železná opona". U Wullowitz/Dol. Dvořiště a Weigetschlag/Studánky, později také u Guglwaldu se opět zvedají hraniční závory pro dalekosáhle nerušený pohraniční styk.

Symbolisches Ende des Eisernen Vorhanges 1989 symbolické stříhání drátů Železná opona 1989 Symbolic cutting of the barbed wire of the iron curtain 1989

well-organised economic structure of the monarchy. There was a tremendous rate of unemployment, especially in the cities. As a result of the state's printing of banknotes without proper regulation, enormous devaluation of money took place and people went back to a barter trade between the cities and the country. Not many people acknowledged the new Austrian Republic, being only 1/8 of the original Austrian area, managed to survive and they believed that they would find economic rescue through the dictator Hitler and their annexation to Germany.

Peace after hatred

In 1938, Hitler's Germany occupied Austria and the Sudeten which pleased many people. Active opponents to the nationally social regime were chased and tortured to death in concentration camps. Many Czechs were moved from the German speaking areas of the former Bohemia. The Second World War (1939 - 1945) brought death and suffering to all participating nations of Europe. Shortly before the end of the war, on the 30th April 1945, the American troops and later Russian ones penetrated to Mühlviertel. For the ten following years, the part of the state north of the Danube remained in the Russian occupation zone.

Immediately after the end of the war, more than 3 million Sudeten Germans were banished from the new Czechoslovakia and moved to the West. In 1948, the Czech state as a member of the communist eastern block closed its borders to the capitalist west.

On the 15th May 1955 Austria was free again. When on the 26th November the last Russian soldier left the country, the second republic announced its neutrality for all times and raised this day as its national feast day. In November 1989 the iron curtain opened again quite unexpectedly. Wullowitz/Dolní Dvořiště and Weigetschlag/Studánky, later also Guglwald opened their border barriers for an uninterrupted border contact.

The citizens on both sides got to know each other closer. Many partner connections between

Über lange Zeit spielten auch die **Flüsse** eine bedeutsame Rolle. Auf dem Regen und der Ilz wurde das Holz aus den abgelegenen, schwer zugänglichen Waldgebieten in die Städte Regensburg, Straubing und Passau getriftet, wo ein großer Holzbedarf herrschte. Im unwegsamen Bergland wurden auch **Triftkanäle** gebaut, um die riesigen Holzvorräte nutzbar zu machen und eine Verbindung zur Donau zu schaffen. Nach dem Ersten Weltkrieg ging die Holztrift stark zurück. Die letzte Trift fand auf dem Schwarzen Regen 1961 statt. Zunächst übernahm die Eisenbahn, dann das Lastauto den Abtransport des Holzes. Um die erste Jahrtausendwende durchzog einer der wichtigsten **Handelswege** Mitteleuropas, die Saumstraße (Saum = Pferdelaast) dieses Gebiet. Später wurde sie "Goldener Steig" genannt. Mit zunehmender Rodung und Besiedlung wurde das Wegenetz schrittweise ausgebaut. Der **Wege- und Straßenbau** im rauhen Waldgebirge war äußerst schwierig, der Unterhalt der Verkehrsverbindungen, vor allem in den langen, schneereichen Wintern, war sehr anstrengend. Noch vor wenigen Jahrzehnten mussten Dorfbewohner die Straßen zu Nachbarorten mühsam freischaufeln.

Handelskarawane
obchodní karavana, trade caravan

Die Straßen verliefen meist steil und kurvenreich, oft kilometerweit durch dunkle Wälder. Ihr Zustand war bis zur zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts mangelhaft. Erst damals wurde die Straße von Passau über Röhrnbach nach Freyung (die heutige Bundesstraße 12) nach und nach fester gebaut und "fahrbar" gemacht.

Obyvatelé obou stran se od té doby sblíží. Mnohé partnerské svazky mezi školami, projekty v rámci Euroregionu, ale také hospodářské kooperace přispívají k lepšímu vzájemnému porozumění. Naděje na Šumavu bez hranic jako region v rámci Evropské unie vzkvátá ....

Dopravní cesty

Šumavu protínaly už v dávných dobách cesty, které spojovaly lidi na sever a na jih od velkého lesnatého horstva. Dlouhou dobu hrály také **řeky** významnou úlohu. Po řekách Regen a Ilz se plavilo dřevo z odlehých, těžko přístupných lesnatých oblastí do měst Regensburg, Straubing a Passau, kde bylo potřeba velké množství dřeva. V neschůdné hornatině se stavěly také **plavební kanály**, aby se daly využít obrovské zásoby dřeva a vytvořilo se spojení k Dunaji. Po první světové válce plavení dřeva silně upadlo. Poslední plavení se odehrálo na řece Schwarzen Regen v roce 1961. Nejprve převzala odvoz dřeva železnice a později nákladní automobily.

Na přelomu prvního tisíciletí procházela touto oblastí jedna z nejdůležitějších **obchodních cest** střední Evropy, tzv. Saumstraße - soumarská stezka (Saum = náklad na soumara). Později byla nazvána "Zlatou stezkou".

S přibývajícím mýcením lesů a osídlováním se síť cest postupně rozšiřovala. **Budování cest a silnic** bylo v drsném lesnatém pohoří nanejvýš obtížné, udržování dopravních spojení především v dlouhých a na sníh bohatých zimách velmi namáhavé. Ještě před několika málo desetiletími museli vesničané pracně prohazovat cesty do sousedních osad lopatami.

Cesty vedly většinou strmě a křivolace často celé kilometry temnými lesy. Jejich stav byl až do druhé poloviny 18. století velmi špatný. Teprve tehdy byla postupně vybudována zpevněná cesta z Pasova přes Röhrnbach do Freyungu (dnešní spolková silnice 12) a tím učiněna "sjízdnou". Budování dopravní sítě mělo a má v Bavorském lese a na Šumavě velký význam. Všechny suroviny, které zdejší továrny zpracovávají a všechny výrobky těchto továren se musejí dopravovat na velké vzdálenosti.

Síť dopravních cest je dnes dobře vybudována. Tam, kde dříve táhli soumaři po "Zlaté stezce", vládne ve dne v noci čilý provoz nesčetných vozidel. Nejdůležitější hlavní dopravní tepny jsou spolkové silnice 12 a 85 k hraničním přechodům

schools, projects in the framework of the Euro-region and also economic co-operation contributed to a better understanding of their neighbours. The hope for the Bohemian Forest without borders as a region in the European Union flourished...

Transport routes

Already in the times long past, there were routes in the Bohemian Forest which connected the people north and south of the large forest mountains.

The rivers also played an important part for a long time. Wood from inaccessible areas was rafted down the rivers Regen and Ilz into the cities Regensburg, Straubing and Passau where it was very much needed. Rafting canals were built in the impassable hills, so that vast quantities of wood could be used and the connection to the Danube was established. After the First World War, wood rafting declined. The last wood rafting took place on the river Schwarzen Regen in the year 1961. The transport of wood was taken over by the railway and later trucks.

At the turn of the first millennium, one of the most important trade routes of Middle Europe crossed this area, the so called Saumstraße - the Beast of Burden Route (Saum = burden for the beast). Later it was renamed as the Golden Route.

trať Stožec-Černá v Pošumaví, eisenbahnlinie
Tusset-Černá, railway Stožec-Černá

The network of routes broadened with the help of wood mining and settling. The construction of routes and roads was highly difficult in the

Der Ausbau des Verkehrsnetzes war und ist im Bayerischen Wald und im Böhmerwald von größter Bedeutung. Denn alle Rohstoffe, die die Fabriken verarbeiten und alle Waren dieser Fabriken müssen meist über große Entfernungen transportiert werden. Das Netz der Verkehrsstraßen ist heute gut ausgebaut. Dort, wo früher die Säumer auf dem "Goldenen Steig" zogen, herrscht Tag und Nacht ein reger Verkehr mit unzähligen Fahrzeugen. Die wichtigsten Hauptverkehrsstraßen sind die Bundesstraßen 12 und 85 zum Grenzübergang Philippsreut und Eisenstein. In Lackenhäuser ist ein Grenzübergang nach Österreich. Landschaftlich besonders reizvoll ist die Nationalparkstraße von Schönbrunn a. L. nach Spiegelau. Vor mehr als 100 Jahren begann im Bayerischen Wald und im Böhmerwald der Bau der **Eisenbahnen**. Noch schwieriger als der Straßenbau war der Bau der Eisenbahnstrecken. Sie wurden meist entlang windungsreicher Flüsse und Bäche, durch Tunnels und über hohe Brücken angelegt. Steile Streckenabschnitte wurden auch mit Zahnradbahnen überwunden. Gewaltige Erdmassen waren zu bewegen. Das meiste geschah in Handarbeit. Hunderte

*Anfänge der Eisenbahn im Böhmerwald
z počátků železnice na Šumavě, the beginnings of railway*

Philippsreut a Eisenstein. V osadě Lackenhäuser je hraniční přechod do Rakouska. Co do přírodní krásy je obzvláště půvabná silnice v Národním parku ze Schönbrunnu a.L. do Spiegelau. Před více než 100 lety začala v Bavorském lese a na Šumavě výstavba **železnic**. Plánování a především stavba železničních tratí byla ještě obtížnější než budování silnic. Železnice byly vedeny většinou podél klikatých řek a potoků, přes tunely a vysoké mosty. Příkré úseky tratí byly překonávány také ozubenými dráhami. Bylo třeba přemístit masy země a skal, a to se dělo většinou ručně. Zaměstnávaly se při tom stovky zahraničních dělníků (převážně z Itálie). První kolejová dráha byla ještě koněpřežnou železnicí. Byla provozována na trati Linec-České Budějovice a vedla přes sedlo Kerschbaum v jižním cípu Šumavy. V roce 1829 začala nákladní doprava. Od roku 1855 byli koně nahrazeni parními lokomotivami. Když byla v letech 1866 až 1872 dokončena trať Franze Josefa mezi Vídní a Chebem, začala výstavba vedlejších tratí do vnitrozemí. V roce 1890 byla otevřena trať Zwiesel - Grafenau a v roce 1892 "lesní trať" Pasov - Freyung. Ve stejném roce byla vystavěna trať České Budějovice - Český Krumlov - Želnavá, v roce 1893 následovala trať Vodňany - Prachatice a Strakonice - Vimperk, v roce 1899 Prachatice - Volary a Vimperk - Volary, v roce

mountain terrain and keeping the connections in long winters full of snow was very demanding. Only several decades ago, the people had to shovel snow in order to get to the nearest village.

The routes were mostly steep and led through dark forests for many endless kilometres. Their condition was very bad up to the second half of the 18th century. Only then was the road from Passau via Röhrnbach to Freyung built and therefore it was possible to travel (today's federal road number 12). Road construction has always been and still is of great importance in the Bavarian and Bohemian Forest. All materials which were used by the manufactures then and all products of these manufactures had to be transported to places far away.

Today, the network of roads is well established. Where in the past animals carried their burdens on the Golden Route, today there is much traffic. The most important main thoroughfares are the federal roads 12 and 85 towards the border crossings Philippsreut and Eisenstein.

In the village of Lackenhäuser there is the border crossing to Austria. As far as natural beauty, the roads from Schönbrunn and to Spiegelau in the national park are the most picturesque.

More than a hundred years ago the construction of railways began in the Bavarian and Bohemian Forest. The planning and mainly the construction of the railway was even more demanding than the construction of roads. The railways went along twisting streams and rivers, through tunnels and on high bridges. It was necessary to move masses of ground and gravel, mostly by hand. Hundreds of foreign labourers were employed on this job (mostly from Italy).

The first railway was only a horse-drawn carriage. It went on the route from České Budějovice to Linz via the saddle Kerschbaum in the south part of the Bohemian Forest. In 1829 the transport of materials was established. From 1855 the horses were replaced by steam engines. After the construction of the route of Franz Josef between Vienna and Cheb was finished in the years 1866 to 1872, the construction of inland routes began. In the year 1890 the route Zwiesel - Grafenau and in 1892 the forest route Passau - Freyung were opened. In the same year the route České Budějovice - Český Krumlov - Želnavá was opened and in the year 1893 the route Vodňany - Prachatice and Strakonice -

ausländische Arbeiter (vorwiegend aus Italien) waren dabei tätig.

Die erste Schienenbahn war noch eine Pferdeisenbahn. Sie fuhr auf der Strecke Linz - Budweis und führte über den Kerschbaumer Sattel in den südlichen Böhmerwald. 1829 begann der Güterverkehr. Ab 1855 wurden die Pferde durch Dampflokotiven ersetzt. Als in den Jahren 1866 bis 1872 die Franz - Josef - Bahn zwischen Wien und Eger fertiggestellt war, begann der Bau von Nebenstrecken in das Hinterland. 1890 war die Eröffnung der Strecke Zwiesel - Grafenau und 1892 die der "Waldbahn" Passau - Freyung. Im gleichen Jahr wurde die Strecke Budweis - Krummau - Salnau gebaut, 1893 folgten Wodnian - Prachatitz und Strakonitz - Winterberg, 1899 Prachatitz - Wallern und Winterberg - Wallern, 1910 Wallern - Schwarzes Kreuz - Salnau und schließlich die Fortsetzung Schwarzes Kreuz - Haidmühle. Auf bayerischer Seite wurde der Anschluss Waldkirchen - Haidmühle an die Linie Passau - Waldkirchen - Freyung hergestellt.

Die Eisenbahnstrecken folgen meist den Flusstälern. Die Strecke Winterberg - Wallern führt mitten durch die Wälder des Kubani und erreicht nach vielen Kurven die Station Kubohütten. Sie ist mit 993 m die höchstgelegene Bahnstation Böhmens. Nach dem Fahrplan der ersten Betriebsjahre betrug die Fahrzeit für die 38 km lange Strecke zwei Stunden und 18 Minuten. Die Eisenbahn war ein bedeutsamer Meilenstein zur Erschließung unserer Heimat. Aber erst die Motorisierung und der damit verbundene Straßenbau seit der Wende zum 20. Jahrhundert öffnete die Welt für den Bayerischen Wald und den Böhmerwald.

Lidová architektura

O tom, jak lidé dříve bydleli, se můžeme nejlépe poučit při návštěvě hradů, zámků, klášterů, v muzeích a skanzenech. Naši předkové byli velmi skromní nejen co se týká jídla, ale nebyli nároční ani na bydlení. Na venkově často celá rodina obývala jen jednu místnost, která byla zároveň kuchyní, pokojem i ložnicí. Ve městech byla situace jen o málo lepší. Záleželo samozřejmě na tom, jak která rodina byla bohatá. Rodina bohatého statkáře, sedláka, měla k dispozici několik místností, zatímco chudý chalupník vystačil s jednou

1910 Volary - Černý Kříž - Želnavá a nakonec pokračování Černý Kříž - Haidmühle. Na bavorské straně byl vybudován přípoj Waldkirchen - Haidmühle na trať Pasov - Waldkirchen - Freyung.

Železniční tratě vedou většinou údolími řek. Trať Vimperk - Volary vede lesy úbočím hory Boubína a dosahuje po mnoha zatáčkách stanice Kubova Huť. Tato je se svými 993 m nejuvšše položenou železniční stanicí v Čechách. Podle jízdního řádu v prvních letech provozu činila jízdní doba na této 38 km dlouhé trati dvě hodiny a 18 minut. Železnice byla významným milníkem k otevření naší domoviny. Ale teprve motorizace a s ní spojená výstavba silnic na přelomu 20. století otevřela svět pro Bavorský les a Šumavu.

Volksarchitektur

*Haus in Volary (Wallern)
volarský dům, a house in Volary*

Durch Besuche in Burgen, Schlössern, Klöstern und (Freilicht-)Museen können wir am besten Kenntnis davon erhalten, wie die Leute früher wohnten. Unsere Vorfahren waren sehr bescheiden, nicht nur, was das Essen betraf, sondern auch beim Wohnen. Auf dem Land bewohnte häufig die ganze Familie nur einen Raum, der zugleich als Küche, Wohn- und Schlafraum diente. In den Städten war die Situation etwas besser. Es hing natürlich davon ab, wie reich eine Familie war. Die Familie eines begüterten Grundbesitzers oder Bauern hatte mehrere Räume zur Verfügung, während ein armer Häusler nur mit einem Raum zum Wohnen, mit

Vimperk followed, in the year 1899 Prachatice - Volary and Vimperk - Volary, in the year 1910 Volary - Černý Kříž - Želnavá and finally Černý Kříž - Haidmühle. On the Bavarian side, the connection Waldkirchen - Haidmühle to the route Passau - Waldkirchen - Freyung was constructed.

Volary-Wallern

The railway tracks lead mostly through river valleys. The route Vimperk - Volary leads through the forests at the foot of the Boubín mountain and after many turns it reaches the station

Kubova Huť. Being 993m it is the highest railway station in Bohemia. According to the time schedule in the first years of its operation, it took the engine 2 hours and 18 minutes to run the 38 km long track. The railway was an important miles-

místností na bydlení, černou kuchyní a hospodářskou částí domu.
Na Šumavě a v Pošumaví najdeme několik druhů typických venkovských usedlostí.
Je to především:

- 1a šumavský horský dům s variantou
- 1b tzv. volarského domu
- 2a statek ve stylu tzv. selského baroka
- 2b tříboký typ statku
- 3 čtyřboký (vierkantový) typ statku

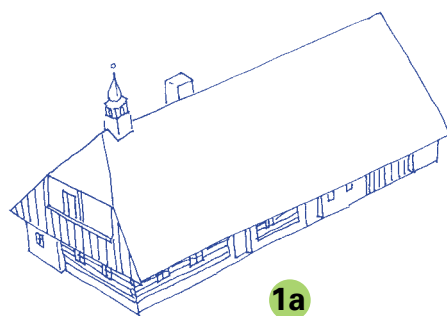
interier roubené chalupy, Das Innere eines Blockhauses, the interior of a timber house

roubená chalupa
Blockhaus, a timber house

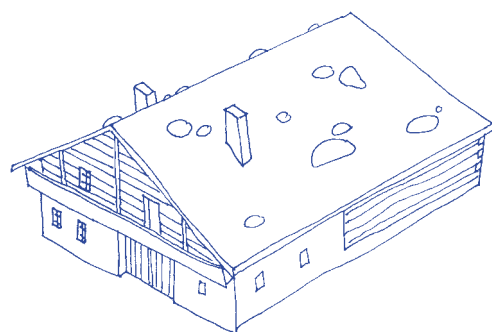

einer "schwarzen Küche" und mit dem Wirtschaftsteil des Hauses auskommen musste.
Im Böhmerwald und in seiner Umgebung finden wir einige Arten von typischen Bauernhäusern.
Es handelt sich vor allem um:

- 1a das Böhmerwaldberghaus mit der Variante des sog. Volaryer (Wallerer) Hauses
- 1b das Bauernhaus im Stil des sog. Bauernbarocks
- 2a den dreiseitigen Typ des Bauernhauses
- 2b den vierseitigen Typ des Bauernhauses
- 3

1a

1b

tone for the opening of our homeland. But only the motorisation and the construction of roads at the turn of the 20th century opened the world for the Bavarian and Bohemian Forest.

Folk architecture

If we want to know how people lived in the past, it is best to visit one of the castles, fortresses, monasteries, museums or open-air museums.

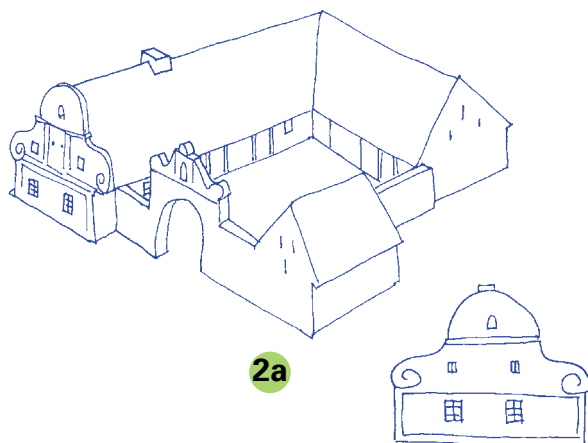

křížová cesta ve Vlachově Březí, kreuzreise in Vlachovo Březí, station of the Cross in a Vlachovo Březí

Our ancestors were very modest as far as food or accommodation was concerned. In the country the whole family often lived in just one room, which was simultaneously a kitchen, living room and bedroom. Of course, it depended on the fortune of the family. The family of a rich farmer had several rooms while poor peasants had to do with only one room, black kitchen and the farming part of the house.

In and around the Bohemian Forest we can find several kinds of typical country houses. They are the following:

- 1a the Bohemian Forest mountain house
- 1b with a variant of the so-called Volary house

2a

2b

3

rechle v Lenoře, Rechenbrücke über den Fluss Moldau, the rake bridge on the river Vltava,

Technische Errungenschaften

Die Schwemmkanäle

Die Entwicklung der Stadt Wien brachte um die Wende des 18. und 19. Jahrhunderts Bedarf an großen Mengen von Holz. Die böhmischen Wälder waren damals beinahe unberührt, denn der Holztransport aus den schwer zugänglichen Waldbeständen war sehr kompliziert. Ingenieur **Josef Rosenauer (1735-1804)** kam auf die geniale Idee, das Holz auf dem Wasser zu transportieren. Zu diesem Zwecke entschied sich Fürst Schwarzenberg, einen Schwemmkanal erbauen zu lassen. Rosenauer selbst leitete den Bau. Der Kanal mit einer Länge von 44,4 km verbindet die Wässer der Moldau und Donau. Es wurde daher eine künstliche europäische Wasserscheide gebildet. Um das Holz von den unzugänglichen Abhängen transportieren zu können, war es nötig, Waldwege zu bauen. Es entstanden hier neue Siedlungen, in denen die Holzhauer Arbeit für ihr ganzes Leben fanden. Die Baumstämme zersägte man in Scheite bis zu einer Länge von 90 cm. Diese flößte man im Frühling, wenn der Schnee taut. Im Jahre 1887 wurde ein Teil des Kanals zum Flößen ganzer Baumstämme reguliert, denn es wuchs die Nachfrage nach Bauholz. Die Eisenbahn machte dem Flößen ein Ende. Im Jahre 1892 wurde die Bahnstrecke Salnau - Budweis in Betrieb genommen.

2a an estate in the style of the so-called rustic baroque

2b a three sided type of the estate

3 a four-sided (vierkant) type of the estate

Technical monuments

Rafting canals

At the end of the 18th and the beginning of the 19th century, the development of the city of Vienna created the demand for a large amount of wood. The Bohemian Forest was then still untouched because the transport of wood from the difficult to reach region was very complicated. The engineer Josef Rosenauer (1735 - 1804) came up with the ingenious idea to transport wood on water. With this aim it was decided by Duke Schwarzenberg to build a rafting canal. The construction was commanded directly by Rosenauer. The canal, which in its final state measures 44.4 km, it connects the waters of the river Vltava and Danube. It created an artificial

Technické památky

Plavební kanály

Rozvoj města Vídně přinesl na přelomu 18. a 19. století potřebu velkého množství dřeva. Šumavské lesy byly zatím téměř nedotčené, neboť do-

prava dřeva z těžko přístupných porostů byla velmi komplikovaná. Inženýr **Josef Rosenauer (1735-1804)** přišel na geniální myšlenku dopravovat dříví po vodě. Za tím účelem bylo rozhodnuto knížetem Schwarzenbergem o stavbě plavebního kanálu. Stavbu řídil sám Rosenauer. Kanál, který ve své konečné podobě je dlouhý 44,4 km, spojuje vody Vltavy a Dunaje. Bylo tedy vytvořeno umělé evropské rozvodí. Dřevo se dopravovalo z nepřístupných svahů, proto bylo potřeba vybudovat lesní cesty.

Vznikaly zde celé nové osady, v nichž dřevorubci nacházeli práci na celý život.

Dřevo bylo rozřezáno na polena do délky 90 cm a tato byla splavována na jaře, když roztál sníh. V roce 1887 byla část kanálu upravena pro splavování celých kmenů, neboť stoupala poptávka po stavebním dříví. Konec plavbě učinila železnice, když v roce 1892 byla dána do provozu trať Želnavá - Krumlov - České Budějovice.

Dnes je Schwarzenberský plavební kanál významnou technickou památkou.

Druhý plavební kanál obchází balvanité koryto řeky Vydry a sloužil k dopravě dřeva do skladů v Dlouhé vsi. Je to Vchynicko-tetovský kanál, začínající hrablovým mostem, který sloužil k zadržování vody i dřeva. Byl dán do provozu v roce 1800. Dnes slouží vody kanálu k pohánění turbin vodní elektrárny na Čeňkově pile.

hrablový most na řece Vydře
Rechenbrücke über den Fluss Widra
The rake bridge in Vydra river

Heute ist der Schwarzenberg-Schwemmkanal ein bedeutsames technisches Bauwerk. Der andere Schwemmkanal ist der Kanal, der das steinige Bett des Flusses Widra umgeht. Früher diente er zum Holztransport in die Niederungen von Langendorf. Es handelt sich um den Chinitz-Tettau-Kanal, der mit der Stauwerkbrücke beginnt, die dazu diente, das Wasser aufzuhalten. In Betrieb wurde er im Jahre 1800 genommen. Heute dient sein Wasser zum Antrieb der Turbinen des Wasserkraftwerks in Vinzenz-Säge.

European watershed. It was necessary to build forest roads because the wood was transported from inaccessible slopes.

Whole new villages were established where the lumberjacks found enough work to live.

The wood was cut into logs 90 cm long which were rafted in the spring, when the snow melted. In the year 1887 a part of the canal was reconstructed for rafting whole trunks because the demand for building wood increased. The railway ended the wood rafting when the route Želnavá - Krumlov - České Budějovice started to operate in 1882.

Today, the Schwarzenberg rafting canal is an important technical monument.

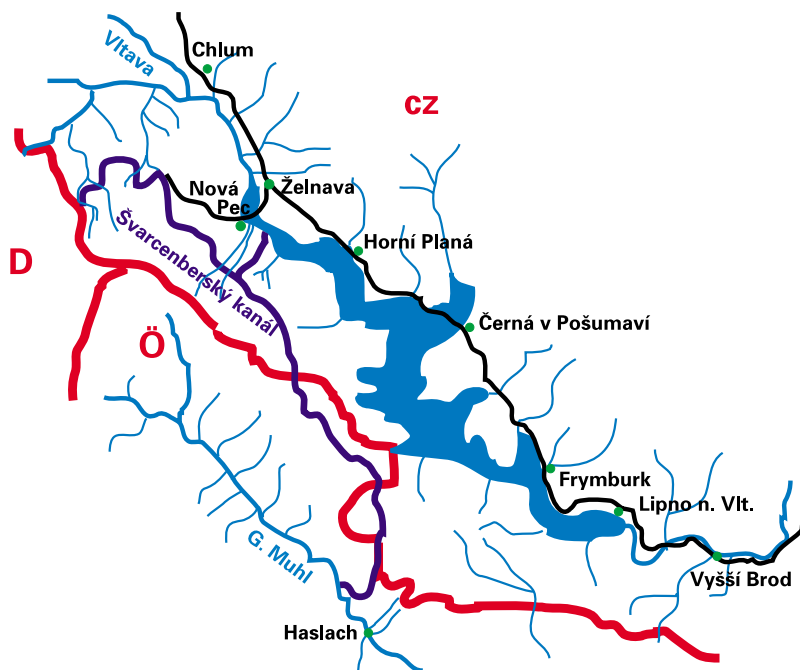
The second rafting canal leads around the stony bed of the river Vydra. Wood used to be rafted here to the stores in Dlouhá Ves. It is a Vchynice-tetovy canal beginning with a rake bridge which served for withholding water and wood. It commenced its operation in 1800. Today, the waters of the canal move the turbines of the water power plant Čeňkova pila.

Horse-drawn railway

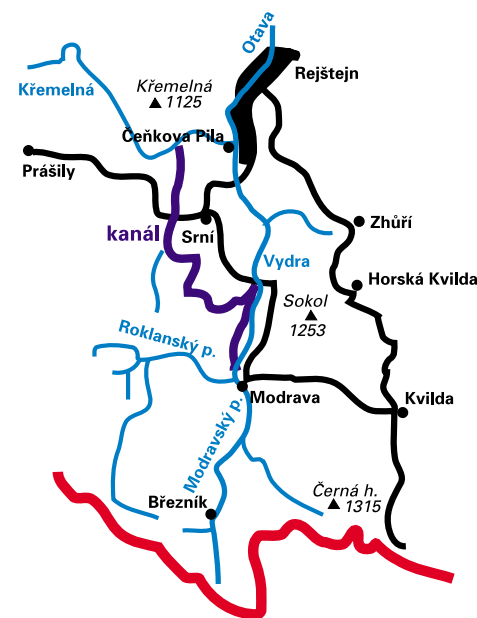
Was it easy and comfortable for our ancestors, the inhabitants of the Czech and Austrian countries, to travel and quickly exchange goods? Up to the start of operation of the first railway on the European continent it was not easy at all. The Bohemian Forest mountains and rivers which flew into two directions - the Black and Northern sea, prevented quick transport.

A technician František Josef Gerstner thought of a method to connect these two areas and his son, František Antonín, executed his father's idea. The railway from České Budějovice to Linz was 172 km long and its construction continued from 1825 until 1832. The carriages were not drawn by an engine but horses. They had to overcome high differences in altitude. During the construction on the Czech side, Gerstner thought about the future heavy steam engines and was very thorough and therefore used too much money. He was replaced on the Austrian side by Mathias Schönerer.

The horse-drawn railway prospered for 40 years. The operation was paid mainly by the import of salt from Salzburg and the export of different goods from Bohemia. The travellers, who boarded the carriages in České Budějovice arrived in

mapka Švarcenberského plavebního kanálu, Karte des Schwarzenberg-Schwemmkanals, a map of Schwarzenberg rafting canal

mapka Vchynicko-tetovského plavebního kanálu
Karte des Schwemmkanals von Tettau, a map of Vchynice-Tetovy rafting canal,

*osobní vůz koněspřežky, Personenwagen der Pferdebahn
personal wagon of the horse-drawn railway*

Koněspřežka

Bylo pro naše předky, obyvatele českých a rakouských zemí, snadné a pohodlné cestovat, navštěvovat se a rychle si vyměňovat zboží? Až do postavení první železnice na evropském kontinentě to jednoduché nebylo. V rychlé pozemní cestě bránily šumavské vrcholy a šumavské řeky, které tekly dvěma směry - do Černého a do Severního moře.

Na řešení, jak obě oblasti spojit, přišel technik **František Josef Gerstner** a tuto myšlenku uskutečnil jeho syn František Antonín. Železnice z Českých Budějovic do Lince byla dlouhá 172 km a její stavba trvala od roku 1825 do roku 1832. Vozy však netáhla parní lokomotiva, ale koně. Ti museli překonávat velké výškové rozdíly. Gerstner při stavbě na české straně postupoval velmi důkladně, protože již myslel na budoucí použití těžkých parních lokomotiv. Spotřeboval tak příliš mnoho peněz a tak ho na rakouské straně nahradil Mathias Schönerer.

Koněspřežka prosperovala 40 let. Provoz se zaplatil hlavně dovozem soli ze Salzburku a vývozem různého zboží z Čech. Cestující, kteří nasedli v Českých Budějovicích do osobního vozu, dorazili do Lince po 14 hodinách poklidné jízdy, přerušované několikerým přepřaháním koní.

V letech 1870 -1872 byla celá dráha přestavěna tak, aby po ní mohly jezdit parní lokomotivy. Na české straně se mohlo použít velké části staré

Die Pferdebahn

War es für unsere Vorfahren, die Bewohner der böhmischen und österreichischen Länder einfach und bequem zu reisen, einander zu besuchen und schnell wichtige Ware zu wechseln? Bis zur Erbauung der auf dem europäischen Kontinent ersten Eisenbahn war dies nicht einfach. Am schnellen Landreisen hinderten die Böhmerwaldgipfel, und die Böhmerwaldflüsse flossen nach zwei Richtungen - ins Schwarze Meer und in die Ostsee.

Die Lösung, wie beide Gebiete verbunden werden können, fand der Techniker **F. Josef Gerstner**, und seine Gedanken verwirklichte sein Sohn František Antonín (Franz Anton). Die Eisenbahnstrecke von České Budějovice (Budweis) nach Linz war etwa 200 km lang, und ihr Ausbau dauerte von 1825 bis zum Jahre 1832. Die Wagen wurden nicht von Maschinen angetrieben. Es zogen sie Pferde, die die großen Höhenunterschiede überwinden mussten. František Antonín Gerstner ging bei dem Ausbau auf der tschechischen Seite sehr gründlich vor, weil er an eine zukünftige Verwendung schwerer Dampflokomotiven dachte. Er verbrauchte aber dabei viel Geld, und deshalb wurde er auf der österreichischen Seite von Mathias Schönerer ersetzt. Die Pferdebahn fuhr 40 Jahre lang. Sie lebte vornehmlich von der Salzeinfuhr aus dem Salzkammergut und von der Ausfuhr verschiedener

Linz after 14 hours of peaceful travel interrupted only several times to change horses. In the years 1870 to 1872, the whole railway was rebuilt so that it could be used by steam engines. On the Czech side it was possible to use a large amount of the old construction and even today, the electric engines drive on the bases of this first railway on the European continent.

Premonstrate men's monastery in Schlägl

The members of this community dedicated their lives in the monastery to prayers and work. Their other task was to study sciences and art. Today, the monastery is an important cultural and economic factor of this region

stavby, a tak i dnes uhánějí elektrické lokomotivy po základech této první železniční dráhy na evropském kontinentu.

Premonstrátský mužský klášter ve Schläglu

Příslušníci tohoto řádu se při společném klášterním životě věnují modlitbám a práci. Péče o vědy a umění jsou jejich dalšími úkoly. Klášter je dnes důležitým kulturním a hospodářským faktorem tohoto regionu.

Klosterbibliothek
klášterní knihovna, the monastery library

Handwerk

Stein

Granit und Gneis sind die Hauptgesteinsarten im Bayerischen Wald. Der Steinreichtum behinderte die Bearbeitung und Bewirtschaftung des Bodens. Die Menschen mussten mit großem Aufwand und unter Einsatz von viel Zeit, Kraft und Gesundheit ständig darum bemüht sein, einigermaßen steinfreie Böden zu schaffen. Es dauerte lange, bis die Menschen unserer Heimat sich damit abfinden konnten, den Stein nicht nur als Hindernis, sondern als eine Gegebenheit der Natur zu sehen, die man auch nutzen kann. Und so bekam das waldlerische Holzhaus allmählich einen Steinsockel aus Granit, Ställe wurden gemauert und im 19. Jahrhundert wurde sogar damit begonnen, die Bauernhäuser aus festem Stein zu errichten.

Waren aus Böhmen. Die Reisenden, die in den Personenwagen in České Budějovice (Budweis) einstiegen, kamen in der Stadt Linz nach 14-stündiger ruhiger Fahrt an. Diese Fahrt wurde nur einige Male durch Umspannen der Pferde unterbrochen.

In den Jahren 1870-1872 wurde die ganze Bahnstrecke so umgebaut, dass auf ihr Dampflokomotiven fahren konnten. Auf tschechischer Seite konnten die meisten Bauten gebraucht werden, und so fahren die elektrischen Lokomotiven auch heute noch auf der Strecke dieser Eisenbahn.

Das Prämonstratenser Chorherrenstift Schlägl

Die Mitglieder dieses Ordens pflegen hier das gemeinsame Klosterleben mit Gebet, Seelsorge und Arbeit. Die Pflege von Wissenschaft und Kunst sind weitere Aufgaben. Das Kloster ist bis heute ein wichtiger Kulturträger und Wirtschaftsfaktor dieser Region. Eine umfangreiche Bildersammlung sowie die Bibliothek mit ihren 60 000 Büchern sind von Bedeutung. Ungefähr 6000 ha Wald sind im Besitz des Klosters. Damit zählt es samt der Bierbrauerei, den Gaststätten und dem Bildungszentrum zu den wichtigsten Arbeitgebern des Bezirkes Rohrbach. Die Klostersgemeinschaft fühlt sich seit ihrer Gründung verpflichtet, als Kirche um der Menschen willen zu wirken.

Die Firma Kerzenwelt in Schlägl

Die ehemalige Klostertaverne beherbergt die Kerzenerzeugung der Familie Donabauer. Seit mehr als zehn Jahren werden hier in Handarbeit Kerzen und Wachswaren angefertigt, verkauft und zu den Verkaufsstellen im Bayerischen Wald, in Tirol und Bad Reichenhall geliefert. Insgesamt werden über 1500 verschiedene Wachsartikel von mehr als 50 Betriebsangehörigen erzeugt und verkauft. Das einzigartige Wachsmuseum zeigt Ausstellungsstücke aus drei Jahrhunderten.

Řemesla

Kámen

Žula a rula jsou základními druhy hornin v Bavorském lese. Velké množství kamení bránilo

Crafts

Stone

Granite and gneiss are the basic types of rocks in the Bavarian Forest. The large amount of stones prevented people from farming the land. They had to try constantly to gain ground without stones which demanded a large amount of time, strength and health. It took a long time before people learned to look at stones not only as an obstacle but also a natural phenomena which it is possible to use for one's benefit. Gradually the wooden houses received a stone pedestal of granite, stone stables were built and in the 19th century even farms were constructed of stone. Rich farmers drew attention to their residences by building granite grounds in front of them, or by having the doors and windows lined with granite.

Glass

Bavaria - the Czech border area offered good conditions for the glass industry because there was enough wood for the production of potash and burning logs. Quartz is also necessary for the production of glass, and there was enough of it, too.

The glassmakers have always been strange extraordinary people, who have always had their pride. That was not by chance. They were experienced people who changed their residences more often than others and worked in several glass works. Excellent experienced glass masters were very much in demand and metallurgist masters were held in high esteem. The ugly areas of the Bavarian - Czech region with their glass works became famous around the world.

Wood

The wood mining industry plays an important role even today. The forest has always been one of the most important sources of living. When the glass works came into this region in the 15th century, wood was mined for burning logs and potash. From the beginning of the 19th century the forest industry started to operate according to set rules and was organised by the

Wohlhabende Bauern zeigten ihren Besitzstand dadurch an, dass sie einen Grand aus Granit vor dem Hause aufstellten, oder dass sie sogar die Tür- und Fenstergewände aus Granit anfertigen ließen.

Spalten eines Granitblocks, trhlíny v žulovém bloku, cracks in a granite block

Glas

Das bayerisch-böhmische Grenzgebiet bot gute Voraussetzungen für die Glasindustrie, da Holz zur Herstellung von Pottasche und zur Feuerung in großen Mengen vorhanden war. Außerdem benötigte man zur Glasherstellung Quarz, der auch reichlich anzutreffen war.

Die Glasmacher waren immer "besondere Leute", sie hatten ihren Stolz. Dies kam nicht von ungefähr. Sie waren nämlich "welterfahrene Menschen", die in ihrem Leben häufiger ihren Wohnsitz wechselten und in mehreren Glashütten arbeiteten. Gerade gute Glasmacher waren sehr gefragt und grenzübergreifende Arbeitsplatzwechsel waren häufig. Glasmacher und Glasschmelzer galten als begehrte Leute

v obdělávání a obhospodařování půdy. Lidé museli s velkou námahou a s vynaložením množství času, síly a zdraví neustále usilovat o to, aby získali půdu alespoň částečně zbavenou kamení. Trvalo dlouho, než se lidé v naší zemi naučili pohlízet na kámen nejen jako na překážku, ale také jako na přirozený jev v přírodě, kterého je možno i využívat ve svůj prospěch. A tak postupně přibyla dřevěnému domu kamenná podezdívka ze žuly, stavěly se zděné stáje a v 19. století se i zemědělské usedlosti začaly stavět z pevného kamene. Zámožní zemědělci na své sídlo upozorňovali tím, že před dům stavěli grand ze žuly, nebo tím, že si nechávali dveře a okna obezdít žulou.

Findlinge heißen diese Steinblöcke bludné kameny, erratic stones

Sklo

Gläserne Ostereier skleněná velikonoční vajíčka, glass Easter eggs

establishment of State Forest Authorities. Because of the external conditions, the lumberjacks had to execute their dangerous work with a great deal of experience, skill, strength and courage. Up to the construction of the railway, rafting was the main form of wood transport. Streams were constructed. The fact, that the wood had to be transported to the river, was a big disadvantage. The wood was rafted in spring when the ice melted and the rivers had stronger currents. After the Second World War, the situation of the wood industry changed dramatically. Better tools, mainly chain saws, machines for peeling bark, and large tractors increased the amount of work done. The number of forest workers decreased rapidly. Today, the occupation of a forest professional is one of the honoured, safe jobs with a large responsibility to our country.

Folk traditions

Ecclesiastical and secular habits and traditions gave life and the community its rhythm all year round.

Many of the habits and traditions ceased due to the new way of life in the modern era, new ones are established. The traditions have always been the subject to time changes, they cease or change, new ones are established. Despite that, some of the original traditions, sometimes a little changed, remained in people's memories for us to see and enjoy.

und der Hüttenmeister war ein angesehener Mann. Durch die Glasfabriken sind "unscheinbare" Orte des bayerisch-böhmischen Gebietes in der ganzen Welt bekannt geworden.

Glasmeister bei der Arbeit sklářský mistr při práci, glass master working

Holz

Die Holzwirtschaft spielt bis in die heutige Zeit eine große Rolle. Der Wald war immer eine wichtige Lebensgrundlage. Nachdem sich die Glashüttenbetriebe vom 15. Jahrhundert weg in dieser Gegend ansiedelten, wurde das Holz geschlagen, um Brennholz und Pottasche zu liefern. Seit Anfang des 19. Jahrhunderts wurde die Forstwirtschaft in geordnete Bahnen gelenkt und durch die Errichtung staatlicher Forstämter organisiert.

Unter schwierigen äußeren Bedingungen mussten die Holzhauer mit viel Erfahrung, Geschick, Kraft und Mut die gefährlichen Arbeiten verrichten. Bis zum Bau der Eisenbahnen war das Holztriften eine wichtige Art des Transportes in die Tallagen. Bäche wurden ausgebaut. Nachteilig war, dass das Holz in Flussnähe gebracht werden musste. Die Trift fand in der Zeit der Schneeschmelze statt, wenn die Bäche viel Wasser führten.

Nach dem 2. Weltkrieg änderte sich die Situation der Holzhauer entscheidend. Bessere Werkzeuge, vor allem die Motorsäge, Entrindungsmaschinen und große Schlepper zum Holzrücken steigerten die Arbeitsleistung. Die Zahl der Waldarbeiter ging stark zurück. Heute ist der Waldfacharbeiter ein angesehener, sicherer Beruf mit großer Verantwortung.

Bavarsko - česká příhraniční oblast nabízela dobré předpoklady pro sklářský průmysl, protože tu byl k dispozici dostatek dřeva, jak pro výrobu potaše, tak i palivového dříví. Pro výrobu skla byl kromě toho zapotřebí křemen, který se zde také hojně nacházel.

Skláři byli vždy "zvláštní, neobyčejní" lidé, vždy měli svou hrdost. Toto se nedělo náhodou. Byli to totiž "světem proslulí lidé", kteří ve svém životě častěji měnili svá bydliště a pracovali v několika sklárnách. Vynikající (zkušení) sklářští mistři byli velmi žádaní a hutní mistr býval vážený muž. "Nevzhledná" místa bavarsko - české oblasti se svými sklárnami proslavila v celém světě.

Dřevo

Dřevařství hraje významnou roli až do současnosti. Les byl vždy důležitým zdrojem obživy. Když se v tomto kraji v 15. století usídlily provozny sklárny, začalo se dřevo těžit kvůli zásobování palivovým dřevem a potaší. Od počátku 19. století se lesní hospodářství řídilo podle uspořádaných pravidel a začalo být organizováno zřízením státních lesních úřadů.

Kvůli obtížným vnějším podmínkám museli dřevaři nebezpečné práce vykonávat s velkým množstvím zkušenosti, zručnosti, síly a odvahy. Až do vybudování železnic bylo důležitým způsobem dopravování dříví do údolí splavování po vodě. Byly budovány potoky. To, že dřevo muselo být dopraveno do blízkosti řeky, bylo nevýhodou. Takto se dříví splavovalo v období tání sněhu, kdy potoky protékalo velké množství vody. Po 2. světové válce se situace dřevařů podstatně změnila. Lepší nástroje, především motorové pily, stroje na loupání kůry a velké traktory na tahání dříví, zvyšovaly pracovní výkon. Počet lesních dělníků silně poklesl. Dnes je povolání lesního odborníka jedním z vážených, bezpečných povolání s velkou odpovědností v naší krajině.

Lidové zvyky

Církevní a světské zvyky a obyčeje udávají po celý rok rytmus života a společenství obyvatel. Mnohé z udržovaných zvyků a obyčejů zanikají díky novému způsobu života moderní doby, jiné zvyky a obyčeje naopak vznikají. Tak podléhají zvyky a obyčeje přeměně doby, zanikají nebo se přizpůsobují, vyvíjejí se nové. I přesto se tradiční zvyky a obyčeje, někdy trochu pozměněné, dochovaly až do našich časů.

New Year

At the beginning of the new year, everyone tries to outdo the others, their parents, brothers, sisters and friends to wish them a happy new year. The one who wins, gets some money into the till. In the country, the New Year is louder. People wander from house to house with old chants and songs where they receive money, eggs or pastries.

Three Kings

Today, there are mainly the ministrants who wander from house to house as the Saint Three Kings with a big bright star and act the story of the Three Kings. They send the collected money to the funds helping the third world. In the past, this used to be a tradition when people demanded gifts.

Flower Sunday

On Flower Sunday, as a remainder of Jesus' arrival to Jerusalem, the branches of willows are decorated and put into church for the priest to give blessing to them. The blessed branches are fastened under the roof because, according to tradition, they protect against lightning. Sometimes they are put into the fields to protect the harvest against bad weather.

Rattling at Easter

On Green Thursday the church bells fly to Rome and they come back on the Easter night. In these days, when the bells are silent, important times are announced by boys rattling from house to house shouting the time.

May-pole

Erecting the may-pole is at the centre of May habits and traditions. The first mentions of this tra-

Kultur und Brauchtum

Kirchliches und weltliches Brauchtum bestimmen das ganze Jahr über im Wechsel das Leben und die Gemeinschaft der Bewohner. Manch überlieferte Bräuche werden durch die neuen Lebensformen und Umstände der modernen Zeit zurückgedrängt. Neue Brauchtumsformen sind entstanden. So unterliegen die Bräuche auch dem Wandel der Zeit, vergehen oder passen sich an und entwickeln sich neu. Trotzdem haben sich traditionelle Brauchtumsformen, manchmal etwas verändert, bis in unsere Zeit erhalten.

Neujahr

Zum Beginn des neuen Jahres versuchen Kinder, den Eltern, Geschwistern und Freunden zuvorzukommen, um ihnen ein „gutes neues Jahr“ zu wünschen. Wer dem anderen zuvorkommt, bekommt an paar Pfennige für seine Sparbüchse. Im Dorf wird das neue Jahr „angeschrien“. Mit alten Sprüchen und Liedern ziehen Kinder von Haus zu Haus. Dort bekommt man Geld, Eier oder Gebackenes.

Sternsinger: Fest der Hl. Drei Könige

Ministranten sind es heute in der Hauptsache, die als „Hl. Drei Könige“ mit einem großen goldenen Stern von Haus zu Haus ziehen und für Notleidende in der 3. Welt Geld sammeln. Sie stellen die Geschichte der Hl. Drei Könige dar. In früherer Zeit war es ein Bettler-Brauch.

Palmsonntag

Am Palmsonntag werden in Erinnerung an den Einzug Jesu in Jerusalem Palmbüschen in die Kirche getragen, wo sie vom Priester geweiht werden. Die geweihten Zweige werden unter das Dach gesteckt. Sie sollen das Haus vor Blitz schützen. Die Zweige werden auch auf die Felder gesteckt. Dort sollen sie die Ernte vor Unwetter bewahren.

Nový rok

Začátkem Nového roku se každý snaží předstihnout své rodiče, sourozence a přátele, aby jim mohl popřát k Novému roku. Kdo ostatní předstihne, dostane několik feníků do své pokladničky. Na vesnici je Nový rok „rozkřičenější“. Lidé chodí dům od domu se starými říkadly a písněmi, a dostávají peníze, vajíčka nebo pečivo.

Svátek tří králů

Dnes jsou to hlavně ministranti, kteří jako svatí tři králové s velkou zlatou hvězdou chodí dům od domu a získané peníze posílají trpícím 3. světa. Hrají příběh sv. tří králů. V dřívějších dobách to byl obyčej, při kterém se prosilo o dary.

*Kinder mit Palmgerten děti s vrbovými pruty (kočičkami)
children with willow sticks*

dition were discovered in the 13th century. All branches are cut off the may-pole except at the top.

It is wrapped and decorated with fir garlands and wreaths, colourful bows and carved gild symbols. During the preparations, there is the danger of the may-pole being stolen by the boys from the next village. Therefore it is guarded very tightly. If it does get stolen, it has to be bought back with beer.

Water birds on All Saints Day

Singing of the water birds is a habit which has prevailed until today. When it gets dark, groups of 5 to 10 boys wrapped in water-proof clothes go around the village. They wander from house to house and sing. Usually they are splashed with water. They must not run but continue to sing their amusing chants. At the end they receive eggs and money.

Burning fires on the day of the solstice

The summer solstice is usually celebrated by burning large fires. Everything flammable is put together on the top of a hill. In the evening of St. John these often very large heaps are burned. Young lovers used to jump over the fires to find out, whether they were destined for each other.

Chasing the wolf

On the 11th of November (St. Martin's day) the wolf was let out. This evil was chased with a great amount of noise. On this day, the shepherds took their cattle from the pastures to the village and handed them over to the farmers. In return they were given their wages. The wolf was free again. The village children gather, prepare bells, crack whips, and sing verses. As their reward they are given money or grown goods.

Ratschen an Ostern

Die Kirchenglocken „fliegen“ am Gründonnerstag nach Rom. Erst in der Osternacht kehren sie wieder zurück. In der glockenfreien Zeit werden die wichtigsten Tageszeiten von den "Ratscherbuben" angezeigt, die mit ihren hölzernen Lärminstrumenten von Haus zu Haus ziehen und anstelle der Glocken die Zeit kundtun.

Kinder mit Klappern und Ratschen děti s řehtačkami, children with rattles and clappers

Der Maibaum

Der Maibaum steht im Mittelpunkt des Maibrauchtums. Die ersten Berichte reichen bis ins 13. Jahrhundert zurück. Der Maibaum wird bis zum Gipfel entästet und entrindet, mit Fichtengirlanden und Kränzen sowie mit bunten Bändern und geschnitzten Zunftzeichen geschmückt. Während der Zeit der Vorbereitung besteht die Gefahr, dass er von Burschen des Nachbarortes gestohlen wird. Deshalb wird er streng bewacht. Wird er trotzdem gestohlen, muss man ihn mit Bier auslösen.

Wasservögel zu Pfingsten in Bayern

Das „Wasservogelsingen“ ist ein Brauch, der sich bis heute gehalten hat. Gruppen von 5 bis 10 jungen Burschen ziehen bei Einbruch der Dunkelheit durch das Dorf, möglichst in wasserdichte Kleidung gehüllt. Sie singen von Haus zu Haus. Kaum kommen sie bei einem Haus an, werden sie mit Wasser begossen. Sie dürfen nicht davonlaufen, sondern singen weiter ihre

Květná neděle

Na Květnou neděli, jako připomenutí příchodu Ježíše do Jeruzaléma, se ozdobí větve "kočiček" a zanesou se do kostela, aby je kněz posvětil. Posvěcené větévky se pak připevňují pod střechu, kde prý ochraňují před bleskem. Bývají zapichovány i do pole, kde ochraňují úrodu před špatným počasím.

Rachtání o Velikonocích (řehtání)

Kostelní zvony odětají na Zelený čtvrtek do Říma. Vracejí se zpět vždy až o Velikonoční noci. V těchto dnech, kdy zvony mlčí, ohlašují důležité časy dne rachtající hoši, kteří chodí se svými hlasitými dřevěnými nástroji dům od domu a místo zvonů oznamují čas.

Májka

Stavění májky je středem májových zvyků a obyčejů. První zmínky o stavění májky sahají až do 13. století. Májka bývá, až na vrcholek, celá zba-

*Bayerischer Maibaum
bavorská májka, Bavarian may-pole*

Mauth - celebration of the mother earth

Since the year 1952, this event has been celebrated every three years, with regard to history.

Spiegelau - celebration of the pandurs

Since the year 1985, on the third weekend in July, the celebration of the pandurs is prepared.

Grafenau - celebrations of the beasts of burden
From 1976, every year the Celebration of the beasts of burden is held on the first Saturday of August as a reminder of the salt trade between Bohemia and Bavaria.

Waldkirchen -soup for the threshers

Usually on the second Saturday in August the old craft is presented as it used to be in the past.

Waldkirchen - Market-place celebration

The historic market-place celebrations have been held since 1979. Every year on the first weekend in July, they bring to life the old times when the market place belonged to the duke bishopric of Passau.

Habits and traditions in Mühlviertel

The calendar year offers many feasts which are still celebrated and have become national traditions.

In the morning on the Flower Sunday, the band leads a procession of people who carry bunches of willow branches. The branches with the first catkins are decorated with bows and colourful Easter eggs. During the procession, the priest blesses these branches. Directly after that, they are carried to the fields, meadows and into houses (to the praying corners), where they should bring happiness and blessing the whole year round.

On the 1st of May every year in every village, the may-pole is erected. A tall cut down tree is

Spottverse. Am Ende ihres Gesanges bekommen sie Eier und Geldgaben.

Sonnwendfeuer

Sonnwendfeuer
velký oheň, grand fire

Die Sommersonnenwende wird mit einem großen Feuer gefeiert. Alles, was brennbar ist, wird gesammelt und auf einem weithin sichtbaren Berg aufgeschichtet. Am Abend des Johantages werden die oft riesigen Haufen angezündet. Junge Liebespaare sprangen früher über das Feuer, um herauszufinden, ob sie füreinander geschaffen waren.

Wolfaustreiben

Am 11. November (Martinstag) wird der Wolf ausgelassen. Mit viel Lärm wird das Böse vertrieben. Zu Martini trieben die Hirten das Vieh von der Weide zurück ins Dorf und übergaben es den Bauern. Dafür erhielten sie ihren Lohn. Der Wolf hatte wieder freie Bahn.

vena větví, obmotána a ozdobena smrkovými girlandami a věnci, pestrými stuhami a vyřezávanými cechovními znaky. Během příprav hrozí nebezpečí, že bude májka ukradena mladíky ze sousední obce. Proto je přísně hlídána. Stane-li se přesto, že je ukradena, musí být pak vykoupena pivem.

"Vodní ptáci" o svatodušních svátcích

"Zpívání vodních ptáků" je zvyk, který se udržel až do současnosti. Jakmile se setmí, chodí vesničí skupiny 5 až 10 mladíků, co možno nejvíc zabalených do nepromokavého oblečení. Chodí dům od domu a zpívají. Jakmile přijdou k nějakému domu, bývají politi vodou. Nesmí utíkat, nýbrž dál zpívají své žertovné, posměšné rýmováčky. Na závěr svého zpívání dostanou vajíčka a peníze.

Zapalování ohňů při slunovratu

Letní slunovrat bývá slaven zapalováním velkého ohně. Vše, co je hořlavé, se sesbírá a navrší se na nějakém zdaleka viditelném kopci. Večer na sv. Jana se pak tyto často obrovské hromady zapálí. Mladé zamilované páry přes tento oheň rády skákaly, aby zjistily, zda byl jeden stvořen pro toho druhého.

Vyhánění vlka

11. listopadu (na Martina) se vypouštěl vlk. Toto zlo se vyhánělo s velkým hlukem. Na Martina hnávali pastýři dobytek zpátky z pastvin do vesnice a předávali ho rolníkům. Za to dostávali svůj plat. Vlk měl zase volnou cestu. Vesnická mládež se shromáždí, navěsí zvonce, mrská bičí a odříkává veršovaná říkadla. Za to dostává naturálie nebo peníze.

Mauth - Slavnost rodné země

Od roku 1952 se tato slavnost se zaměřením na dějiny vlasti koná ve velkém rozsahu každé tři roky.

Spiegelau - Slavnost pandurů

Od roku 1985 se každoročně o třetím červencovém víkendu koná tradiční Slavnost pandurů.

decorated with wreaths (of fir) and a small tree at the top. There usually is a group of men or boys who erect this pole in the middle of the square (see the picture).

Immediately after the successful erection of the pole, people dance, play music, sing and celebrate. The may-pole has to be guarded for three days because it could be stolen by thieves from the next village. Sometimes the robbers are successful and that means vast expenses for the original village. The may-pole has to be bought back by organising a large celebration where the thieves may eat and drink as much as they like. At the end of May or the beginning of June there is the important celebration of God's Body. Early in the morning, sometimes as early as 6 o'clock, the inhabitants of Schenkenfelden are waken up by blasts from canons (the so called mortars). The windows of houses are decorated with saint pictures and figures, the streets and squares are lined with birches and the houses on the square have red and white flags hanging out of their windows. The priest gathers his ministrants in front of the church, along with all societies, students, children and adults. Strong men carry the canopy (a linen roof on four poles). Under this canopy the priest carries the altar sacrament. On the path altars are built and masses are celebrated there in fair weather. All the people accompany the priest to the different altars, the band plays and the choir sings. Around midday, the sacrament is carried back to the church and the man with the cannon commences his work. He carries his cannon to the most prominent citizens of the village to fire a shot of honour. He is usually accompanied by one trumpet player who announces the shot with a fanfare.

Die Jugendlichen eines Dorfes scharen sich zusammen, hängen sich große Glocken um, schwingen Peitschen und singen Verse. Dafür erhalten sie Naturalien oder Geld.

Mauther Heimatfest

Seit 1952 findet dieses heimatgeschichtliche Fest alle 3 Jahre in großem Rahmen statt.

Spiegelauer Pandurenfest

Am dritten Juliwochenende findet alljährlich seit 1985 das traditionelle Pandurenfest statt.

Grafenauer Säumerfest

Seit 1976 findet jährlich am 1. Samstag im August in Erinnerung an den Salzhandel zwischen Bayern und Böhmen das Säumerfest statt.

Waldkirchener Dreschersuppe

In der Regel wird am zweiten Samstag im August das alte bäuerliche Handwerk so dargestellt, wie es früher war.

Waldkirchener Marktrichterfest

Seit 1979 finden die historischen Marktrichter-Tage statt. Jährlich am 1. Wochenende im Juli wird an die Zeit erinnert, als der Markt zum Fürstbistum Passau gehörte.

Teil einer Kaufmannskarawane, část kupecké karavany, a part of the trade caravan

Pandur zu Pferd pandur na koni, pandur on a horse

Grafenau - Slavnosti soumarů

Od roku 1976 se každoročně první sobotu v srpnu koná Slavnost soumarů jako připomínka obchodování se solí mezi Bavorskem a Čechami.

Waldkirchen - "Polévka mlaticů"

Zpravidla druhou sobotu v srpnu je představeno staré zemědělské řemeslo tak, jak dříve běžně vypadalo.

Waldkirchen - Jarmareční slavnost

Historické jarmareční slavnosti se konají od roku 1979. Každoročně o prvním víkendu v červenci připomínají dobu, kdy trh patřil ke knížecímu biskupství Pasovskému.

Alte Dreschmaschine stará mlátička, old threshing machine

The tradition of this shot is very popular, the trumpeter and the cannoner are invited into the houses to toast a glass of liquor. The shots can be heard in the village until late afternoon.

At the end of autumn mainly the children await the coming of the bishop Nicolas. Around the 6th of December a man with a white beard and a beautiful cloak goes round to visit the children to bring them a small present. Small children are especially nice on this evening, they have their prayer, poem or good resolution ready to please **St. Nicolas**. Sometimes he has with him on his journey a frightful helper - the devil. A large hairy creature which brings fear into the souls of children by his long rattling chains and large basket on his back. He also carries a broom for the especially naughty children.

The beginning of December is the time of "Seeking accommodation". A group of people goes round from house to house with the picture of St. Mary every evening. They remind the people with songs and prayers how St. Mary and Josef had to go from house to house and seek accommodation. Every household awaits this event with great expectations, with fresh biscuits and tea. Usually the people say prayers and sing under the advent wreath (a wreath of fir with four candles). The Madonna stays in the house through the night.

Folk traditions in the regions of Český Krumlov, Klatovy and Prachatice

Shrovetide - period from the Three Kings to the Ash Wednesday, some villages keep the tradition of carnival processions with masks. At the end of Shrovetide the masks go from house to house with music, playing favourite songs and they get something small to eat or drink. Sometimes all this is connected with amusing chants.

Passion plays - a tradition kept in the village Hořice na Šumavě. Every fasting Sunday, the

Brauchtum im Mühlviertel

Das Kalenderjahr bietet eine Vielzahl von Veranstaltungen, die immer wieder überliefert als Brauchtum Platz gefunden haben. Am Vormittag des Palmsonntags führt die Musikkapelle einen Zug von Leuten und Erwachsenen an, die große und kleine **Palmbuschen** rund um den Ortsplatz tragen. Auf Haselnussstecken werden die ersten Palmkätzchen (Weidenzweige) gebunden und mit Bändern und bunten Ostereiern verziert. Der Priester weiht diese Symbole der Fruchtbarkeit beim Umzug. Im Anschluss daran werden die Palmbuschen auf die Felder, Äcker, Wiesen und in die Häuser (für den Herrgottswinkel) getragen, sie sollen das ganze Jahr über Segen bringen. Am 1. Mai jedes Jahres wird in allen Orten ein **Maibaum** aufgestellt. Ein großer entrindeter Baum wird mit Kränzen (aus Tannenreisig) und einem kleinen Baum geschmückt. Meist findet sich eine Gruppe von jungen Burschen oder Männern, die mit großer Kraftanstrengung den Baum auf dem Marktplatz aufstellen (Bild unten). Im Anschluss an das geglückte Unterfangen wird getanzt, musiziert und gefeiert. Für 3 Tage muss der Maibaum bewacht werden, denn listige Diebe aus den anderen Orten dürfen ihn jederzeit stehlen. Hin und wieder gelingt ein Diebstahl-ein teurer Spass für den bestohlenen Ort: Der Maibaum kann nur mit einem großen Fest zurückgeholt werden. Die Diebe dürfen nach Herzenslust trinken und essen. Ende Mai, Anfang Juni steht der große kirchliche Festtag Fronleichnam auf dem Kalender.

Aufstellen eines Maibaums in Oberösterreich, stavění májky v Horních Rakousích, erecting the may-pole in Upper Austria

Zvyky a obyčejy u nás v Mühlviertlu

Kalendářní rok nabízí velké množství svátků, které se stále dodržují a staly se národními zvyky a obyčejy. Dopoledne o Květné neděli vede kapela průvod lidí, kteří nesou kolem dokola náměstí svazky vrbových proutků. Vrbové pruty s prvními jehnědami jsou ozdobeny stuhami a pestrými velikonočními vajíčky. Během průvodu tyto symboly plodnosti posvěcuje kněz. Hned poté se tyto proutky odnesou na pole, role, louky a do domů (do modlitebního koutu), kde mají po celý rok přinášet štěstí a požehnání. Na 1. máje se každým rokem v každé obci staví májka. Velký poražený strom se ozdobí věnci (z jedlového větvoří) a malým stromečkem. Většinou se najde skupina mladíků nebo mužů, kteří s velkým vynaložením sil tento strom postaví na náměstí (viz obr.). Hned po zdárném vztýčení májky se tancuje, hraje a zpívá, slaví se. Po tři dny musí být májka hlídána, neboť by ji mohli kdykoliv ukradnout prohnaní zloději z jiné obce. Občas se krádež vydaří - "drahý špás" pro okradenou obec - májka může být vrácena jen v případě, že se uspořádá velká slavnost. Zloději mohou jíst a pít, co hrdlo ráčí. Koncem května, začátkem června se v kalendáři objevuje velký církevní svátek Božího těla. Už časně ráno (v 6 hodin) obyvatele Schenkenfeldenu budí ze spánku výstřely z děla (tzv. moždíře). Okna domů jsou ozdobena svatými obrázky a figurkami, ulice náměstí jsou olemovány břízami a z domů na náměstí vlají červeno-bílo-červené prapory. Dopoledne se před kostelem shromáždí kněz se svými ministranty, všechny spolky, studenti, děti i dospělí. Silní muži nesou nebesa (plátěná střecha upevněná na čtyřech tyčích). Pod těmito nebesy nese kněz Svátost oltářní. Na cestě jsou postaveny oltáře, kde se při pěkném počasí slouží mše. Všichni lidé doprovázejí kněze k jednotlivým oltářům, kapela hraje, sbor zpívá. Kolem poledne se odnese svátost oltářní zpět do kostela a muži s kanonem nyní začínají perná práce. S obrovskou hlavní svého kanonu chodí k nejmávanějším občanům obce, aby vystřelil salvu cti. Doprovázen bývá jedním trumpetistou, který fanfárou oznamuje výstřel z děla. Tradice této salvy je velice oblíbená, střelec i trumpetista jsou zváni do domu, aby si přitukli nějakou tou sklenkou. Výstřely znějí obcí až do pozdního odpoledne. Koncem podzimu očekávají především děti při

pictures of the life, sacrifice and death of Jesus Christ are performed. Today the tradition is renewed and the local people join in these plays.

Easter - some villages still keep the tradition of rattling. Boys aged from 5 to 12 years go around with the rattlers. This takes place from Green Thursday to White Saturday. On Saturday the children go round the houses where they get their reward - mostly eggs, these days often money and sweets.

Building may-poles - this is a habit which we have in common with our Bavarian and Upper Austrian neighbours. Guarding the may-pole is a very important activity because if the may-pole is cut down, it is considered as public shame.

Fairs and the annual hop - important days mainly in the lives of the country people. The original religious importance of fairs as pilgrimages is now much weaker, they are accepted as days of celebration, full of fun and good food. In the evening, traditional fair dancing balls are organised.

The annual hop is celebrated in the country in the autumn. It is a period when people bake cakes, prepare good food and neighbours meet each other.

St. Nicolas - In the evening before the day of St. Nicholas, St. Nicholas himself, an angel and a devil go round Czech cities to give presents to nice children. Although this tradition is very old, it is still kept.

Bereits am frühen Morgen (sechs Uhr) wecken Böllerschüsse die Bevölkerung des Mühlviertels aus dem Schlaf. Die Fenster der Häuser werden mit Heiligenbildern und Heiligenfiguren geschmückt, Birken säumen die Straßen des Marktplatzes, und von den Markthäusern wehen die rot-weiß-roten Fahnen. Am Vormittag versammeln sich der Priester mit seinen Ministranten, alle Vereine, Schüler, Kinder und Erwachsene vor der Kirche. Ein "Himmel" (ein auf vier Stangen befestigtes Stoffdach) wird von starken Männern getragen, unter dem "Himmel" trägt der Priester das Allerheiligste. Auf der Straße sind vier Altäre aufgebaut, wo bei Schönwetter die Messe abgehalten wird. Alle Leute begleiten den Priester zu den verschiedenen Altären, die Musikkapelle spielt, der Chor singt. Gegen Mittag wird das Allerheiligste zurück in die Kirche getragen, und für den Mann mit dem Böller beginnt die harte Arbeit. Mit seinem großen Kanonenrohr zieht er nun zu den honorierten Bürgern des Ortes, um einen "Ehrenschuss" abzugeben. Begleitet wird er von einem Trompetenspieler, der den Böllerschuss mit einer Fanfare ankündigt. Die Freude über diese Ehrerweisung ist groß - man bittet den Schützen und den Musikanten ins Haus, um mit einem Gläschen anzustoßen. Bis in den späten Nachmittag hallen die Böllerschüsse durch den Ort. Im späten Herbst warten vor allem die Kinder gespannt auf den Besuch von Bischof **Nikolaus**. Um den 6. Dezember wandert ein Mann mit weißem langen Bart und schöner Robe von Haus zu Haus, um vor allem die Kinder zu besuchen und ihnen kleine Geschenke zu überbringen. Die kleinen Kinder sind an diesem Abend besonders artig, sie haben ein Gebet, ein Gedicht oder gute Vorsätze vorbereitet, um dem Nikolaus zu gefallen. Hin und wieder hat er nämlich einen grausigen Gesellen mit auf seinem Weg, den Krampus. Ein großes pelziges Wesen, das mit seinen langen Ketten und seinem großen Korb am Rücken Angst verbreitet. Anfang Dezember beginnt aber auch die Zeit der **Herbergsuche**. Mit dem Heiligenbild von Maria zieht eine Gruppe von Leuten jeden Abend von Haus zu Haus und bittet um Einlass - so wie vor vielen Jahren Maria und Josef eine Herberge gesucht haben. In der Vorweihnachtszeit wird mit Liedern und Gebeten daran erinnert. Jeder Hausherr freut sich über diesen Besuch und wartet mit frisch gebackenen Keksen und Tee auf die Gruppe. Meist wird dann noch beim Adventkranz (Kranz aus Tannenreisig mit 4

chod Biskupa Mikuláše. Okolo 6. prosince putuje po domech muž s dlhou biele vlasy a krásnou róbou, aby navštívil predovšetím deti a priniesol jim malý darček. Malé deti sú toho večera obzvlášť hodné, majú pripravenou modlitbičku, básničku alebo dobré predsevky, aby sa Mikuláš zalúbili. Občas na svojej pouti totiž s sebou mávajú hrozivého tovaryša - čerta. Veľká chlupatá bytosť, ktorá svojimi dlhými reťazmi a veľkým košom na hrbete naháňa strach. Pre veľmi zlobivú deti mávajú čert s sebou tiež metlu.

*Sv. Mikuláš
St. Nikolaus, St. Nicolas*

Začátkem prosince začíná ale také doba "**Hledání noclehu**". Se svatým obrazem Panny Marie jde skupina lidí každý večer dům od domu. Písněmi a modlitbami si tak lidé připomínají, jak před mnoha lety o nocleh prosili Marie a Josef. Každý majitel domu se na tuto návštěvu těší a očekává ji s čerstvě napečenými sušenkami a čajem. Většinou se pak lidé ještě pomodlí a zapívají si pod adventním věncem (věnec z jedloví se čtyřmi svícemi). Madona pak až do příštího dne zůstane v domě.

*plášťový most v českokrumlovském zámku,
brücke in Schloss Krumau, bridge of the castle
in Český Krumlov*

Celebrations of the Golden Route - celebrations held in Prachatice since 1967, connected with a trade fair, processions in national costumes and the scene Arrival of the salt caravan to town. The actors are citizens of the Prachatice town and also volunteers from the Bavarian side. The event is celebrated every year at the end of June.

Kerzen) gebetet und gesungen. Das Bild Mariens bleibt bis zum nächsten Tag im Haus.

Lidové zvyky v okresech Český Krumlov, Klatovy a Prachatice

Masopust - doba od Tří Králů do Popeleční středy, v některých vesnicích se dodržuje tradice masopustních maškarních průvodů. Na konci masopustu maškary chodí od stavení ke stavení s muzikou, zahrají oblíbenou píseň na přání a dostanou malé pohoštění. Někdy je to vše spojeno s žertovnými říkánými.

Pašijové hry - tradice udržovaná v obci Hořice na Šumavě. Každou postní neděli bývaly hrány výjevy ze života, utrpení a smrti Ježíše Krista. Dnes je tradice obnovena a místní lidé se opět zapojují do těchto her.

Pašijové hry
Passionsspiele, Passion plays

Velikonoce - o velikonocích se v některých vsích dodržuje zvyk řehtání. S řehtačkami chodí chlapci od pěti do dvanácti let. Řehtá se od Zeleného čtvrtku do Bílé soboty. V sobotu chodí děti po domech, kde dostávají odměnou většinou vajíčka, dnes již často peníze a cukroví.

Stavění Májů - jde o zvyk, který máme společně s bavorskými a hornorakouskými sousedy. Hlídní májky je záležitostí velmi důležitou, neboť pokud je májka poražena, je to pocíťováno jako ostuda.

Pouť a posvícení - významné dny v životě především venkovských obyvatel. Původní církevní význam poutí se poněkud vytratil, dnes je pouť chápána jako sváteční den plný zábavy a dobrého jídla. Večer jsou pořádány pouťové taneční zábavy.

Posvícení se drží na vsích na podzim, je to období, kdy se pečou koláče, připravují se dobrá jídla, sousedé se vzájemně navštěvují.

Brauchtum in den Landkreisen Krumau/Krummaw, Klattaw und Prachatitz

Fastnachtzeit - der Zeitraum vom Dreikönigstag bis zum Aschermittwoch. In manchen Dörfern pflegt man die Tradition der Faschingsumzüge. Im Februar ziehen die Maskierten mit einer Musikkapelle von Haus zu Haus. Vor den Häusern spielen sie jedesmal ein Lieblingslied des Hausherrn und bekommen eine kleine Bewirtung. Das alles ist oft mit launigen Sprüchen verbunden.

Passionsspiele - eine in der Gemeinde Höritz gepflegte Tradition. An jedem Fastensonntag wurden einst Szenen aus dem Leben, Leiden und Tod Christi gespielt. Heute ist diese Tradition erneuert und die hiesigen Bewohner beleben diese Spiele wieder.

Ostern - Zu Ostern pflegt man in manchen Dörfern die Tradition des Ratschens. Mit den Ratschen ziehen fünf - bis zwölfjährige Jungen durch das Dorf. Zu ratschen fangen sie am Gründonnerstag an und enden am Karsamstag. Am Samstag ziehen die Kinder von Haus zu Haus, wo sie als Lohn Eier -heute auch oft Geld und Süßigkeiten - bekommen.

Maibaum - Es geht um den Brauch, den wir mit unseren bayerischen und oberösterreichischen Nachbarn gemeinsam haben. Die Maibaumbewachung ist sehr wichtig. Wenn der Maibaum gestohlen wird, empfindet man es als Schande.

Kirchweih und Kirmes sind bedeutungsvolle Tage für die Bewohner der Dörfer. Die ursprüngliche kirchliche Bedeutung der Kirchweih verlor sich. Heute fasst man die Kirchweih als festlichen Tag auf. Überall gibt es viele Vergnügungen und gutes Essen. Am Abend werden Kirchweih Tänze veranstaltet.

Kirmes - wird auf dem Lande im Herbst gehalten. Es ist die Zeit, in der man Kuchen bäckt, gute Speisen zubereitet und in der die Nachbarn einander besuchen.

Nikolausbescherung - Am Vorabend des St. Nikolaustages zieht durch die böhmischen Städte und Dörfer der Nikolaus, der Engel und der Teufel, um den braven Kindern Geschenke zu beschenken. Diese Tradition ist sehr alt und wird ständig gepflegt.

Feste im Landkreis Prachatitz und Krummaw

Fest des Goldenen Steiges - Dieses Fest findet seit dem Jahre 1967 in Prachatitz statt. Es ist mit

wood celebrations in Volary, slavnosti dřeva ve Volarech, Holzfest in Wallern

Wood celebrations - On the last but one weekend in August, the Wood celebrations are held in Volary. Everyone, who works as a wood carver, lumberjack, wood lathe-worker and in other professions connected with wood, meets here. The competition's main prize is the Volary wooden shoe.

Celebrations of the five-leaf rose - these celebrations remind us of the rich history of Český Krumlov. The first two events were held in the years 1968 and 1969. Since the year 1990, the spectators can look forward to the procession of historical personalities through town. The procession is finished by a theatre scene from the town's history. In other streets the visitors may see knights from the Middle Ages, fencers, swordsmen, different jesters and musicians.

Mikulášská nadílka - V předvečer svátku sv. Mikuláše chodí po českých městech a vsích Mikuláš, anděl a čert, aby hodným dětem nadělili dárky. Tradice velmi stará se stále udržuje.

Slavnosti v okrese Prachatice a Český Krumlov

Slavnost Zlaté stezky, Goldener-Steig-Fest, Celebration of the Golden Route

Slavnosti Zlaté stezky - Slavnosti konané v Prachaticích od roku 1967, spojené s jarmarkem, krojovanými průvody a scénou. Příjezd solní karavany do města. Aktéři jsou lidé z města Prachatice, ale i dobrovolníci z bavorské strany. Slavnost se každoročně koná koncem června.

Slavnosti dřeva - předposlední srpnový víkend se ve Volarech konají Slavnosti dřeva, kde se setkávají všichni, kdož se dřevem pracují jako řezbáři, dřevorubci, soustružníci dřeva i další profese. Soutěží se o Volarský dřevák.

Slavnosti pětilisté růže - Slavnosti připomínají bohatou historii Českého Krumlova. První dva ročníky byly uspořádány v letech 1968 a 1969. Od roku 1990 se diváci každoročně těší na průvod historických postav městem. Průvod končí divadelní scénou z dějin města. V postranních ulicích se návštěvníci mohou pobavit výstupy středověkých rytířů, šermířů, různých kejklířů a hudebníků.

Osobnosti - spisovatelé

Na obou stranách Šumavy žilo a pracovalo mnoho umělců: malířů, sochařů, hudebníků a spisovatelů. Uvedme za všechny alespoň tři spisovatelé osobnosti, které obdržely přívlastek "básník Šumavy". Jsou to Adalbert Stifter, Karel Klostermann a Maximilian Schmidt.

dem Jahrmarkt, den Trachtenumzügen und der szenischen Darstellung „Die Ankunft der Salzkarawane in der Stadt“ verbunden. Als Teilnehmer treten nicht nur die Einwohner der Stadt Prachatitz, sondern auch Freiwillige von der bayerischen Seite auf. Dieses Fest findet alljährlich Ende Juni statt.

Holzfest Wallern - Am vorletzten Wochenende im August treffen sich alle, die mit Holz arbeiten: Schnitzer, Holzhauer, Holzdrechsler und andere Berufe. Das Fest ist mit einem Wettbewerb (Holzschuh) verbunden.

Fest der Fünfblättrigen Rose

Das Krummauer Fest der Fünfblättrigen Rose erinnert an die ruhmreiche Geschichte von Krumm-
mau. Die ersten Feste wurden in den Jahren 1968- 1969 veranstaltet.

Seit dem Jahre 1990 freuen sich die Besucher jedes Jahr im Juni auf den Umzug der historischen Gestalten durch die Stadt. Der Umzug endet mit einem Schauspiel über die Geschichte der Stadt. In den Nebengässchen können sich die Zuschauer an den Auftritten mittelalterlicher Ritter und Fechter erfreuen, Musiker anhören und verschiedene Gaukler ansehen.

*Slavnosti dřeva ve Volarech
Holzfest in Wallern, Wood celebrations in Volary*

Berühmte Dichter

Adalbert Stifter (1805-1868), aus Oberplan gebürtig, Landesschulinspektor für Oberösterreich. Schriftsteller, Maler und Bewunderer des Böhmerwaldes. Eben diese Natur erscheint in seinem Werk, von dem der Roman „Witiko“ der bekannteste ist. Manche Novellen Stifters wurden ins Tschechische übersetzt: Der Hochwald,

Stifterův památník nad Plešným jezerem, Stifter's Denkmal, The Stifter's monument

Personalities - writers

Many artists lived and worked on both sides of the Bohemian Forest: painters, sculptors, musicians and writers. Let's mention at least three writers who gained the adjective "poet of the Bohemian Forest". They are Adalbert Stifter, Karel Klostermann and Maximilian Schmidt.

Adalbert Stifter (1805 - 1868), born in Horní Planá, school inspector, writer, painter, admirer of the nature of the Bohemian Forest. It often appears in his works, the most famous being the novel Witiko. Some of Stifter's novels were translated into Czech (Hvozd - the Forest, Brigita, Potomci - Descendants). Stifter's view of the country, nature and people is the view of a romantic. In Horní Planá there is a museum exposition in his birth house. An obelisk has been erected above the Plešné lake to remind us of his personality.

Adalbert Stifter

Adalbert Stifter (1805-1868), rodák z Horní Plané, školní inspektor, spisovatel, malíř, obdivovatel šumavské přírody. Ta se objevuje v jeho díle, z něhož je nejznámější román Witiko. Některé Stifterovy novely byly přeloženy do češtiny (Hvozd, Brigitta, Potomci).

Stifterův pohled na krajinu, přírodu i lidi je pohledem romantika.

V Horní Plané je muzejní expozice v rodném domku spisovatelově. Stifterovu osobnost připomíná i obelisk nad Plešným jezerem.

Karel Klostermann (1848-1923)

Narodil se v Haagu v Dolních Rakousích, pobýval i v Sušici, Nalžovských a Kašperských Horách, kde jeho otec působil jako lékař. Stal se profesorem reálky v Plzni. Mezi nejznámější romány patří Ze světa lesních samot a V ráji šumavském, kde popisuje život na Šumavských pláních v období před a po vichřici v roce 1870. Velmi známý je i román Skláři, kde popisuje osudy sklářské rodiny Abele. Na rozdíl od Stiftera má Klostermann pohled na své okolí velmi realistický a podává nám plastický pohled na život v šumavských hvozdech v druhé polovině 19. století. Přestože mateřským jazykem Karla Klostermanna byla němčina, na prostou většinu svých knih napsal česky. Některé z nich jsou nyní překládány do němčiny.

Maximilián Schmidt narozený v roce 1832 v Eschlkamu a zvaný Waldschmidt seznámil s Bavorským lesem díky svým kulturním obrazům široké vrstvy lidí. „Z lidu a pro lid“ to bylo motto jeho díla. Vzniklo kromě jiného 60 větších lidových vyprávění, 40 divadelních her a 2 svazky básní. Básník zemřel v roce 1919. Usiloval také o založení bavorského spolku cizineckého ruchu. Na Zlaté stezce, Svobodní sedláci Králováčtí, Skláři, Lesní básně, Hanička - chodské děvče, jsou Schmidtova díla z celé Šumavy.

Brigitta, Der Nachsommer. Die Beschreibung der Menschen, der Gegend und der Natur erfolgte aus der Sicht der Romantik. In Oberplan wurde das Vaterhaus des Schriftstellers zu einem Museum umgestaltet. Hoch über dem Plöckensteinersee erinnert ein Obelisk an Stifter.

Karel Klostermann (1848-1923)

wurde in Haag in Niederösterreich geboren. Seine Jugendzeit verbrachte er in Schüttenhofen. In Bergreichenstein wirkte sein Vater als Arzt. Klostermann war Professor an der Realschule in Pilsen. Zu seinen meistbekanntesten Romanen gehören „Aus der Welt der Waldeinsamkeiten“ und „Im Böhmerwaldparadies“. In seinen Romanen beschreibt er das Leben im Böhmerwald vor und nach der Sturmkatastrophe von 1870. Im Roman „Die Glasmacher“ schildert er das Schicksal der Familie Abele. Anders als Stifter sieht Klostermann das Leben realistisch und gibt uns damit einen Einblick, wie es im 19. Jh. im Böhmerwald aussah. Obwohl seine Muttersprache Deutsch war, verfasste er seine Bücher in tschechischer Sprache. Heute werden diese ins Deutsche übersetzt.

Maximilian Schmidt, 1832 in Eschlkam geboren, genannt Waldschmidt, machte mit seinen „Kulturbildern“ den Bayerischen Wald einem breiten Publikum bekannt. „Aus dem Volk und für das Volk“ war das Motto seines Schaffens. Es entstanden unter anderem 60 größere Volkserzählungen, 40 Theaterstücke und zwei Gedichtbände. Der 1919 verstorbene Dichter engagierte sich auch für die Gründung eines Bayerischen Fremdenverkehrsverbandes. „Am Goldenen Steig“, „Die Künischen Freibauern“, „Die Glasmacherleut“, „Waldgeschichten“, „Hanička, das Chodenmädchen“ sind Werke über den Böhmerwald.

Norbert Hanrieder, 1842 in Kollerschlag geboren, war Pfarrer in Putzleinsdorf. In seinen Gedichten in Mühlviertler Mundart schildert er das Leben vor dem Ersten Weltkrieg. Die Not der Bauern lag ihm besonders am Herzen, und er schrieb ein Epos über den Bauernkrieg des Jahres 1626. Dieses Buch und seine Gedichtbände wurden neu aufgelegt.

Karel Klostermann (1848 - 1923)

was born in Haag in Lower Austria, lived in Sušice, Nalžovské and Kašperské hory (mountains) where his father was a doctor of medicine. He became a professor in a secondary school in Plzeň. His most famous novels are Ze světa lesních samot (From the World of Forest Lonely Houses) and V ráji šumavském (In the Bohemian Forest Paradise) where he describes life on the Bohemian Forest meadows in the period before and after the great winds of 1870. The novel Skláři (Glass Makers) is also very famous. There he describes the fate of the glass maker's family Abele. As opposed to Stifter, Klostermann has a realistic view of his surroundings and he gives us a plastic view of life in the Bohemian Forest in the second half of the 19th century. Although the maternal language of Karel Klostermann was German, a vast majority of his books were written in Czech. Some of them are now translated into German.

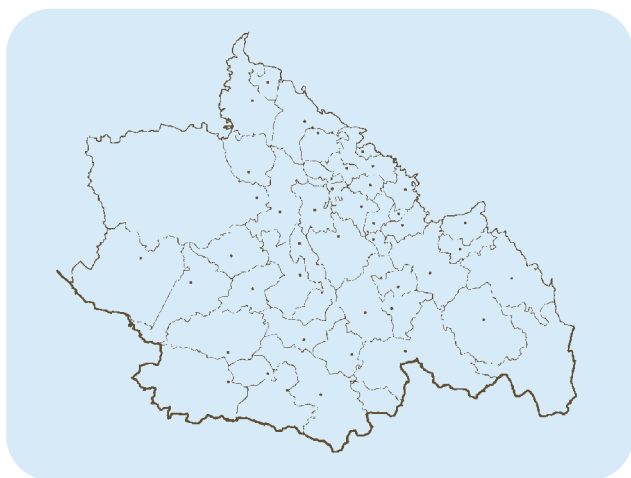
Maximilian Schmidt born in 1832 in Eschlkam and known as Waldschmidt introduced the Bavarian Forest thanks to his cultural pictures of a wide range of people. "By the people for the people" was the motto of his work. Among all, he created 60 larger folk stories, 40 theatre plays and 2 books of poems. The poet died in the year 1919. He pursued the thought of establishing a Bavarian community of foreign travels. Let us name only some of his works from all over the Bohemian Forest - Na Zlaté stezce (On the Golden Route), Svobodní sedláci králováčtí (Free Farmers of King Forest), Skláři (Glass Makers), Lesní básně (Forest Poems) and Hanička - chodské děvče (Hanička - a girl from Chodsko).

Šumavské okresy se představují

Na sledovaném území existovaly v roce 2000 tyto okresy: Český Krumlov, Freyung- Grafenau, Klatovy, Prachatice, Regen, Rohrbach, Urfahr-Umgebung. V této kapitole je postížena základní charakteristika těchto okresů.

Ve všech třech zemích jsou okresy územím přibližně stejně velkým. Veřejnou správu na území okresu vykonávají okresní úřady - Landratsamt - Bezirkshauptmannschaft v čele s přednostou okresního úřadu, landrátem nebo okresním hejtmanem. Okresy jsou základní jednotky státní správy i v oblasti policejní, vojenské, zdravotnické, školské, sociální péče a dalších oblastech.

Okres Český Krumlov

základní informace: Rozloha: 1615 km² počet obyvatel: 59 000 nejvyšší bod: Smrčina 1332 m n. m., nejnižší bod: 420 m n.m. Největší města: Český Krumlov 15 000, Kaplice 7 000, Horní Planá 2 300, Vyšší Brod, Velešín 3 900 obyvatel, hustota osídlení: 36,5 obyv. / km².

Charakteristika: Jeden z jihočeských okresů, velmi řídké osídlení zejména v pohraniční části. K nižší hustotě obyvatelstva přispívá i téměř neobydlený vojenský prostor Boletice. Krajina je hornatá, významnou roli zde hraje Lipenská přehradní nádrž. Pracovní příležitosti jsou především v průmyslu papírenském, dřevozpracujícím, strojírenství, službách, stavebnictví a lesnictví. Střední školy: Gymnázium Český Krumlov, Střední umělecká škola sv. Anežky v Českém Krumlově, Střední zdravotnická škola v Českém Krumlově, Integrovaná střední škola ve Velešíně, soukromé gymnázium Velešín. Nerostné bohatství: těžba kamene - Plešovice, těžba tuhy - Český Krumlov. Největší podniky: Jihočeské papírny Větrní, Jihostroj Velešín.

Die Böhmerwaldlandkreise stellen sich vor

Im besagten Gebiet existieren im Jahr 2000 diese Landkreise: Český Krumlov, Freyung-Grafenau, Klatovy, Prachatice, Regen, Rohrbach und Urfahr-Umgebung. In diesem Kapitel ist die Grundcharakteristik dieser Landkreise beschrieben. In allen drei Ländern haben die Landkreise ungefähr gleich große Flächen. Die öffentliche Verwaltung in jedem Landkreis versteht das Landkreisamt (ČR) - das Landratsamt (D) - die Bezirkshauptmannschaft (Ö), an deren Spitze der Landkreisamtsvorstand (ČR) - der Landrat (D) - der Bezirkshauptmann (Ö) steht. Die Landkreise stellen die Grundeinheiten der Staatsverwaltung auch auf dem Polizei-, dem Militär-, dem Gesundheits-, dem Schulgebiet, dem Gebiet der sozialen Fürsorge und anderen Bereichen dar

Landkreis/Bezirk Krummau/Krumau

Grundinformationen: Fläche: 1615 km², Einwohnerzahl : 59 000, höchster Punkt: Hochficht-1332 m über dem Meer, niedrigster Punkt: 420 m über dem Meer: die größten Städte: Krumau/Krummau-15 000, Kaplitz 7 000, Oberplan - 2 300, Welleschín-3 900 Einwohner Bevölkerungsdichte: 36,5 Einwohner / km²

Charakteristik: Einer der am wenigsten bevölkerten südböhmischen Landkreise (vor allem im Grenzteil). Zu der niedrigeren Bevölkerungsdichte trägt auch der fast unbewohnte Militärraum Polletitz bei. Die Landschaft ist bergig, eine wichtige Rolle spielt hier auch der Lipno-Stausee. Den Landkreis durchfließen die Flüsse Moldau und Malsch. Arbeitsmöglichkeiten gibt es hier in der Papier-, der Holz- und Maschinenindustrie, im Dienstleistungsbereich, im Bauwesen, im Forst.

Tourismus: Hotels, Pensionen; die besten Sportbedingungen gibt es hier in der Umgebung des Lipno-Stausees: Wassersport, Radsport, Wintersport. Es gibt dort auch viele Kulturdenkmäler. Schulen: Gymnasium Krumau/Krummau, Gymnasium und Handelsakademie Kaplitz, Mittelschule für Krankenschwestern Krumau/Krummau, kunstgewerbliche Mittelschule St. Anežka in Krumau/Krummau, integrierte Mittelschule, Privatgymnasium Welleschín Bodenschätze: Steinbrüche - Plešovice, Graphitförderung - Krumau/Krummau Größte Betriebe: Südböhmische Papierfabriken Wetter, Jihostroj Welleschín (Maschinenbauindustrie) Der Landkreis wird in drei traditionelle Gebiete geteilt Krumau/Krummau, Kaplitz und Hohenfurth (bis 1949 Gerichtslandkreise).

Introduction to the Bohemian Forest's districts

The area that we are looking at had in 2000 the following districts:

Český Krumlov, Freyung-Grafenau, Klatovy, Prachatice, Regen, Rohrbach, Urfahr-Umgebung. In this chapter we look at the basic characteristics of these districts.

In all three countries, the districts cover approximately the same area. District council carries out the public administration of each district - Landratsamt - Bezirkshauptmannschaft, and at the head of each council is a Chief councillor, or regional Chairman. Districts are the basic units of the Civil Service organisation in way of police, military, health service, educational, social services and other sectors.

District of Český Krumlov

Basic Information: The area covered: 1615 km², the population is: 59,000, and the highest point: Smrcina 1332 m above sea level, and the lowest point: 420 m above sea level. The largest towns: Český Krumlov 15 000, Kaplice 7 000, Horní Planá 2 300, Vyšší Brod, Velešín 3 900 population, the density of habitation is 36,5 persons/ km².

Characteristics: One of the South Bohemian districts, with sparse habitation especially in the border region. The uninhabited military zone, Boletice, does not help the low inhabitation. The countryside is mountainous, and the Lipno dam plays a large role. Employment opportunities can be found mainly in paper industry, timber industry, engineering, services building and forestry. Secondary education: Grammar School Český Krumlov, Art High School of St. Anežka in Český Krumlov, Medical High School in Český Krumlov, Integrated High School in Velešín, private Grammar School in Velešín. The mineral wealth of the region consists of, stone quarry - Plešovice and mining of graphite - Český Krumlov.

Biggest factories: South Bohemia Paper Mills, Jihostroj Velešín.

Město Český Krumlov

550 m n.m., v polovině 13. století nad řekou Vltavou na skále založen hrad. Místo mělo staré německé jméno Chrumbenowe - křivý luh, podle toku řeky, která tu třikrát mění směr. Od poloviny 15. století se uvádí i české jméno Krumlov. Pod hradem brzy vzniklo město. Místo založili příslušníci krumlovské větve rodu Vítkovců. Rod brzy vymřel

a jeho příbuzní - Rožmberkové - zvolili Krumlov za své hlavní sídlo a dobře se o něj starali. Po vymření pánů z Růže na počátku 17. století význam města a hradu upadal. Další majitelé, knížata z Eggenberku a Schwarzenberku, dále hrad upravovali, ale jejich hlavním sídlem se už nestal. V roce 1947 byl zestátněn. Státní hrad a zámek Český Krumlov je po Pražském hradu druhý největší hrad v České republice. V zámecké zahradě je přírodní divadelní scéna s otáčivým hledištěm. V historickém jádru města je mnoho krásných renesančních domů v křivolakých uličkách. Český Krumlov byl v roce 1963 prohlášen městskou památkovou rezervací a v roce 1992 byl připsán na listinu Světového kulturního dědictví UNESCO. V expozici krumlovského muzea je i keramický model historického jádra, který dává dobrý přehled o urbanistickém řešení tohoto překrásného města.

Podniky na okraji města neohrožily vzhled historického jádra. Závod Jitona vyrábí nábytek, podnik Lira vyrábí lišty a rámy. Firma Grafit těží tuhu. Novější firma Schwan Stabilo se zabývá výrobou psacích potřeb. Nad městem se zvedá hora Kleť. Dosahuje výšky 1084 m a z její v Čechách nejstarší rozhledny je možno za příznivého počasí vidět vrcholky Alp.

zámek v Českém Krumlově Schloss in Krumau/Krummau, the castle of Český Krumlov

Die Kreisstadt Krumau/Krummau

In der Höhe von 550 m über dem Meer wurde in der Mitte des 13. Jahrhunderts über der Moldau auf einem Felsen eine Burg gegründet. Der Ort trug den alten deutschen Namen Chrumbenowe - die krumme Au- nach dem Lauf des Flusses, der hier dreimal seine Richtung ändert. Seit der Mitte des 15. Jahrhunderts führte man auch den tschechischen Namen Krumlov an. Unter der Burg entstand bald eine Stadt. Diesen Ort gründeten die Angehörigen des Krummauer Zweiges vom Geschlecht der Wittigonen. Dieses Geschlecht starb aber bald aus und seine Verwandten, die Rosenberger, wählten Krummau zu ihrem Hauptsitz und betreuten ihn sehr gut. Nach dem Aussterben der Rosenberger, am Anfang des 17. Jahrhunderts, nahm die Bedeutung der Stadt und der Burg ab. Die nächsten Eigentümer, die Fürsten von Eggenberg und von Schwarzenberg, bauten die Burg weiter aus, aber zu ihrem Sitz wurde sie nie mehr. Im Jahre 1947 wurde die Burg verstaatlicht. Burg und Schloss Krummau bilden die zweitgrößte Burg gleich nach der Prager Burg. Im Schlossgarten gibt es eine Naturbühne mit Drehzuschauerraum. Im historischen Stadtkern, in den geschlängelten Gässchen, stehen viele wunderschöne Renaissancehäuser. Seit dem Jahre 1963 steht die Stadt unter Denkmalschutz und im Jahre 1992 wurde sie in die Urkunde des Weltkulturerbes UNESCO aufgenommen. In der Ausstellung des hiesigen Museums gibt es ein Modell des historischen Stadtkerns, wo die Entwicklung dieser wunderschönen Stadt übersichtlich zu sehen ist. Die Betriebe am Rande der Stadt gefährden die Stadtansicht nicht. Der Betrieb Jitona erzeugt Möbel, der Betrieb Lira erzeugt Leisten und Rahmen. Die Firma Grafit fördert Graphit. Die neuangesiedelte Firma Schwan Stabilo stellt Schreibwaren her. Über der Stadt ragt der Berg Schöninger auf. Er erreicht eine Höhe von 1084 m. Bei gutem Wetter sind von hier aus die Alpengipfel zu sehen.

Die Umgebung

Höritz - In der Gemeinde hält man die langjährige Tradition der Passionsspiele aufrecht, die bereits im Jahre 1897 amerikanische Filmhersteller als ersten Langfilm der Welt aufnahmen. Die Vorstellungen laufen auf einer Naturbühne.

Rosenberg - Gemeinde und Burg – der ursprüngliche Sitz der Herren von Rosenberg. Die Burgräume wurden in eine romantische Galerie des Geschlechts der Buquoy umgebaut, das aus Frankreich stammte.

Wettern - Gemeinde mit großem Papierbetrieb, der Qualitäts-, Graphik- und Druckpapiere, hygienische Waren und Tüten erzeugt.

Goldenkron – Ein im Jahre 1263 vom König Přemysl Otakar II. gegründetes Zisterzienserkloster. Dieser König schenkte dem

The Town of Český Krumlov

550 m. above sea level, a castle was set up on the rock above river Vltava in the middle of the 13th century. The place carried an old German name Chrumbenowe - "a crooked bow", after the flow of the river, which changes its direction three times in this area. From the middle of the 15th century the Czech name of Český Krumlov has been mentioned. Soon a town started to grow below the castle. Members of the Krumlov branch of family Vítkovec founded the place. The lineage of the family soon died out and their relatives - Rosenbergs - elected Krumlov as their main seat of residence and they looked after it very well. After the family of Rose, had died out, at the beginning of the 17th century the importance of the town and the castle diminished. The next owners were the princes from Eggenberg and Schwarzenberg, they continued to alter the castle, but it did not become their main residence. The castle was nationalised in 1947. The state castle and chateau of Český Krumlov is the second biggest castle in the Czech Republic after the Prague castle. In the castle's park grounds you can find a natural theatre with a rotating auditorium. The historical centre of the town has many beautiful renaissance houses in crooked little alleys. In 1963 Český Krumlov was announced to be the historical reservation and in 1992 was added to the list of World Cultural Heritage UNESCO. In Krumlov museum you can find an exposition of a ceramic model of the historical centre of Český Krumlov, which gives you a good idea of how urbanisation of this beautiful town has been dealt with.

Companies on the edge of the town have not threatened the appearance of the historical centre. Factory Jitona produces furniture, Lira produces mouldings and picture frames. Company Grafit mines graphite, and a newer arrival Schwan Stabilo produces writing instruments. Above the town rises the mountain Kleť. It reaches the height of 1084 meters and from the oldest observatory in Czech Republic you can see in good weather, the peaks of Alps.

Surroundings

Hořice na Šumavě - The long tradition of Passionate plays is maintained in this village ,

Okolí

Hořice na Šumavě - v obci se udržuje dlouholetá tradice pašijových her, které již v roce 1897 natočili američtí filmaři jako první dlouhometrážní film na světě! Představení se hrají na přírodním jevišti.

Rožmberk nad Vltavou - obec a hrad, původní sídlo pánů z Rožmberka. Hradní místnosti byly přebudovány na romantickou galerii Buquoyů, pocházejících z Francie.

Větrní - obec a velký papírenský závod vyrábějící kvalitní grafické a tiskové papíry, hygienické potřeby, sáčky.

papírny ve Větrní, Papierwerk in Wettern, paper mill factory in Větrní

Zlatá Koruna - cisterciácký klášter z roku 1263, založený králem Přemyslem Otakarem II., který klášteru věnoval údajný trn z Kristovy trnové koruny. Klášter byl vypálen husity, zrušen v 18. století. Jeden z největších gotických kostelů v Čechách s kopií obrazu Zlatokorunské madony.

Kaplice

Středisko jihovýchodní části okresu, 7 tisíc obyvatel, 550 m n.m. Kaplice byla postavena ve 13. století na obchodní cestě vedoucí z Čech do Rakouska. V dobách, kdy ji vlastnili Rožmberkové, byla významným střediskem obchodu a řemesel celého řídkce osídleného kraje. Po třicetileté válce se do těchto míst přestěhovalo mno-

ho německy mluvících obyvatel. V 18. století se Kaplice proslavila vzornou německou školou. Tamní děkan Ferdinand Kindermann zde poprvé zavedl vyučování základů hospodářství. Město mnohokrát trpělo zhoubnými požáry a průjezdy vojsk. Proto se tu důležité stavební památky nedochovaly. V místě stojí závod firmy Jihostroj Velešín.

Okolí: **Dolní Dvořiště** - obec z 13. století, hraniční přechod do Rakouska, zachovalý pozdně gotický kostel sv. Jiljí.

Velešín - město se 4 tisíci obyvateli, 548 m n.m.

Kloster einen angeblichen Dorn aus der Christusdornenkronen. Das Kloster wurde von den Hussiten niedergebrannt. Aufgehoben wurde es im 18. Jahrhundert. Es handelt sich um eines der größten gotischen Klöster in Böhmen. Hier können wir die Kopie des Goldenkroner Madonnenbildes finden.

Kaplitz

Das Zentrum des südöstlichen Teils des Landkreises, 7 000 Einwohner, 550 m über dem Meer. Kaplitz wurde im 13. Jahrhundert auf einem Handelsweg gegründet, der von Böhmen nach Österreich führte. In Zeiten, in denen der Ort im Besitz der Rosenberger war, ist Kaplitz ein wichtiges Handels- und Gewerbezentrum in diesem ganz dünn bevölkerten Gebiet. Nach dem 30-jährigen Krieg zogen hier viele deutschsprachige Bürger zu. Im 18. Jahrhundert wurde Kaplitz durch die Musterdeutsche Schule berühmt. Der dortige Dechant Ferdinand Kindermann führte hier zum erstenmal in die Unterweisung von Wirtschaftsgrundlagen ein. Die Stadt litt vielmals unter schrecklichen Bränden und Plünderungen. Deshalb blieben hier keine wichtigen Baudenkmäler erhalten. Im Ort befindet sich der Betrieb der Firma Jihostroj Velešín.

Die Umgebung:

Unterhaid - Gemeinde aus dem 13. Jahrhundert, Grenzübergang nach Österreich. Es befindet sich hier die spätgotische Kirche St. Jiljí.

Welleschin - Stadt mit 4 000 Einwohnern, Seehöhe 548 m. Zuerst wurde auf einem Handelsweg nach Österreich eine königliche Burg gegründet. Diese Burg ließen aber ihre nächsten Eigentümer, die Rosenberger, niederreißen. Bereits damals wurde Welleschin zur Stadt erhoben. Dieser Ort wurde vielmals durch Brände zerstört.

Holkov - Gemeinde. In ihrer Nähe blieben die Bahndämme und eine kleine Brücke der Pferdeeisenbahn erhalten. Nicht weit davon stehen die Umspannhalle und das Kutschengebäude.

klášter ve Vyšším Brodě

Kloster in Hohenfurth, monastery in Vyšší Brod

here in 1897 an American film makers shoot a feature-length film of these plays, it was the first one of it's kind in the world! The performances take place in the natural stage surroundings.

Rožmberk nad Vltavou - village and the castle, original seat of the masters of Rožmberk. The castle rooms have been transformed into a romantic gallery of the Buquoy's that originated from France.

Větrní - village and a large paper mill factory which produces quality graphic and printing paper, hygienic products and bags.

Zlatá Koruna - Cistercian Monastery from 1263, this monastery was set up by King Přemysl Otakar II, and it was said that he dedicated to the monastery a thorn from Christ's crown. The monastery was burnt down by the Hussite's, and was closed in the 18th century. We can also find there one of the biggest Gothic churches in Bohemia with a copy of a picture of Madonna from Zlatá Koruna.

Kaplice - A small town in south-east part of the region, with 7 000 population, and 550 m. above sea level. Kaplice was built in the 13th century on the trading path that led from Bohemia to Austria. During the time that this town was owned by the Rosenbergs it was an important centre for trade and craftsmanship for the thinly inhabited region. After the thirty years old war, many German-speaking people moved into this area. In the 18th century Kaplice became well known for its exemplary German school. The local Deacon Ferdinand Kindermann first introduced the teaching of basic farming. The town suffered many times with disastrous fires and thoroughfare of armies. That is the reason why important historical buildings have not survived. In their place you can find the factory of Jihostroj Velešín.

Dolní Dvořiště - village from the 13th century, a border crossing with Austria, well preserved late Gothic church of S. Jiljí.

Velešín - town with 4 000 population and 548 m. above sea level. Positioned on the trade path to Austria, the first building was king's castle. The following owners - the Rožmberks, then demolished this. Even then it was promoted to the status of a town. The town has been destroyed several times by fire.

Na obchodní cestě do Rakouska byl postaven nejprve královský hrad. Ten nechali zbořit další majitelé - Rožmberkové. Už tehdy byl Velešín povýšen na město. Místo bylo několikrát zničeno požáry.

Holkov - obec, v jejíž blízkosti stojí zachované násypy a můstek koněspřežní dráhy, nedaleko budova přeprahací stanice a kočárovny.

Horní Planá

Středisko horní části levého břehu Lipenské přehrady, 2 300 obyvatel, 781 m n.m. Městečko bohatlo od svého založení ve 14. století z dovozu obilí do Bavor a z obchodu se solí. Místní občané německé národnosti postavili nad obcí bronzovou sochu Adalbertu Stifterovi, místnímu rodákovi a také se podíleli na vztýčení obe-

lisku nad skalní stěnou Plešného jezera. Rodný domek tohoto spisovatele je možné ve městě navštívit. Na náměstí se zachoval barokně přestavěný kostel sv. Markéty.

rodný dům Adalberta Stifera Adalbert-Stifter-Geburtshaus the Stifter's house

Okolí: **Frymburk** - rekreační středisko u břehů Lipenské přehrady s dobrými podmínkami jak pro letní tak i pro zimní sporty.

Lipno nad Vltavou - malá obec, v letech 1950 - 1959 zde byla vybudována přehradní hráz a vodní elektrárna. Rekreační středisko.

Loučovice - obec pod hrází přehrady, sídlo papírny.

Vyšší Brod - městečko a klášter z 13. století. Podle pověsti byl klášter založen Vokem z Rožmberka poté, co ho Panna Maria zachránila z rozbouřených vltavských vod. Kdysi bohatý klášter dodnes uchovává řadu uměleckých památek a velkou knihovnu. V klášteře je rovněž umístěno Poštovní muzeum.

Vítkův Kámen - rožmberský hrad na hranicích s Rakouskem, dnes zřícenina.

Oberplan

Zentrum am linken Ufer des oberen Teils des Lipno-Stausees, 2 300 Einwohner, 781 m ü.d.M. Seit seiner Gründung im 14. Jahrhundert wurde dieser Markt reich durch den Getreideexport nach Bayern und durch den Salzhandel. Hiesige Bürger deutscher Nationalität setzten dem heimischen Schriftsteller Adalbert Stifter ein Bronzedenkmal. Sie nahmen auch an der Errichtung des Obelisken über der Felswand des Plöckensteinsees teil. Das Elternhaus dieses Schriftstellers direkt im Ort kann besucht werden. Auf dem Marktplatz steht die im Barockstil umgebaute St. Margareten - Kirche.

Die Umgebung: Friedberg - Erholungszentrum an den Ufern des Lipnostausees. Es gibt hier gute Sportbedingungen sowohl im Sommer als auch im Winter.

Lippen - kleine Gemeinde. In den Jahren 1950 - 1959 wurden hier der Staudamm und das Wasserkraftwerk gebaut. Erholungszentrum.

Kienberg - Gemeinde, die unterhalb des Staudammes liegt. Sitz einer Papierfabrik.

Hohenfurth - Markt und Kloster aus dem 13.

Jahrhundert. Nach einer Sage wurde das Kloster von Vok von Rosenberg gegründet, nachdem ihm die Heilige Jungfrau in den stürmischen Fluten der Moldau das Leben gerettet hatte. Das in der Vergangenheit reiche Kloster besitzt bis heute viele Kunstdenkmäler und eine große Bücherei. Im Kloster befindet sich auch ein Postmuseum.

kostel sv. Víta v Českém Krumlově St. Veitkirche in Krummau / Krumau

Wittinghausen - Eine Burg der Rosenberger. Sie liegt an der Grenze zwischen Böhmen und Österreich. Heute ist sie eine Ruine.

Holkov - village in who's vicinity you can find a preserved embankment and a small bridge from the horse drawn railway, and not far from this is a building where horses and the coaches were changed.

Horní Planá - A town on the upper left bank of the "Lipno" dam, it has a population of 2 300, and lies 781 m. above sea level. The town prospered from its beginning in the 14th century from the import of wheat into Bavaria and from trading with salt. Local people, German origin, built above the town, a bronze statue of Adalbert Stifter a writer and native of this town. They also participated in the erecting of an obelisk on the rocky wall above Plešný lake. The house where Adalbert Stifter was born can also be visited in this town. The baroque church of S. Markéta has been preserved and renovated, it stands on the square of this small town.

Surroundings:

Frymburg - a recreation centre on the banks of "Lipno" dam with ideal conditions for both summer and winter sports.

Lipno nad Vltavou - a small village, in 1950 - 1959 a dam was built here and electrical power station. It is also a recreation centre.

Loučovice - this village is found under the dam and you can find the seat of the paper mill here.

Vyšší Brod - a small town and a monastery from the 13th century. As the legend goes master Vok from Rosenberg set up the monastery after Virgin Mary saved him from stormy waters of river Vltava. Once a very rich monastery up to this date holds a number of historical works of art as well as a large library. Here you can also find a Post office Museum.

Vítkův Kámen - Rosenberg castle on the border with Austria, today only a ruin.

Základní informace: Rozloha: 1939 km², počet obyvatel: 88 757, nejvyšší bod: Velká Mokrůvka 1369 m n.m., nejnižší bod: řeka Úhlava u obce Borovy 355 m n.m. Největší města: Klatovy 23 200, Sušice 11 700, Horaždovice 5 800, Nýrsko 5 100, Janovice nad Úhlavou 2 100, Železná Ruda 1 800, Kašperské Hory 1 700 obyvatel. V okrese je celkem 98 obcí, z toho 10 se statutem města.

Charakteristika: Jeden ze západočeských okresů, poměrně řídké osídlení zejména v příhraniční oblasti, která je lesnatá, hornatá s drsným podnebím. Pracovní příležitosti zejména ve velkých městech, strojírenský průmysl, kožedělný, potravinářský, dřevozpracující, tradiční turistická střediska Železnorudsko a Kašperskohorsko se rozšiřují o prostory v bývalém vojenském prostoru Dobrá Voda. Plných 43% rozlohy okresu zaujímají lesy! Okres vznikl při územní reorganizaci v roce 1960 z okresů Klatovy, Horaždovice a Sušice.

Školy: Gymnázia Klatovy a Sušice, Střední průmyslové školy, střední zdravotnická škola, obchodní akademie, střední odborná učiliště.

Klatovy

Okresní město založené po roce 1260 králem Přemyslem Otakarem II. Patřilo mezi velká královská města v Čechách. Význam Klatov vzrostl v 18. století, kdy se stalo krajským městem.

Grundinformationen: Fläche: 1 939 km², Einwohnerzahl: 88 757, der höchste Punkt: Velká Mokrůvka/Moorberg, 1369 m über dem Meer. Der niedrigste Punkt: der Fluß Úhlava/Angel bei der Gemeinde Borovy - 355 m über dem Meer. Die größten Städte: Klattau 23 200, Schüttenhofen 11 700, Horaschdowitz 5 800, Neuern 5 100, Janowitz 2100, Böhm. Eisenstein 1 800, Bergreichenstein 1700 Einwohner. Im Landkreis gibt es insgesamt 98 Gemeinden, davon sind 10 Städte.

Charakteristik: Einer der westböhmischen Landkreise, der verhältnismäßig dünn bevölkert ist, vor allem in seinem Grenzteil, der bewaldet, gebirgig ist und ein rauhes Klima besitzt. Arbeitsmöglichkeit findet man vor allem in den großen Städten. An Industrie gibt es hier Maschinen-, Leder-, Nahrungsmittel- und Holzindustrie. Die traditionellen Touristenzentren Böhm. Eisenstein und Bergreichenstein und ihre Umgebungen werden heute um die neuen Gebiete im ehemaligen Militärraum Dobrá Voda/Gutwasser erweitert. 43% der Landkreisfläche bilden Wälder. Der Landkreis entstand im Jahre 1960 durch eine Gebietsreorganisation aus den Landkreisen Klattau, Horaschdowitz und Schüttenhofen. Schulen: Gymnasien in Klattau und Schüttenhofen, Mittelgewerbeschulen, Mittelschule für Krankenschwestern, Handelsakademie, Mittelfachlehranstalten.

Landkreisstadt Klattau

Die Kreisstadt wurde 1260 von König Premysl Ottokar II. gegründet. Sie gehörte zu den großen Städten Böhmens. Die Bedeutung dieser Stadt wuchs im 18. Jahrhundert, wo sie zur Bezirksstadt wurde. Seit dem Jahre 1850 ist Klattau wieder Landkreisstadt. Berühmt machten diese Stadt die Dragoner, die bis zum Jahre 1938 hier ihren Standort hatten. Auch die Klattauer Nelken sind bekannt. Große Tradition hat in Klattau das Schulwesen. Das Gymnasium besuchten viele bedeutende Persönlichkeiten. Es wurde im Jahre 1812 eröffnet. Das Stadtpanorama ist bereits von weitem gut zu sehen, dank des 81 m hohen Schwarzen Turmes, des Weißen Turmes und der Türme der sogenannten Jesuitenkirche. Die Stadt stellt einen wichtigen Verkehrsknotenpunkt sowohl im Straßenverkehr als auch im Eisenbahnverkehr dar. Zu den größten Betrieben gehört die Fabrik JOKA mit der Wäscheherzeugung. Die Maschinenindustrie wird von dem Betrieb Skoda m.b.H. vertreten. In Klatovy gibt es einige Firmen der Nahrungsmittelindustrie, zum Beispiel die Molkerei und das Fleischkombinat. Leder verarbeitet die Firma Kozak.

Die Umgebung:

Klenau - Gemeinde und Burg aus der Hälfte des 13. Jahrhunderts. Hier wurde der berühmte

Lipenská přehrada, The dam of Lipno, Lipno Stausee

Klatovy district

Basic information - Covers an area of 1939 km², with a population of 88 757. The highest point is "Velká Mokrůvka" 1369 m. above sea level, and the lowest point is river Úhlava near the village Borovy at 355 m. above sea level. The largest towns are Klatovy with 23 200 population, Sušice 11 700 population, Horaždovice 5 800, Nýrsko with 5 100 population, Janovice nad Úhlavou 2 100 population, Železná Ruda 1 800 population, Kašperské Hory with 1 700 population. The region has in total 98 villages and from these 10 have the status of a town.

Characteristics: One of the West Bohemian regions which is quite sparsely inhabited, especially in the border region, is a woody, mountainous countryside with a harsh climate. The employment opportunities can be mainly found in larger towns, in engineering, tanning, food-processing, timber industry as well as the traditional tourist centres like "Železná Ruda" and "Kašperské Hory" that are now expanding with the addition of the old military zone "Dobrá Voda". A full 43% of the regional area is covered with forests.

The region evolved during the regional reorganization in 1960 from the towns of Klatovy, Horaždovice and Sušice.

Education: There are grammar schools in Klatovy and Sušice, High technical schools, High nursing school, Business academy, High educational establishments.

tem. Od roku 1850 jsou Klatovy stále městem okresním. Město proslavili dragouni, kteří zde byli posádkou až do roku 1938. Rovněž klatovské karafiáty se staly známým pojmem. Velkou tradici má v Klatovech školství, klatovské gymnázium, otevřené v roce 1812, navštěvovala řada významných osobností. Panorama města je již z dálky zřetelné díky 81 metrů vysoké Černé věži, Bílé věži a věžím tzv. jezuitského kostela. Město je důležitým dopravním uzlem jak v silniční, tak v železniční dopravě. Mezi největší podniky ve městě patří továrna na výrobu prádla JOKA, strojírenský průmysl zastupuje podnik Škoda s.r.o., ve městě je několik firem potravinářského průmyslu. Mlékárna Klatovy, Masokombinát. Kožedělný průmysl je zastoupen firmou Kozak.

Klatovské náměstí
Stadtplatz von Klattau, the square in Klatovy

Okolí: Klenová - obec a hrad z 2. poloviny 13. století. Narodil se zde Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic, významný cestovatel, jeden z českých pánů popravených v roce 1621 na Staroměstském náměstí v Praze. V zámeckém křídle hradu je dnes obrazová galerie.

Sušice

Město na řece Otavě, 472 m n.m. Původní osada vznikla na staré obchodní cestě a při rýžovištích zlata. Až do 2. poloviny 13. století byla stejně jako okolní území v majetku bavorských hrabat z Bogenu. Městská práva udělil Sušici již před rokem 1290 král Přemysl Otakar II. Město leželo na jedné z větvi Zlaté stezky, často vedlo spory ve věci solního obchodu s Prachaticemi. Od roku 1850 byla Sušice okresním městem. Tento statut byl městu odebrán v roce 1960. Město proslavila především výroba zápalek, kterou ve městě zahájil v roce 1839 Vojtěch Scheinost. Tuto tradici převzala firma SOLO Sušice, jejíž výrobky

Forschungsreisende Kryštof Harant von Polžice und Bezdržice geboren. Er war einer der im Jahre 1621 auf dem Altstädter Ring in Prag hingerichteten "Böhmischen Herren". In einem Flügel der Burg befindet sich heute eine Gemädegalerie.

Schüttenhofen

Die Stadt liegt am Fluß Wottawa, in einer Seehöhe von 472 m. Die ursprüngliche Siedlung entstand an einem alten Handelsweg, dem Goldenen Steig. Bis zur zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts war Schüttenhofen, wie die umliegenden Gebiete, im Besitz der bayerischen Grafen von Bogen. Das Stadtrecht bekam Schüttenhofen bereits vor dem Jahre 1290 von König Přemysl Ottokar II. Die Stadt lag an einem der Äste des sog. Goldenen Steigs. Oft gab es Streit um die Salzhandelsrechte mit der Stadt Prachatitz. Seit dem Jahre 1850 war Schüttenhofen Landkreisstadt. Diesen Status verlor es im Jahre 1960. Die Stadt wurde vornehmlich durch die Zündholzherstellung berühmt. 1839 begann Adalbert Scheinost hier mit der Zündholzherstellung. Diese Tradition übernahm die Firma SOLO, deren Erzeugnisse man in alle Welt exportiert. In der Stadt befindet sich weiter die Firma PAP, die Papierwaren (Pappbecher und anderes) erzeugt. Die Nahrungsmittelindustrie vertritt die Firma SPAK-VSD Austria. Über der Stadt ragt der Berg Svatobor (845 m ü.d.M.) empor. Auf seinem Gipfel steht der bekannte 26 m hohe Aussichtsturm.

renesanční domy na sušickém náměstí
Renaissancehäuser am Stadtplatz von Schüttenhofen Square in Sušice

Bergreichenstein

739 m ü.d.M. Zusammen mit dem 3 km entfernten Unterreichenstein bildete Bergreichenstein das Zentrum des Goldbergbaus.. Bergreichenstein ist heute ein wichtiges touristisches Zentrum. Es befindet sich hier ein Museum mit umfangreichen Ausstellungen. In der Stadt hat das Informationszent-

Klatovy

A regional town, which was set up in 1260 by King Přemysl Otakar II. It belonged amongst the royal towns in Bohemia. The importance of the town grew during the 18th century, when it became a regional town. From 1850 Klatovy remained regional town. The dragoons, who had their garrison here up to 1938, made the town famous. Also the carnations brought fame to the town of Klatovy. Also a big tradition in Klatovy is education, the Grammar School was opened in 1812 and was visited by many well-known individuals. The panorama of the town is spectacular from quite a distance due to its 81 meters high Black Tower, White Tower and towers of the Jesuit church. The town is an important traffic centre for roads as well as railways. Among the biggest factories in town is the factory JOKA, which produces underwear, linen, engineering industry is represented by company Škoda Ltd. Also in the town you can find several food-processing companies. Klatovy Dairy, and meat industry. Company Kozak represents the tanning industry.

Surrounding: Klenová - a village and a castle from the second half of the 13th century. Kryštof Harant from Polžic and Bezdržic was born here, he was a well-known traveller, one of the Bohemian masters beheaded in 1621 on Staroměstském náměstí (Old Town Square) in Prague. In one of the wings of the castle you can today find a picture gallery.

Sušice

A town founded on the river Otava, 472 m. above sea level. The original settlement started on the old trade path and during the gold panning era. Until the second half of the 13th century it belonged to, as well as the surrounding area, to the property of Bavarian Earl of Bogen. Township was given to Sušice before 1290 by the King Přemysl Otakar II. The town stood on one of the bigger Gold paths, and very often it had to deal with disputes regarding salt trading with Prachatice. From 1850 the town Sušice became a regional town. This status was taken away in 1960. The town was known mainly for the production of matches, which started here in 1839 by Vojtěch Scheinost. This tradition was ta-

se dovážely snad do celého světa.

Ve městě je dále firma PAP vyrábějící papírové zboží (kelímky, pohárky), potravinářský průmysl zastupuje firma SPAK-VSD Austria.

Nad městem se tyčí hora Svatobor (845 m n.m.) se známou, 26 m vysokou rozhlednou.

Kašperské Hory

739 m n.m., tvořily s 3 km vzdáleným Rejštejnem jedno sídlo při významném zlatonosném revíru. Dnes významné středisko turistiky, muzeum s rozsáhlými expozicemi, informační středisko NP Šumava, to vše láká návštěvníky tohoto města stejně jako hrad **Kašperk** - postaven císařem Karlem IV. na ochranu jedné větve Zlaté stezky

v druhé polovině 14. století.

Kašperské Hory jsou východiskem pro výlety k řece Vydře a do obcí **Srní, Modrava, Horská Kvilda** - což jsou dnes rovněž významná střediska letní i zimní turistiky.

Okolí: Povydří - chráněné území mezi Antiglem a Čeňkovou pilou, jedna z nejhezčích partií řeky Vydry, která se u Čeňkovy pily spojuje s řekou Křemelná.

Velhartice - obec a hrad, vystavěný na přelomu 13. a 14. století. Je pozoruhodný originálním architektonickým pojetím, které nemá ve střední Evropě obdoby - dva paláce jsou spojeny 30 m dlouhým a 10 m vysokým kamenným mostem..

radnice v Kašperských Horách, Tqwn Hall in Kašperské Hory Rathaus in Bergreichenstein

rum des Nationalparks Böhmerwald seinen Sitz. Die Stadtbesucher lockt auch die nahe Burg **Kašperk/Karlsburg**. Sie wurde in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts von Kaiser Karl IV. zur Verteidigung des Goldenen Steigs erbaut.

Bergreichenstein ist Ausgangspunkt für Wanderungen an den Fluss Widra oder zu den Gemeinden **Rehberg, Mader, Innergefeld**. Diese Orte sind heute wichtige Zentren für Sommer- und Wintertouristik.

Widratal - Naturschutzgebiet zwischen Antigl und Vinzenzsäge. Es ist einer der schönsten Abschnitte des Flusses Widra. Bei Vinzenzsäge fließen zwei Flüsse zusammen: Widra und Kieslingbach.

obří hrnec na Vydře, Riesentopf im Fluss Widra, The Vydra river

Welhartitz - Gemeinde mit einer Burg, die um die Wende des 13. und 14. Jahrhunderts erbaut wurde. Die Burg ist dank ihrer einzigartigen Architektur sehenswert. Zwei Paläste sind mit einer 30 m langen und 10 m hohen Steinbrücke verbunden.

Horaschdowitz

Stadt an den Ufern des Flusses Wottawa, 427 m ü.d.M., die von den Herren von Strakonitz gegründet wurde. Im Jahre 1293 zur königlichen Stadt erhoben. Die Besonderheit dieser Stadt waren die Perlmuscheln. Im Jahre 1775 begann man mit der Perlmuschelzucht. Durch Umwelteinflüsse nahm die Perlmuschelzucht allmählich ab, nach dem 2. Weltkrieg wurde sie vollkommen eingestellt.

Zu den größten Betrieben gehört die Firma Bohemia Sport mit der Erzeugung von Hockeyschlägern und Rodelschlitzen. Die Nahrungsmittelindustrie ist hier durch die Stärkefabrik Lyckeby Amylex vertreten.

Die Umgebung: Rabí - Gemeinde und Burg. Heute ist Rabí die größte Burgruine in Böhmen - 10 000 m². Im Jahre 1421, bei der Burgbelagerung, verlor hier der berühmte Heerführer Jan Žižka sein zweites Auge.

Silberberg - vom 6. bis 19. Jahrhundert förderte man hier Silber, Zinn und Blei. Die hiesige Volksschule besuchte Karl Klostermann.

ken over by company SOLO Sušice, whose products were exported all over the world. In this town you can also find other companies like the PAP company that produces paper goods (cups, dishes), a food-processing company is represented by SPAK-VSD of Austria.

Above the town rises a mountain Svatobor (845 m. above sea level) with a well know watch tower which is 26 m. high.

Kašperské Hory

739m above sea level, it formed with a 3 km distanced Rejštejn an important settlement near the gold mining district. Today it is an important tourist centre, with a museum that houses extensive expositions, information centre of the National Park of Šumava. All this tempts visitors of this town at the same time as the castle Kašperk - which was built by Emperor Charles IV, for the protection of the Gold path, in the second half of the 14th century.

Kašperské Hory is an entrance for numerous trips to river Vydra and to villages Srní, Modrava, Horská Kvilda - which today are important summer and winter centres for tourism. Surrounding: Povydří - protected area between Antigle and Čeňkova pila timber mill, one of the nicest and most beautiful parts of the river Vydra, which joins the river Křemelná by the Čeňkova pila timber mill.

Velhartice - a village and a castle, which was built on the turn of the 13th and 14th centuries. This has an unusual architectural conception, which cannot be found anywhere else in middle Europe - where two palaces are joined together with a 30 meter long and 10 meter high stone bridge.

Horaždovice

Town on the banks of river Otava, 427 m. above sea level, original settlement was set up by masters from Strakonice, in 1293 and built in the style of royal towns. Speciality of the town were pearl-oysters, the economical breeding of these was started in 1775, but due to the pollution of the Otava river the breeding was reduced and after the 2nd world war completely stopped. To the biggest industries in this town also belongs Bohemia Sport they specialise in producing ice

Horažďovice

Město na březích řeky Otavy, 427 m n.m., původní osada založená pány ze Strakonice, roku 1293 postavena na roveň královským městům. Zvláštností města bývaly perlorodky, s jejichž ekonomickým pěstováním bylo započato roku 1775. Znečištěním otavské vody chov upadal a po 2.sv. válce zanikl.

K největším podnikům ve městě patří Bohemia Sport s výrobou hokejových holí a saní. Potravinářský průmysl je zastoupen škrobárnami Lyckeby Amylex.

Okolí: Rabí-obec a hrad. Dnes největší hradištní zřícenina v České republice - 10 000 m². V roce 1421 zde slavný vojevůdce Jan Žižka přišel při obléhání hradu o druhé oko.

hrad Rabí
Burg Rabí, Rabí Castle

Nalžovské Hory - v 16. - 19. století zde probíhala těžba stříbra, cínu a olova. Místní obecnou školu navštěvoval Karel Klostermann.

Železná Ruda

Největší a nejnámější středisko západní Šumavy. 774 m n.m. V roce 1569 zde byla objevena ložiska železné rudy. Vznikla tu i první pec na tavení železa. V 18. a 19. století došlo zásluhou rodin Abele a Haffenbrandl k rozvoji sklářského průmyslu.

Typickou stavbou je místní kostel Panny Marie Pomocnice z Hvězdy. Stavba má dvanáctiúhelníkový půdorys a mohutnou cibulovou bání. V obci je významný hraniční přechod .

Okolí: Špičák - horské rekreační středisko. V roce 1908 se zde konaly první lyžařské závody na Šumavě. Na železniční trati, která spojuje Železnou Rudu a Klatovy byl v 70. letech 19. století postaven tunel o délce 1748 metrů, který byl nejdelším železničním tunelem v Rakousku - Uhersku.

Nýrsko - obec známá výrobou brýlí - již od roku 1895. Závod OKULA, vyrábějící obruby brýlí a různé ochranné štíty, téměř polovinu produkce vyváží.

Böhm. Eisenstein und Umgebung

Größtes und bekanntestes Touristenzentrum des westlichen Böhmerwaldes, 774 m über dem Meer. Im Jahre 1569 fand man Eisenerz. Es entstand hier der erste Schmelzofen. Im 18. und 19. Jahrhundert kam es hier dank der Familien Abele und Haffenbrandl zur Entwicklung der Glasindustrie.

Markant ist der Baustil der hiesigen Kirche. Der Bau hat einen zwölfeckigen Grundriss und eine große Zwiebelkuppel.

In der Gemeinde gibt es den wichtigen Grenzübergang Žel. Ruda - Bayer. Eisenstein.

kostel v Železné Rudě Kirche in Böhm. Eisenstein, The church in Železná Ruda

Die Umgebung: Spitzberg - ein

Bergerholungszentrum. Im Jahre 1908 fanden hier die ersten Schiwettkämpfe im Böhmerwald statt. In den 70-er Jahren des vorigen Jahrhunderts wurde eine Eisenbahn zwischen Klattau und Böhm. Eisenstein gebaut. Unter dem Spitzberg verläuft ein 1748 m langer Tunnel, der damals der längste Eisenbahntunnel in Österreich-Ungarn war.

Neuern - eine durch die Brillenerzeugung bereits seit dem Jahre 1895 bekannte Gemeinde. Der hiesige Betrieb OKULA, der Brillenfassungen und verschiedene Schutzschilde erzeugt, exportiert fast die halbe Produktion.

hockey sticks and sledges. Food processing industry is here also represented by factory Lyckeby Amylex producing amyloid.

Surroundings: Rabí - a village and a castle. It is the largest castle ruin in the Czech Republic - 10 000 m². In 1421 Jan Žižka, a famous army leader, lost his second eye during a siege on the castle.

Nalžovské Hory - during 16 -19th century mining for silver, pewter and lead was carried out here. Karel Klostermann visited the local village school.

Železná Ruda

The biggest and most famous centre of western Šumava, set 774 m. above sea level. In 1569 they discovered deposits of iron ore. Also the first furnace for iron ore was set up here. In the 18th and 19th century the development of glass industry was due to the work of local family Abele and Haffenbrandl. A typical building here is a local church of Virgin Mary from Helper from Stars. The building has a dodecagon layout and a massive onion-shaped dome. The village has also a well-known border crossing.

Surroundings: Špičák - mountainous recreation centre. In 1908 the first ski races in Šumava took place here. A tunnel was built during the 70s in the 19th century on the railway line that connects Železná Ruda with Klatovy. This tunnel has a length of 1748 meters and was the longest railway tunnel in Austria-Hungary - a village that is well known for the production of glasses - as early as 1895. Factory OKULA, produces rims for glasses and other safety shields, nearly half of its total production is exported.

Základní informace: rozloha: 1378 km², počet obyvatel 51 000, nejvyšší bod : Plechý - 1378 m, nejnižší bod: Mahouš - 420 m n. m. Největší města: Prachatice 12 000, Vimperk 8 000, Volary 4 000, Netolice 2 600 obyvatel, hustota osídlení 37 obyv./km².

Charakteristika : Jeden z jihočeských okresů, velmi řídko osídlený, pohraniční část okresu je hornatá a lesnatá. Pramení zde řeka Vltava. Pracovní příležitosti v menších průmyslových podnicích, v dopravě, ve službách, v lesnictví, turistický ruch - hotely a penziony, výborné podmínky pro letní rekreaci (vodáci, cyklisté) i zimní (lyžařské areály).

Střední školy: Gymnázium Prachatice, Gymnázium Vimperk, SPgŠ Prachatice, OA Vimperk, SOU Netolice-Prachatice, SOU Vimperk, ISŠL Vimperk, SOU Dub. **Nerostné bohatství :** těžba kamene - Prachatice, těžba rašeliny - Soumarský most.

Největší podniky: Sklárna Schott-Zwiesel v Husinci, Tiskárny Vimperk, Klima Prachatice-vzduchotechnika, Jitona Prachatice - nábytek, Vishay Electronic - elektro součástky, MS-Kart - výroba motokár.

Tradiční výroba: sklo, výrobky ze dřeva, šití prádla. Okres se dělí na čtyři tradiční oblasti (do roku 1949 soudní okresy): Prachaticko, Vimpersko, Volarsko a Netolicko.

Prachatice

Okresní město, 560 m n.m., 12 tisíc obyvatel, založeno počátkem 14.století. nedaleko dnešní osady Staré Prachatice. V raném i vrcholném středověku významné obchodní centrum na Zlaté stezce, která vedla z Bavor do Prachatice

Grundinformationen: Das Ausmaß: 1378 km², Einwohnerzahl: 51 000, Höchster Punkt: Der Berg Plöckenstein- 1378 m ü.M. Niedrigster Punkt: Dorf Mahouš-420 m ü.M. Städte: Prachatitz - 12 000 Einwohner, Winterberg - 8 000, Wallern - 4 000, Netolitz - 2 600 Einwohner. Bevölkerungsdichte 37 Einwohner/km².

Die Charakteristik: Einer der südböhmischen Landkreise/Bezirke, sehr dünn bevölkert. Der Grenzteil des Landkreises ist bergig und waldig. Es entspringt hier der Fluss Vltava/Moldau. Arbeitsplätze gibt es hier in der Industrie, im Verkehr, in Dienstleistungsbetrieben und in der Forstwirtschaft. Es gibt hier einen Fremdenverkehr (Hotels und Pensionen), hervorragende Bedingungen für Sommererholung (Wassersportler, Radfahrer) und für Wintersport (Skigebiete).

Höhere Schulen: Gymnasium in Prachatitz und Winterberg, Mittelschule für Pädagogik in Prachatitz, Handelsakademie und Fachlehranstalt in Winterberg, integrierte Mittelforstschule in Winterberg, Fachlehranstalt in Netolitz-Prachatitz und Fachlehranstalt in Dub. Der Reichtum an Erzen: die Steinförderung-Prachatitz, die Torfförderung-Säumerbrücke. Die größten Betriebe: die Glasfabrik Schott-Zwiesel in Husinetz, die Druckereien Winterberg, Klima Prachatitz (Lufttechnik, Ventilatoren), Jitona Prachatitz (Holzmöbel), Vishay Elektronik (Elektrobestandteile), MS-Kart (Erzeugung von Motocars). Die traditionelle Erzeugung: Glas, Holzzeugnisse, Nähereien. Dieser Landkreis teilte sich bis zum Jahre 1949 in 4 traditionelle Gebiete: die Gerichtsbezirke Prachatitz, Winterberg, Wallern und Netolitz.

Prachatitz

střelecký terč s vyobrazením prachatického náměstí
Schießscheibe mit einer Abbildung des Markplatzes von Prachatitz

Basic information: The region covers an area of 1378 km², with a population of 51 000 and the highest point is Plechý - 1378 m. and the lowest point is Mahouš - 420 m. above sea level. The biggest towns are: Prachatice 12 000, Vimperk 8 000, Volary 4 000 and Netolice 2 600 population. The density of inhabitation is 37 persons/ km².

Characteristics: One of the South Bohemian regions, very sparsely inhabited, the border area is very mountainous and woody. The river Vltava spring begins its life here. The employment opportunities are in smaller industrial companies, in transport, in services, in forestry and tourist industry - hotels, boarding houses. There are excellent conditions for summer recreations (water sports as well as cycling) also during the winter season there are ski areas.

Education: High Schools, Grammar School in Prachatice, Vimperk, SPgŠ Prachatice, OA Vimperk, SOU Netolice-Prachatice, SOU Vimperk, ISŠI Vimperk, SOU Dub. **Mineral wealth:** stone quarry in Prachatice, mining of peat - Soumar bridge.

The biggest industries: Glass works Schott-Zwiesel in Husinec, printing works in Vimperk, Air-conditioning ventilation - Klima Prachatice, furniture production - Jitona Prachatice, electrical parts - Vishay Electronics, and production of motorcars MS-Kart.

Traditional manufacturing is in glass, products from wood, sewing of clothing. The region is divided into four traditional sectors (up to 1949 jurisdictions) Prachatice, Vimperk, Volary and Netolice sectors.

Prachatice

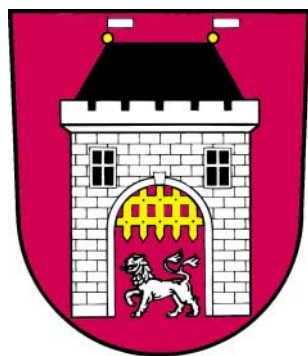
Regional town positioned 560 m. above sea level, with 12 000 population. This town was set up at the beginning of the 14th century not far from today's settlement of Old Prachatice. In the medieval times it was an important trading centre positioned on the Golden path, which led from Bavaria to Prachatice. Salt was transported to Bohemia on this path, malt and well known hard liquor from Prachatice was exported to Bavaria. The importance of the town grew after 1850, when the regional council set up their office here. The expansion of the town started after

a po níž se vozila do Čech sůl a do Bavor slad a vyhlášená prachatická kořalka. Význam města vzrostl po roce 1850, kdy se stalo sídlem okresních úřadů. Rozvoj města začal až v druhé polovině šedesátých let a pokračoval po otevření velké továrny ZVVZ, kde se vyráběly různé druhy ventilátorů. V krátkém období 10 let se počet obyvatel města zdvojnásobil. Naštěstí nová výstavba nezasáhla historické jádro města, které bylo v roce 1981 vyhlášeno městskou památkovou rezervací. Nad městem se vypíná hora Libín (1091 m n.m.) s 27 m vysokou rozhlednou, z níž jsou za pěkného počasí vidět vrcholky Alp.

Okolí: Husinec, městečko na řece Blanici, rodiště Mistra Jana Husa, v rodném domku muzejní expozice, na náměstíčku Husův pomník. V obci velká sklárna, filiálka firmy Schott-Zwiesel. Nedaleko Husince údolní nádrž s přehradní hrází z roku 1939 a vodní elektrárnou.

Vlachovo Březí, malebné městečko, ještě v minulém století se v obci udržoval zvyk shazování živého kozla z ochozu kostelní věže. V obci originální křížová cesta, židovský hřbitov. V základní škole zajímavá obrazová galerie.

Vimperk

Město nad říčkou Volyňkou, do padesátých let 20.století průmyslové středisko okresu Prachatice. První zmínka o Vimperku je z roku 1263. Jedna z prvních tiskáren v Čechách. Moderní tiskárna byla založena v roce 1855 Janem Steinbrene-rem. Tiskárna se specializovala na

modlitební knížky. Město postihl v roce 1904 velký požár. Dnes je ve městě sídlo správy Národního parku Šumava a Chráněné krajinné oblasti Šumava. Ve Vimperku jsou : továrna na prádlo Šumavan, závod na výrobu nábytku Jitona, tiskárny, nakladatelství, stavební firmy.

centrum Vimperka
Stadtzentrum von Winterberg

*Prachatice - pohled ze Skalky,
Blick auf Prachatitz vom Felsen*

Kreisstadt, 560 m ü.d.M., 12000 Einwohner. Sie wurde am Anfang des 14. Jahrhunderts, nicht weit von der heutigen Ortschaft Staré Prachatice/Altprachatitz gegründet. Im Früh- und Hochmittelalter war die Stadt ein bedeutendes Handelszentrum am Goldenen Steig, der aus Bayern nach Prachatitz führte. Auf diesem Steig lieferte man Salz nach Böhmen und Malz sowie den berühmten Prachatitzer Kornbranntwein nach Bayern. Die Bedeutung wuchs nach dem Jahr 1850, als die Stadt Sitz der Kreisämter wurde. Die Stadtentwicklung fing erst in der zweiten Hälfte der Sechzigerjahre an und setzte sich nach der Gründung der großen Fabriken ZVVZ fort, wo man verschiedenartige Ventilatoren erzeugte. Im kurzen Zeitabschnitt von 10 Jahren verdoppelte sich die Einwohnerzahl in der Stadt. Zum Glück griff der neue Aufbau nicht in den historischen Stadtkern ein, der im Jahre 1981 unter Denkmalschutz gestellt wurde. Über der Stadt erhebt sich mit 1091 m der Berg Libin, auf dem ein 27 m hoher Aussichtsturm steht. Von dort aus sind bei guter Fernsicht die Alpen zu sehen.

Umgebung: Husinetz ist ein Städtchen am Fluss Flanitz. Es ist der Geburtsort von Jan Hus. In dieser Stadt befindet sich eine Filiale der Glasfabrik Schott aus Zwiesel. Unweit von Husinetz liegen eine Talsperre mit einem Stausee aus dem Jahr 1939 und ein Wasserkraftwerk.

Wällisch-Birken ist ein malerisches Städtchen. Hier wird aus dem vorigen Jahrhundert ein Brauch geübt, bei dem einmal im Jahr ein Ziegenbock vom Kirchturm geworfen wird. In dieser Gemeinde liegt ein bemerkenswerter Kreuzweg und ein jüdischer Friedhof. In der Hauptschule gibt es eine interessante Gemäldegalerie.

Winterberg

Die Stadt Winterberg am Fluss Wollinka war bis in die Fünfzigerjahre des 20. Jahrhunderts das größte Industriezentrum des Landkreises. Die erste

the second half of the sixties and continued after opening of the big factory ZVVZ where different kinds of ventilators were produced. Within quite a short time, 10 years, the population of the town doubled. Luckily the new building did not affect the historical centre of the town, which was announced in 1981 to be an historical reservation. Above the town rises the mountain Libín (1091 m. above sea level) with a watchtower 27 m. high, from which you can see the peaks of the Alps when the weather is good.

Prachatice v 17. století, Stadt Prachatice in 17. Jahrhundert, Town Prachatice in 17th Century

Surroundings:

Husinec, a small town on the banks of river Blanice, the birthplace of Master Jan Hus, in his house where he was born is now a museum with an exposition and on the town square stands a monument to Mr. J. Hus. In the village is a big glass work shop which is affiliated to the Schott-Zwiesel company. Not far from the town Husinec you can find a valley water reservoir with a dam from 1939 with an electrical power station.

Vlachovo Březí - picturesque little town, even in the last century the village upheld a tradition of throwing a live ram from the walkway of the church tower. In the village is the original station of the Cross and a Jewish cemetery. Also you can find in the Secondary school an interesting picture gallery.

Vimperk

Is a town set above the river Volyňka. Up until the fifties in the 20th century this was an indu-

Okolí: Zdikov - v obci zámek (dnes hotel), před první světovou válkou centrum velkostatku Thun-Hohensteinů. V obci dnes hotely a penziony - stejně jako v nedalekých Stachách. Obec **Stachy** se skládá z mnoha částí, některé z nich (Zadov, Churáňov) jsou známé v celých Čechách. Na náměstí ve Stachách každoročně rostou hříby. V okolí množství hotelů, penzionů, ideální podmínky pro letní i zimní dovolenou. Na Zadově jsou skokanské můstky.

Kvilda - nejmýše položená obec v Čechách (1065 m n. m.), dnes rekreační středisko, východisko pro výlety k pramenům Vltavy, na Jezerní slať.

Borová Lada - původně dřevařská osada, dnes obec s velkou katastrální výměrou. V místní části **Knížecí Pláně** je dnes obnovený hřbitov - vše, co zbylo z kdysi velké obce. Ukázka, jak bylo v padesátých letech likvidováno množství vesnic v hraničním pásnu.

Volary

Město v širokém údolí nedaleko Teplé Vltavy, 760 m n. m. Obcí procházela Zlatá stezka. Původních horských dřevěných domů se zachovalo jen několik. Kostel sv. Kateřiny, některé oltáře pocházejí z kláštera Schlägl. Na místním hřbitově památník obětem pochodu smrti z konce druhé světové války. Největší železniční stanice v okrese. Ve městě více než tři desítky zajímavých dřevěných plastik.

*hřbitov bývalé obce Knížecí Pláně
Friedhof der ehemaligen Gemeinde Knížecí Pláně (Fürstenhut),
The graveyard of the former village Knížecí Pláně*

Okolí: Lenora - obec na soutoku Řasnice a Teplé Vltavy. Vznikla v roce 1834 jako sklářská osada u sklářské huti Jana Mayera a byla pojmenována na počest kněžny Eleonory, manželky knížete Jana Adolfa II. ze Schwarzenberka. Sklárna v devadesátých letech 20. století téměř zanikla.

Stožec - původní dřevařská osada založená r. 1769 v krajině zvané Tusset šesti dřevorubci. Později malá továrna na rezonanční desky k výrobě hudebních nástrojů. Nedaleko obce stojí velká dřevěná kaple se zajímavým osudem. Její repliku si pořídili odsunutí Němci v bavorském Philippsreuthu.

Erwähnung von Winterberg stammt aus dem Jahre 1263. Im 15. Jahrhundert wurde in Winterberg eine der ersten Druckereien Böhmens gegründet. Im Jahr 1855 kam die moderne Druckerei des Johann Steinbrener dazu. Er spezialisierte sich auf Gebetbücher, die in viele Sprachen übersetzt wurden. 1904 wurde Winterberg von einer Feuersbrunst heimgesucht. Heute sind hier der Verwaltungssitz des Nationalparks und des Naturschutzgebietes Böhmerwald, eine Wäscherzeugung, die Möbelindustrie Jitona, Verlage und Druckereien sowie Baufirmen.

Umgebung:

Zdikau ist eine Gemeinde mit einem Schloss. Heute dient es als Hotel. Vor dem I. Weltkrieg war es das Zentrum des Großgrundbesitzes von Thun-Hohenstein. In der Gemeinde gibt es heute Hotels und Pensionen - ebenso in der nicht weit entfernt liegenden Gemeinde **Stachau**. Stachau besteht aus vielen Teilen. Manche von ihnen - Zadau, Churáňov - sind bekannt in ganz Böhmen. Auf dem Stadtplatz in Stachau wachsen jedes Jahr Steinpilze. In der Umgebung gibt es viele Hotels, Pensionen, ideale Bedingungen für Sommer- und Wintererholung. In Zadau sind Sprungschanzen.

Außergefeld ist mit 1065 m die höchstgelegene Gemeinde in Böhmen. Heute ist sie ein Erholungszentrum und dient als Ausgangspunkt für Ausflüge und Wanderungen zur Moldauquelle oder zum Seemoor.

Ferchenhaid war ursprünglich eine Holzällersiedlung und ist heute eine Gemeinde von großem Ausmaß. In ihrem Teil **Fürstenhut** liegt ein erneuerter Friedhof. Er erinnert an die Dörfer, die nach der Vertreibung der deutschen Bevölkerung in den Fünfzigerjahren zerstört wurden.

Wallern

Die Stadt liegt in einem weiten Tal unweit der Warmen Moldau 760 mü.d.M. Durch dieses Gebiet führte der Goldene Steig. In Wallern sind einige Blockhäuser aus der ersten Besiedlungszeit erhalten geblieben. Die Altäre der Katharinen-Kirche stammen aus dem Kloster Schlägl. Auf dem Friedhof steht ein Denkmal für die Opfer des Todesmarsches der Verfolgten am Ende des 2. Weltkrieges. Wallern ist die größte Bahnstation dieses Kreises.

Umgebung:

Eleonorenhain liegt am Zusammenfluss der Pumperle und der Warmen Moldau. Eleonorenhain entstand 1834 bei der Glashütte von Johann Mayer, der den Ort nach der Fürstin Eleonora, der Gattin des Fürsten Johann Adolf II. von Schwarzenberg, benannt hat. In den Neunzigerjahren wurde die Glaserzeugung eingestellt.

Tusset wurde von sechs Holzällern im Jahr 1769 im Gebiet von Tusset gegründet. Eine kleine Fabrik erzeugte hier Klangböden für Musikinstrumente.

Industrial centre of the region Prachatice. Vimperk was first mentioned in 1263. It had one of the first printing workshops in Bohemia. Jan Steinbrener set up a modern printing workshop in 1855. The workshop specialised in printing prayer books. The town was damaged in 1904 by a big fire. Today the town houses the offices of National Park of Šumava Authorities and Protection of countryside in the region of Šumava. In Vimperk you can also find factory for clothes making Šumavan, furniture production of Jitona, print works, publishers, and building companies.

Surroundings: Zdikov - in the village is a chateau (today it is a hotel), before the first world war a centre of farming estate of the Thun-Hohenstein family. Today you can find in the village hotels and guesthouses - the same as in the not too far **village of Stachy**. Village of Stachy consists of many parts, some of the (Zadov, Churáňov) are well known throughout the whole of Bohemia. The Village Square in Stachy is well known for the growing of ceps each year. In the surroundings you will find many hotels, guest houses and ideal conditions for summer and winter holidays. In Zadov you will also find ski jumps.

Kvilda - the highest positioned village in Bohemia (1065 m. above sea level) today a recreation centre, and outlet for many trips to the springs of Vltava, and to Jezerní slať.

Borová Lada - in the early days a timber settlement, today a village with a large land area. In local part of Knížecí Pláně is a restored graveyard - everything that remains today from a large village. Sample, how in the fifties number of villages in the border regions have been liquidated.

Volary

A town set in a wide valley not far from the river "Warm" Vltava. It is positioned 760 m. above sea level and the Golden path led through this village. From the original wooden mountain chalets only few have been preserved. The Church of St. Catherine, some of the altars comes from the monastery Schlägl. In the local graveyard there is a memorial to the victims of

Stožecká kaple
Tussetkapelle , Stožec Chapel

Nová Pec - velká obec s několika osadami, v jedné z nich (Jelení) se nachází známý tunel schwarzenberského plavebního kanálu. Východisko k výletům na Plešné jezero, Třístoličník, Zvonkovou. V obci velká pila, piliny jsou využívány v moderní teplárně, která zásobuje teplem téměř všechny domy v obci.

Netolice

Typické jihočeské městečko, jedno z nejstarších sídel v Čechách, zmiňuje se o nich ve své kronice i kronikář Kosmas jako o správním středisku na hranicích slavníkovského panství. Městečko je obklopeno rybníky, z nichž Podroužek má rekreační funkci. V obci měly velkou tradici koňské trhy, potravinářský průmysl je zastoupen velkými mlýny (firma Kuliš) a pekárny. Ještě v nedávné době se v okolí města těžila tuha. Tradici mají i netolické dostihy, koně ze dvou hřebčínů můžeme vidět na okolních lukách. Nedaleko Netolic se nachází renesanční zámek Kratochvíle, který nechal postavit pan Vilém z Rožmberka jako lovecký zámek. V areálu je mimo jiné umístěno i muzeum českého animovaného filmu.

Okolí: Lhenice - městečko se starou ovocnářskou tradicí, v okolí zejména třešňové sady, závod na zpracování ovoce.

V okolí Netolic je celá řada vesnic, v nichž lze ještě najít původní venkovské statky ve stylu lidového baroka.

Hrady, zámky, významné stavby

Okres Prachatice má poměrně málo hradů i zámků, přesto lze navštívit několik míst, kde si můžeme tyto památníky historie prohlédnout.

Hradiště: Obří zámek - Popelná. Nejvýše položené keltské opidum v Čechách (1000 m n.m.). **Hrad Osule** (obec Vítějovice), založen na konci 13. stol. k ochraně Zlaté stezky. **Hrad Hus** - zal. 1341 rovněž k ochraně obchodní cesty, později obsazen loupeživým rytířem Lopatou, posádka hradu nakonec vyhnali prachatičtí, sušičtí a další měšťané r. 1441. Hrad poté již opuštěn. **Hrad Vimperk** založen zvikovským purkrabím Purkartem z Janovic, později přistavěn zámek, který

Unweit von Tusset steht eine große Holzkapelle mit einem interessanten Schicksal. Die Vertriebenen bauten die gleiche Holzkapelle in Philippsreut auf. Sie wurde 1985 eingeweiht.

Neuofen ist eine große Gemeinde, aber mit wenigen Ortschaften. In Hirschbergen befindet sich der bekannte Tunnel des Schwarzenbergischen Schwemmkanales. Neuofen ist der Ausgangsort für Wanderungen zum Plöckensteinersee, auf den Dreisesselberg und nach **Glöckelberg**. In Neuofen arbeiten Sägewerke, deren Holzabfälle ein Fernheizwerk nutzt, das alle Häuser der Gemeinde mit Wärme versorgt.

Netolitz

ist ein typisches südböhmisches Städtchen und eine der ältesten Siedlungen Böhmens. Netolitz erwähnte bereits der Chronist Kosmas als Verwaltungszentrum an der Verwaltungsgrenze des Geschlechtes der Slavnikovci. Netolitz ist von Teichen umgeben. Der Podrouschken Teich ist als einziger zum Baden geeignet. Einst war Netolice wegen seiner Pferdemarkte bekannt. Heute werden noch Pferderennen veranstaltet. Auch zwei Pferdezuchtgestüte sind hier noch ansässig.

renesanční zámek Kratochvíle Renaissance Schloss Kurzweil, a renaissance Chateau Kratochvíle

Bis vor kurzem wurde noch Graphitbergbau betrieben, Heute ist die Nahrungsmittelindustrie vor allem wegen einiger großer Mühlen und Bäckereien von Bedeutung. Bei Netolitz liegt auch das Renaissance - schloss **Kurzweil**, das von Wilhelm von Rosenberg als Jagdschloss erbaut wurde. Heute birgt es das Museum des tschechischen Zeichentrickfilms.

Umgebung:

Elhenitz liegt in einem Obstbaugbiet mit überwiegend Kirschbaumplantagen. Das Obst wird hier von einem Großbetrieb verarbeitet. In der Umgebung von Netolitz liegen viele Dörfer, die im ursprünglichen Bauernbarockstil erhalten geblieben sind.

Überdies gibt es einige Orte, in denen wichtige

the march to death from the end of the Second World War. It has the biggest railway station in the region. You will also find more than thirty interesting wooden sculptures in the town.

Surroundings: Lenora - village on the confluence of rivers Řasnice and Teplá Vltava. It was set up in 1834 as a glass working settlement near the glass works of Jana Mayera and was named in honour of princess Elenora, wife to the prince Jan Adolf II from Schwarzenberg. The glass works in the nineties of the 20th century nearly became extinct.

Stožec - original logging settlement set up in 1769 in country that was named Tusset by six lumber-jacks. Later on a small factory was set up for resonance boards for the production of musical instruments. Not far from the village stands a large wooden chapel with an interesting history. A replica of this chapel has been made for the displaced Germans in Bavarian Philippsreuth.

Nová Pec - a large village with several settlements, in one of them (Jelení) you can find a well known Schwarzenberg water tunnel. A starting point for trips to Plešný Lake, Třístoličník, Zvonkovou. There is also a large saw mill in the village, and the saw dust is used for fuel in a modern heating station, which supplies most of the houses in the village with heat.

Netolice.

- a typical Southern Bohemian town, one of the oldest in Bohemia. The town is mentioned in the chronicle by the chronicler Kosmas as an administrative centre on the border of Slavnikov domain. Many lakes from which, Podroužek, can be used for recreation surround the little town. Many traditions were also found in this town which include the horse markets; food processing industry is represented by large mills (company Kuliš) and bakeries. It was not so long ago that graphite was mined near from the town. There is also a tradition with the Netolice horse races. Horses from two stud-farms can be seen on the local fields. Not far from Netolice you can find a renaissance Chateau Kratochvíle, which was built by Master Vilem from Rosenberg as a hunting lodge. In the area of the chateau is also

koncem 16.století patřil bratrům Vilémovi a Petrovi z Rožmberka. **Drslavice** - původní tvrz přestavěna na zámek, později další přestavba na sýpku. V současnosti budova rekonstruována. **Dub** - zámek v neogotickém stylu se zbytky anglického parku.

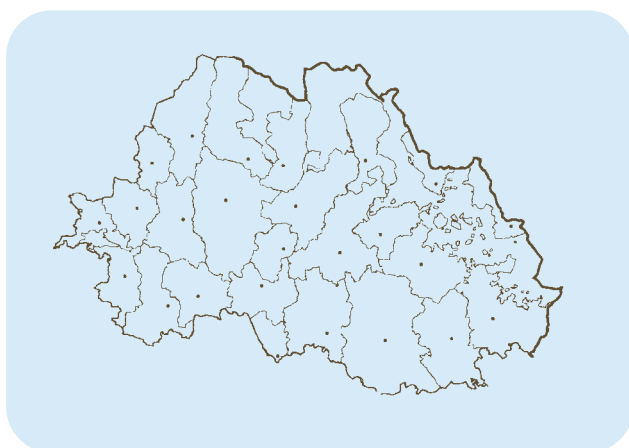
Rozhledny: Libín, Javorník, Svatá Máří.

Technické památky: Schwarzenberský plavební kanál.

Přírodní zajímavosti

Boubínský prales - přírodní rezervace založená v roce 1858. **Sudslavický okruh** - naučná stezka 3 km v údolí Volyňky, **Medvědí stezka** na trase Nová Pec-Černý Kříž. Zajímavé skalní útvary z tzv. Pleckensteinské žuly. **Školní přírodní rezervace Zdenice** - první školní rezervace v ČR, založená v roce 1967, dnes v péči Centra ekologické výchovy Dřípatka v Prachaticích.

Landkreis/Bezirk Freyung-Grafenau

Einwohner: 81.991
 Fläche: 984,21 Quadratkilometer
 25 Gemeinden mit den drei Hauptorten Freyung, Grafenau, Waldkirchen
 10 Naturschutzgebiete, Gesamtfläche 876 ha.
 6 Landschaftsschutzgebiete
 Nationalpark Bayerischer Wald
 Freilichtmuseum Finsterau
 3 Gymnasien, 2 Realschulen, 2 Förderschulen, 27 Grund- und Hauptschulen
 3 Krankenhäuser...

Freyung - die Kreisstadt des Landkreises Freyung / Grafenau

Um 1200 nahe der späteren Stadt Freyung wird eine Burg errichtet (heutiges Schloss Wolfstein).
 Um 1250 Ausbau des

Baudenkmäler aus der Vergangenheit zu besichtigen sind. Das **Riesenschloss** in Popelna ist die höchstgelegene keltische Gründung Böhmens - 1000 m ü.d.M. Die **Burg Osule** in der Gemeinde Vitějovice wurde Ende des 13. Jahrhunderts zum Schutz des Goldenen Steiges gegründet. Aus dem gleichen Grund wurde die **Burg Hus** im Jahr 1341 errichtet. Später hat sie der Raubritter Lopata besetzt, dessen Burgbesatzung 1441 von den Prachatitzern, Schüttenhofenern und anderen Bürgern vertrieben wurde. Hierauf blieb die Burg verlassen. Die **Burg Winterberg** hat der Zvíkov Graf Purkart von Janovice erbaut. Sie wurde in ein Schloss umgewandelt, das Ende des 16. Jahrhunderts die Brüder Wilhem und Peter Rosenberg besaßen. Aus der Festung Drslavice entstand ebenfalls ein Schloss, von dem heute nur noch ein Schüttdboden vorhanden ist. Das **Schloss Dub** ist im neugotischen Stil erbaut und von einem englischen Park umgeben. **Aussichtstürme:** Libín, Javorník, Svatá Máří **Naturesehenswürdigkeiten:** Der **Kubani Urwald** ist seit 1858 ein Naturschutzgebiet. Ein 3 km langer Naturlehrpfad führt durch das Tal und heißt **Sudslavitzer Rundwanderweg**. Entlang des **Barensteiges** von Neuofen nach Schwarzes Kreuz liegen interessante Steingebilde aus Plöckensteingranit. In Zdenitz befindet sich das erste **Schul-Naturschutzgebiet** der Tschechischen Republik, das seit 1967 besteht und vom ökologischen Zentrum Dřípatka in Prachatitz betreut wird.

Okres Freyung-Grafenau

Počet obyvatel.: 81 991
 Rozloha: 984,21 km²
 25 obcí se třemi hlavními středisky: Freyung, Grafenau, Waldkirchen,
 10 přírodních rezervací v celkové ploše 876 ha,
 6 chráněných krajinných oblastí,
 Národní park Bavorský les, skanzen Finsterau,
 3 gymnázia, 2 reálky, 27 základních škol, 3 nemocnice

a museum of a Czech animated film.

Surroundings: Lhenice - a small town with a tradition of fruit growing, especially cherries, there is also a fruit processing plant.

In and around Netolice are a number of villages, where you can find original farmsteads in the country baroque style.

Castles, Chateau's and important buildings

The Prachatice region has a relatively small number of castles and chateau's, even though it

Vimperk, Stadt Winterberg, Town of Vimperk

is possible to visit several places where we can see these historical monuments. A giant castle - **Popelná** the highest positioned Celtic oppidum in Bohemia (1000 m. above sea level) Castle Osule (village of Vitějovice) was set up at the end of the 13th century for the protection of the Golden path. **Castle Hus** - set up in 1341 again for the protection of the trading path, later it was occupied by a brigandry knight „Lopata“, the company of the castle was chased out by townsfolk from Prachatice, Sušice and others in 1441. From then the castle was abandoned. Castle

Vimperk was set up by burgrave of Zvíkov - Purkart from Janovic, later they added a chateau, which belonged to the brothers Vilem and Peter from Rosenberg at the end of the 16th century. Drslavice - originally a fortress, which was rebuilt into a chateau, later on further rebuilding took place. At present time the building is under reconstruction. Dub - chateau in neogothic style with remains of English Park.

Watchtowers: Libín, Javorník, Svatá Máří
 Technical monuments: Schwarzenberg water canal

Goldenen Steiges nach Böhmen.

Beginn der Siedlungstätigkeit "in der Freyung"

1523 Freyung erhält das Marktrecht
1950 Stadterhebung
1960 Freyung wird Garnisonsstadt
1972 Verwaltungssitz des neuen Landkreises Freyung/Grafenau.

Heute: Freyung hat ca. 7 500 Einwohner. Die Stadt erlebt als Luftkurort und als Tor zum Nationalpark einen touristischen Aufschwung.

Sehenswürdigkeiten

- Schloss Wolfstein mit Jagd- und Fischereimuseum und Kunstsammlung "Galerie Wolfstein".
- Wolfsteiner Heimatmuseum im Schramlhaus.
- Buchberger Leite (eine Wildbachklamm).
- Wallfahrtskirche St. Anna in Kreuzberg.

Ämter und Behörden: Landratsamt, Vermessungsamt, Gesundheitsamt, Amtsgericht, Land und Grenzpolizeiinspektion, Zollkommissariat, u.a.

Schulen: Gymnasium, Realschule, Grund- und Hauptschule, Förderschule mit Behindertenwerkstatt, Berufsfachschulen für Krankenpflege und Physiotherapie.

Medizinische Versorgung: Kreiskrankenhaus (mit 220 Betten), Klinik Bavaria (privates Kur- und Rehasentrum).

Stadt Grafenau

Stadt Grafenau
město Grafenau

Die Gründung Grafenaus ist nicht bekannt. Der Ort entstand "in dem Asann".

1005 Grafenau gehört zur Herrschaft Bärnstein, dem Besitz der Formbacher.

1376 Stadterhebung durch Kaiser Karl IV.

1396 Pfarrei Grafenau beurkundet.

14. Jhd.: Salzstraße nach Bergreichenstein.
4 Stadtbrände (1545, 1639, 1676, 1850)
Pest (1634, 1649).

1742 Plünderung durch die Panduren.

1890 Eröffnung der Bahnlinie Zwiesel - Grafenau.

1972 Verlust des Kreissitzes, Zusammenlegung mit

Freyung - okresní město okresu Freyung / Grafenau

Stadt Freyung
město Freyung, Freyung Town

Okolo r. 1200 nedaleko pozdějšího města Freyung byl vystavěn hrad (dnešní zámek Wolfstein)
Okolo r. 1250 budování Zlaté stezky do Čech, začátek osidlování "Freyungu"

1523 Freyung obdržel tržní právo
1950 Povýšení na město
1960 Freyung se stává posádkovým městem
1972 Správní sídlo nového okresu Freyung/Grafenau

dnes : Freyung má asi 7500 obyvatel, jako lázeňské středisko "léčby vzduchem" a co by "brána národního parku" prožívá turistický rozmach.

Turistické zajímavosti

- zámek Wolfstein s loveckým a rybářským muzeem a s uměleckou sbírkou "galerie Wolfstein"
- úbočí Buchbergu (rokle divokého potoka)
- poutní kostel Sv. Anny v Kreuzbergu

Úřady: úřad zemské rady, vyměřovací úřad, úřad péče o zdraví, právní úřad, policie a pohraniční policie, celní úřad a jiné

Školy: gymnázium, reálná škola, obecná a základní škola, zvláštní škola s dílnami, odborná škola pro péči o nemocné a fyzioterapie

Zdravotnické zaopatření: okresní nemocnice (s 220 lůžky), klinika Bavaria (soukromé lázeňské a rehabilitační centrum)

Město Grafenau

Založení města není známo. Středisko vzniklo tzv. "in dem Asann".

1005 Grafenau patří k panství Bärnstein, je v majetku Frombacherů

1376 povýšení na město

Natural places of interest

Boubín prales - primeval forest - natural reservation set up in 1858.

Sudslavický okruh (circle) - educational trail 3 km long in a valley of river Volyňka.

Medvědí stezka (Bear trail) - on a route Nová Pec to Černý Kříž. Interesting cliff sections known as „Pleckensteinske žuly“ (granite).

Natural educational reservation Zdenice - a first educational reservation in CZ, it was set up in 1967 and today falls under the care of the Centre for ecological education Dřípatka in Prachatice.

Freyung-Grafenau Region

Population in this region stands at 81 991, the area covered is 984,21 km². There are 25 villages with three main centres, Freyung, Grafenau, Waldkirchen. 10 natural reservations with a total area of 876 ha. And 6 preserved country areas, National Park Bavarian forest, skanzen Finsterau. There are three grammar schools, high schools, 27 basic schools, and 3 hospitals.

Freyung - regional town for region Freyung/Grafenau

Around the year 1200 not far from the later town of Freyung was built a castle (today known as chateau Wolfstein)

Around the year 1250, the building of the Gold path into Bohemia, and the beginning of settlement of „Freyung“.

1523 Freyung was given the status of a market place

1950 The status of the settlement upgraded to township

1960 Freyung becomes the garrison town

1972 Regional council offices of new region Freyung/Grafenau

Today Freyung has a population of about 7 500, it is a spa centre, "treatment for respiratory illness" „ also a „gateway to national park“ with growth in tourism.

Touristic attractions

- chateau Wolfstein with hunting and fishing museum and with artistic collection of „gallery Wolfstein“

- hillside of Buchberg (gully of a torrid stream)

- pilgrimage church of St. Ann in Kreuzberg

Authorities : Municipal council, surveying dept

dem Landkreis Wolfstein zum neuen Landkreis Freyung - Grafenau.

Einrichtungen

- Bauernmöbelmuseum
- Schnupftabakmuseum
- Kurpark mit beheiztem Wellenfreibad und 80m langer Wasserrutsche
- Sommerodelbahn mit 800m Länge
- 2 Skilifte
- 65 km doppelt gespurte Langlaufloipen
- Schneeschuhwandern
- "Grafenauer Frühling" mit unterschiedlichsten kulturellen Angeboten
- "Säumerfest" in Erinnerung an die Salzstraße nach Bergreichenstein
- Wallfahrtskirche "Brudersbrunn"

Waldkirchen - die größte Stadt im Landkreis Freyung - Grafenau

Stadt Waldkirchen
město Waldkirchen

Waldkirchen ist seit 1972 Stadt.

Sehenswürdigkeiten

Marktplatz mit Ewigem Hochzeiter und Mariensäule, Stadtpfarrkirche St.Peter und Paul, Ringmauer mit Museum "Goldener Steig", Karolikapelle mit Lindenallee, Naturschutzgebiet Saußbachklamm, Emerenz-Meier-Haus in Schiefweg, Kurpark in Erlauzwiesel.

Einrichtungen

Schulen (Grund-, Haupt-, Förder-, Berufsschule, Gymnasium), Dachdeckerausbildungszentrum für Bayern, Innovations- und Gründerzentrum, Karoli-Badepark, Golfplatz, Eissporthalle, Skilift.

císařem Karlem IV.

1396 listinou doložena fara Grafenau

14. stol. solní cesta do Kašperských Hor
4 městské požáry - 1545, 1639, 1676, 1850
mor - 1634, 1649

1742 plundrování pandury

1890 zahájení provozu na trati Zwiesel - Grafenau

1972 ztráta pozice okresního města, spolu s okresem Wolfstein připojení k novému okresu Freyung - Grafenau

Zařízení:

- muzeum nábytku zemědělců
- muzeum šňupavého tabáku
- lázeňský park s vytápěným vlnovým koupalištěm a s 80 m dlouhou skluzavkou
- letní sáňkařská dráha o délce 800 m
- 2 lyžařské vleky
- 65 km dlouhé tratě s dvojitou stopou pro běh na lyžích
- výlety na sněžnicích
- jaro v Grafenau s rozmanitými kulturními nabídkami
- Slavnost soumarů jako připomínka solní cesty do Kašperských Hor
- poutní kostel "Brudersbrunn"

Waldkirchen - největší město v okrese Freyung - Grafenau

Waldkirchen je městem od roku 1972.

Zajímavosti

Náměstí s Věčným svatebčanem a mariánským sloupem, městský farní kostel Sv. Petra a Pavla, kruhovitá zeď s muzeem "Zlatá stezka", karolinská kaple s lipovou alejí, přírodní rezervace Saußbachklamm, dům Emerenz Meierové v

Schiefwegu, lázeňský park Erlauzwiesel.

Zařízení

Školy (základní, obecná, zvláštní, odborná učňovská, gymnázium), vzdělávací centrum pokrývačské pro Bavorsko, centrum pro obnovu a výstavbu, vodní park Karoli s koupalištěm, golfové hřiště, zimní stadion, lyžařský vlek ...

Landratsamt - Freyung, budova Okresního úřadu ve Freyungu, Building of the Regional Council Offices in Freyung

,Health service department, juridical department, police and border police, customs office and others.

Education: Grammar school, High school, primary and secondary school, special school with workshops, vocational school for nursing and physiotherapy.

Health Service facilities: Regional hospital (with 220 beds), Bavarian clinic (private spa and rehabilitation centre)

Grafenau Town

The date when the town was founded is not known. The Centre started so called "in dem Asanng"

In 1005 Grafenau belongs to estates of Bärnstein, this is the property of the family Frombach. In 1376 the Emperor Charles IV promoted the place to the status of a town. In 1396 - there is evidence of a rectory in Grafenau

14th century - The salt trade path to Bergreichenstain, there were 4 fires in - 1545, 1639, 1676, 1850, and a plague in 1634, 1649
1742 - foraging of „pandury“

1890 - Commencement of traffic on railway between Zwiesel - Grafenau

1972 - Loss of the status as a regional town together with region of Wolfstein and joining to a new region Freyung - Grafenau

Facilities

- Museum of farming furniture
- Museum of snuff tobacco
- Spa park with a heated swimming pool with waves - 80 m long slide
- Summer sledding slope - 800 m long
- 2 ski lifts
- 65 km long trails with double track for cross country skiing
- trips on snowshoes
- spring in Grafenau with many cultural attractions
- Celebration of pack-horses as a reminder of the Salt trade path to Bergreichenstein
- Pilgrimage Church „Brudersbrunn“

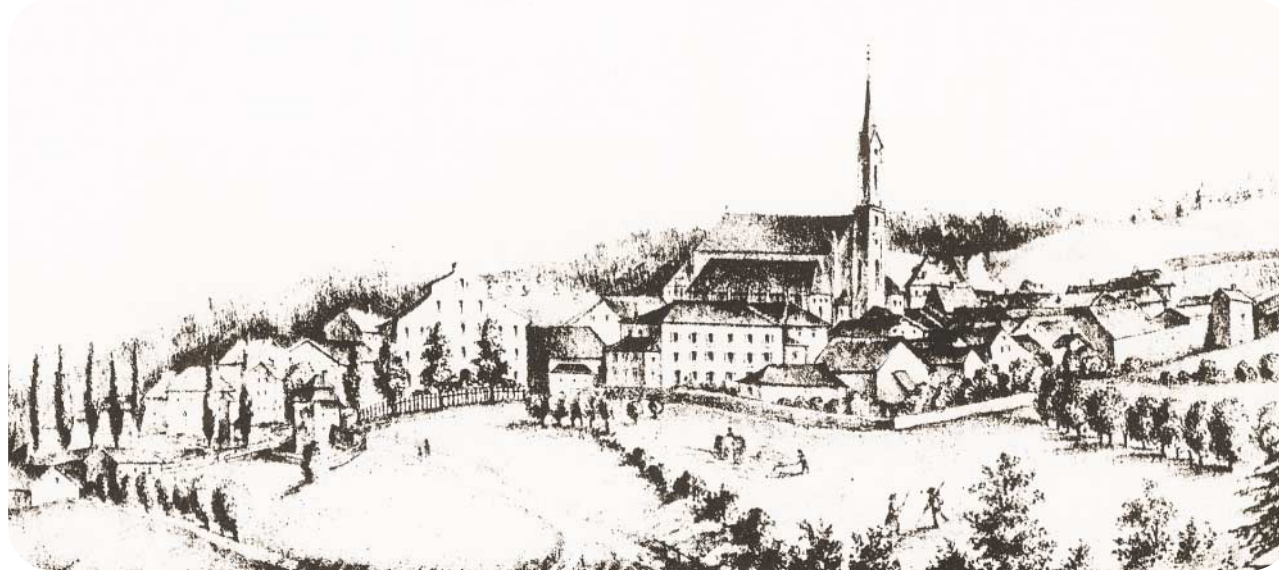

Brauchtum: Rahnacht (05.01.), Emmausgang (Ostermontag), Marktrichter-Tage (Anfang Juli), Dreschersuppe (Anfang August), Leonhardiritt (Anfang November).

Waldkirchen - der Hauptort des Passauer Abteiles

"Der schönste Marktflecken ist unstreitig Waldkirchen. Er verdiente wohl selbst unter die kleinern Städte Deutschlands gezählet zu werden, und würde unter denselben eben nicht den schlechtesten Platz einnehmen. Er ist mit Mauern und mit einem Graben umgeben, welcher im Falle der Noth ganz mit Wasser gefüllt werden kann. Ein Perlenbach fliesset mitten durch denselben. Die Straßen sind größtenteils ziemlich breit und ordentlich angelegt. Die Häuser von Steinen erbauet, von ziemlicher Grösse, und äusserlich von gutem Ansehen ..".

Passauer Gymnasialprofessor Joseph Milbiller, 1796

Stoffsammlung Landkreis FRG

- von 1438 bis heute sind 17 Glashütten dokumentiert, Riedlhütte und Spiegelau existieren heute noch
- Waldgeschichtliches Museum St. Oswald
- Museumsdorf Bayer. Wald in Rothaumühle bei Thurmansbang
- Wolfsteiner Heimatmuseum im Schraml-Haus in Freyung
- Jagd- und Fischereimuseum im Schloss Wolfstein
- Galerie Wolfstein
- Flurdenkmäler (Steinkreuze, Pestsäulen, Bildstöcke)
- Spätgotische Kirche in Freyung aus der 2. Hälfte des 15. Jahds.
- 54 % des Landkreises sind Wald
- 70 Naturdenkmäler
- Fürstbischöfliches Jagdschloss Wolfstein
- 1970 Der 1. Deutsche Nationalpark wird errichtet (13 000 Hektar)
- Emerenz Meier (1874-1928) Schiefweg
- seit 1991 jährlich über 3 Millionen Übernachtungen
- Wanderwegenetz 3000 km Gesamtlänge

Rahnacht (5. ledna) - Drsná noc. Emmausgang (velikonoční pondělí), Marktrichter-Tage (zač.července) - Jarmareční slavnosti, Dreschersuppe (zač.srpna) - Polévka mlaticů, Leonhardiritt (zač. listopadu).

Zajímavé údaje o okrese FRG

- od roku 1438 bylo do současnosti zaznamenáno 17 sklářských hutí, Riedlhütte a Spiegelau existují ještě dnes
- muzeum historie lesa St. Oswald
- muzejní vesnice Bavorského lesa v Rothaumühle u Thurmansbangu
- wolfsteinské vlastivědné muzeum v Schramlově domě ve Freyungu
- lovecké a rybářské muzeum na zámku Wolfstein
- galerie Wolfstein
- stavební památky v polích (kamenné kříže, morové sloupy, boží muka)

- pozdně gotický kostel ve Freyungu z 2. pol. 15. století
- 54 % okresu tvoří les
- 70 přírodních památek
- biskupskoknížecí lovecký zámek Wolfstein
- v r. 1970 první německý národní park o rozloze 13 000 ha
- Emerenz Meierová (Meier) (1874 – 1928) Schiefweg
- od roku 1991 každoročně více než 3 miliony přenocování
- síť turistických cest v celkové délce 3 000 km
- muzeum Zlaté stezky dokumentuje spojení mezi Čechami a Bavorskem
- Roklan (1453 m), Luzný (1373 m), Třístoličník (1332 m), Brotjacklriegel
- zámky : Saldenburg, Eberhartsreut, Ranfels, Wolfstein, Fürsteneck
- klášter St. Oswald
- Ramelsberg, Dießenstein

Waldkirchen - biggest regional town - Freyung-Grafenau

Waldkirchen has had a status of a town since 1972.

Places of interest

The towns square with "eternal bridegroom" and stone pillar, town's parish church of St. Peter and Paul, circular wall with a museum of „Golden Trade Path“, Carolina chapel with lime alley, natural reservation Saußbachklamm, house of Emerenz Meier in Schiefweg, Erlauzwiesel Spa park.

Facilities:

Schooling (primary, secondary, special school, vocational education, grammar school), educational centre for roofers from farming, centre for renovation and development, water park Karoli with swimming pool, golf course, ice hockey stadium, ski lifts ...

Building of the Regional Council Offices in Freyung.

Rahnacht (5th January) - Rough night. Emmausgang (Easter Monday), Marktrichter-Tage (beg. Of July) - Fair pageantry, Dreschersuppe (beg. of August) Soup of the threshers, Leonhardiritt (beg. of November).

Interesting details regarding FRG region.

- up to 1438 there were 17 glass works registered, Riedlhütte and Spiegelau, they exist to this day
- museum for the history of forests St. Oswald
- museum village of Bavarian forest in Rothaumühle near Thurmansbangu
- wolfstein national museum in Schramlov house in Freyung
- museum of fishing and hunting in the chateau Wolfstein
- gallery Wolfstein
- historical buildings in fields (stone crosses, plague pillars, cross road monument)
- late gothic church in Freyung from the second half of the 15th century
- 54% of the area is forest
- 70 natural monuments
- bishop/princess's hunting lodge Wolfstein
- the first national park was set up in 1970 with an area of 13 000 ha
- Emerenz Meier (1874 - 1928) Schiefweg

**Eisenmann-Haus
Eisenmannův dům**

Das „Museum Goldener Steig“ dokumentiert die Verbindung zwischen Böhmen und Bayern
Berge: Rachel (1453), Lusen (1373), Dreisessel (1312), Brotjacklriegel
Schlösser: Saldenburg, Eberhartsreut, Ranfels, Wolfstein, Fürsteneck.
Kloster: St. Oswald
Ruinen: Ramelsberg, Dießenstein

Okres Regen

Počet obyvatel : 82 516 Rozloha : 975,07 km² , 24 obcí s městy : Regen, Viechtach a Zwiesel, 11 chráněných přírodních území o rozloze 450 ha, ochranná zóna národního parku Bavorský les, chráněná krajinná oblast o rozloze 79 000 ha.

**Zima na Velkém Javoru
Winter am Gr. Arber, Winter in Big Javor**

- From 1991 there have been more than 3 million over night visitors each year
- Network of tourist trails amounting to more than 3 000 km in length, museum of Gold trade path documents connection between Bohemia and Bavaria
- Roklan (1453m.), Luzny (1373m.), Tristoličnick (1332 m.), Brotjacklriegel
- Chateau: Saldenburg, Eberhartsreut, Ranfels, Wolfstein, Fürsteneck
- Monastery of St. Oswald
- Remelsberg, Dießenstein

Regen Region

Population 82 516, covers an area of 975,07 km². It has 24 villages with towns of Regen, Viechtach, and Zwiesel. Eleven protected natural parks with a total area of 450 ha and a protected area of national park the Bavarian forest which has a total area of 79 000 ha.

Selection of rarities and interesting places in

Regen region.

Glasstraße

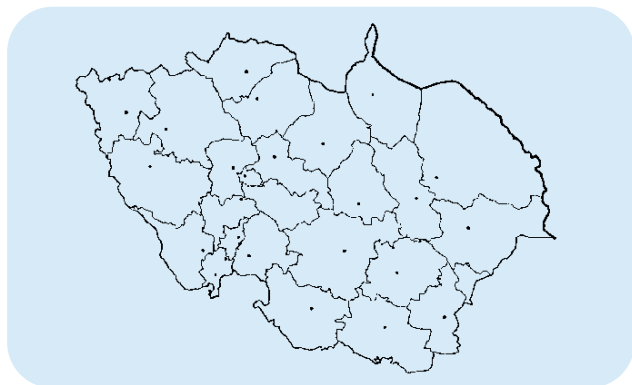
Centre of this Glasstraße, which is more than 250 km long, can be found in the Regen region. Here there is always something to explore: Production of glass bowls, glass in the style of young, sparkling chandeliers, glass for lights full of invention, unique items of world famous artists - it is with difficulty that some „Glass“ requests remain unanswered. In museums and in excellent glass exhibitions the impressions from the works of art .

Glasswork barn

(Rauhbühl between Viechtachem and Schonau) The life-work of a painter of glass Rudolf Schmid. From glasses decorated with intricate little designs up to massive monumental paintings on glass that depict the history of Bavarian forest. Paint on glass „Forests prophet Mühlhiasl“ is 10 m. wide and 7 m. high.

The glass museum Frauneau

The glass museum offers to the background noi-

Einwohner: 82 516
Fläche: 975,07 Quadratkilometer
24 Gemeinden mit den Städten Regen, Viechtach und Zwiesel, 11 Naturschutzgebiete mit einer Fläche von 450 ha, Schutzzone des Naturparks Bayer. Wald. Landschaftsschutzgebiet mit einer Fläche von 79 000 ha.

Eine Auswahl von besonderen Einrichtungen im Landkreis Regen

Glasstrasse

Ein Schwerpunkt der über 250 km langen Glasstraße befindet sich im Landkreis Regen. Hier gibt es unendlich viel zu entdecken: Herstellung edler Trinkgläser,

Výběr zvláštností a zajímavostí v okrese Regen

Glasstraße

Těžiště této více než 250 km dlouhé Glasstraße se nachází v okrese Regen. Je zde neustále co objevovat: Výroba skleněných číší, sklo ve stylu mladých, třpytivé lustry, sklo na lampy plné fantazie, unikáty světově významných umělců - stěží zůstane nějaké „skleněné“ přání nevyplněno. V muzeích a na skvělých výstavách se dojmy ze skla ještě více prohlubují.

Stodola skla

(Rauhbühl mezi Viechtachem a Schönau) Životní dílo malíře skla Rudolfa Schmid. Od titěrně zdobených sklenic až po monumentální malby na skle, které znázorňují dějiny Bavorského lesa . Malba na sklo „Lesní prorok Mühlhiasl“ je 10 m široká a 7 m vysoká.

Muzeum skla Frauneau

Muzeum skla nabízí za zvuků staré pily obsáhlé zobrazení materiálu skla se všemi jeho technickými a uměleckými možnostmi. Výstavní prostory jsou rozděleny do expozic: Dějiny, Technologie, Sklo z Bav. lesa, Mezi-

Jugendstilglas, funkelnde Kronleuchter, phantasievoll-les Lampenglas, Unikate von international bedeutenden Künstlern. Kaum ein gläserner Wunsch bleibt unerfüllt. In Museen und erstklassigen Ausstellungen werden die Eindrücke rund ums Glas vertieft.

Gläserne Scheune

(Rauhühl zwischen Viechtach und Schönau) Das Lebenswerk des Glasmalers Rudolf Schmid. Hier ist Glasmalerei pur: Von minutiös bemalten Gläsern bis zu monumentalen Glasgemälden, die Geschichten aus dem Bayer. Wald zeigen. Ca. 10 m breit und 7 m hoch ist das Glasgemälde "Waldprophet Mühlhiasl".

Glasmuseum Frauenau

Das Glasmuseum bietet in den Hallen eines ehemaligen Sägewerks eine umfassende Darstellung des Werkstoffes Glas mit all seinen technischen und künstlerischen Möglichkeiten. Die Ausstellungsräume sind in die Bereiche Historie, Technologie, Glas aus dem Bayer. Wald, internationale Glaskunst und Glas in Wissenschaft und Technik gegliedert.

skleněné lahvičky na tabák
Schnupftabakgläser

Waldmuseum Zwiesel

1966 wurde in Zwiesel das erste deutsche Waldmuseum gegründet. Gegliedert in die Bereiche Wald - Heimat - Glas ist daraus eine publikumswirksame Lehrschau geworden. Fast drei Millionen Besucher waren beeindruckt von Natur und Kultur des Bayer. Waldes.

Burgruinen

Die Burgruine Weißenstein bei Regen liegt am Naturdenkmal "Pfahl". Das ist eine markante geologische Quarzformation. Weitere Burgruinen: Altnußberg bei Geiersthal, Neunußberg bei Viechtach, Burgturm Kollnburg.

národní umělecké sklářství a Sklo ve vědě a technice.

Muzeum lesa Zwiesel

V roce 1966 bylo ve Zwieselu otevřeno první německé muzeum lesa. Rozděleno do oddílů les-vlast-sklo se stalo působivou poznávací expozicí pro široké vrstvy lidí. Příroda a kultura Bavorského lesa zapůsobila už téměř na 3 milióny návštěvníků.

selská světnice
Bauernstube, Peasant living room

Hradní zříceniny

Hradní zřícenina Weißenstein u Regenu stojí na přírodní památce "Pfahl". Je to výrazný geologický křemenný útvar. Další hradní zříceniny: Altnußberg u Geiersthalu Neunußberg u Viechtachu, Burgturm Kollnburg.

"Král Bavorského lesa" Javor

Nejvyšší hora bavorsko-českého hraničního pohoří. Na Javoru má už dlouhou tradici Světový pohár v lyžování. Setkávají se zde nejlepší lyžaři světa při mezinárodních závodech v běhu na lyžích.

Nádrž pitné vody Frauenau

V letech 1976 - 1982 byla na úpatí hory Großer Rachel vybudována nejvyšší přírodní vodní hráz v Německu (83m). Přehradní jezero o rozloze 90 ha slouží jako zdroj pitné vody pro více než 500 000 lidí.

Okresní město Regen

1148 první doložená zmínka
1270 Regen se stává vévodským městečkem
1448 městečku jsou uděleny znak a pečeť
1932 povýšení na město
Okresní město s 12.500

se of an old sawmill an extensive display of glass material with all its technical and artistic abilities. The exhibition area is divided into exhibitions of History, Technology, Glass from Bavarian forest, International artistic glass industry and Glass in science and technology.

The forest museum Zwiesel

In Zwiesel in 1966 the first German museum of forest was opened. The division into sections of forest-country-glass became a distinguishing mark of the exposition across a large scale of people. The nature and culture of the Bavarian forest attracted more than 3 million visitors. Peasant living room.

Castle ruins

The castle ruins of Weißenstein near Regent stands on a natural monument "Pfahl". It is an important geological quartz formation. Other castle ruins - Altnußberg near Geiersthalu, Neunußberg near Viechtachu, Burgturm Kollnburg.

Zwiesel, Town Zwiesel, Stadt Zwiesel

"Bayerwaldkönig" Arber

Höchster Berg des bayerisch-böhmischen Grenzgebietes mit umfassender Fernsicht.. Der Ski World Cup hat am Arber schon große Tradition. Hier treffen sich die weltbesten Skifahrer bei den internationalen FIS Skirennen.

Trinkwassertalsperre Frauenau

Zwischen 1976 und 1982 wurde am Fuß des Großen Rachel der höchste Natur-Staudamm Deutschlands errichtet. Der Stausee mit 90 ha Fläche dient der Trinkwasserversorgung von über 500 000 Menschen.

nádrž pitné vody Frauenau, Trinkwassertalsperre Frauenau, Drinking water reservoir Frauenau

Kreisstadt Regen

1148 erste urkundliche Erwähnung

1270 wird Regen herzoglicher Markt

1448 werden dem Markt Wappen und Siegel verliehen

1932 Stadterhebung

Kreisstadt mit 12.500 Einwohnern. Optische Industrie, mittelständisches Handwerk und Handel Tourismus, Landratsamt, Landwirtschaftsamt, Forstamt, Standortverwaltung, Gesundheitsamt, Schulamt Grundschule, Hauptschule, Realschule, Berufsschule, Sonderberufsschule, Landwirtschaftsmuseum, Museum „Fressendes Haus“.

Glasstadt Zwiesel

Zwiesel erhielt 1312 erste Marktrechte. (Salzhandelsstraße nach Böhmen) 1904 Stadterhebung. Zwiesel mit ca. 10.000 Einwohnern liegt am Nationalpark Bayer. Wald. Glasindustrie, Handel und Tourismus bieten die meisten Arbeitsplätze.

Finanzamt, Vermessungsamt, Nationalparkverwaltung, Berufsbildungszentrum für

Regen

obyvateli, optický průmysl řemesla, obchod, turistický ruch, okresní úřad, úřad pro zemědělství, lesní úřad, místní správa, úřad pro zdravotnictví, školský úřad, obecná škola, základní škola, reálná škola, učňovská škola, zvláštní učňovská škola, muzeum zemědělství, muzeum v "Sžirajícím domě."

Sklářské město Zwiesel

Zwiesel obdržel v roce 1312 první tržní práva (solní obchodní stezka do Čech), 1904 povýšení na město. Zwiesel s asi 10.000 obyvateli leží v Národním parku Bavorský les. Sklářství, obchod a turistický ruch nabízí většinu pracovních míst.

Finanční úřad, vyměřovací úřad, správa Národního parku, učňovské vzdělávací středisko sklářské, odborná akademie se zaměřením na sociál. pedagogiku, obecná škola, základní škola, reálná škola, gymnázium, muzeum lesa, muzeum hraček.

Město Viechtach

1104 první písemně doložená zpráva o solné obchodní cestě do Čech (bavorská cesta), 1953 povýšení na město.

Ve státěm uznaných lázních, léčících vzduchem, žije asi 8.500 lidí. Moderní průmyslové závody nabízejí pracovní místa.

Obvodní soud, pozemkový úřad, centrální středisko pro peněžité pokuty v Bavorsku, obecná škola, odborná škola, základní škola, reálná škola, gymnázium, odborná učňovská škola hotelová, muzeum křišťálu, muzeum vosku

Bavorská Železná Ruda

„King of the Bavarian forest“ Javor

The highest mountain on the Bavarian-Bohemian border region. Javor has a long tradition of World championships in skiing. The best skiers from all over the world meet here to compete in the cross country skiing competition.

Drinking water reservoir Frauenau

In 1976 - 1982 at the foot of the mountain Großer Rachel, the biggest natural water dam in Germany was built, the height of 83 m. The dam lake covers an area of 90 ha and is used as a source of drinking water for more than 500 000 people.

Regional town of Regen

First mentioned in 1148.

Regen became in 1270 a duchy town.

In 1448 the town had bestowed upon it an emblem and a seal.

In 1932 the town was promoted to regional town, with population of 12,500. Optical industry, craftsmanship, trading, tourist industry, regional council office, agricultural office, forestry commission, health service, educational office, basic school, secondary school, high school, vocational school, special vocational school, museum of agriculture, museum in „Sžirající“ house“.

Glass working town of Zwiesel

In 1312 Zwiesel obtained its first trading rights (Salt trading path to Bohemia), in 1904 it was elevated to a township status. Zwiesel with approximately 10 000 population, lies in the National park of Bavarian forest. Glasswork industry, trading and tourist industry offers majority of employment opportunities.

Revenue authority, surveying authority, administration of the National Park, Educational training centre - glass works, Academy specialised in social pedagogical training, secondary school, basic school, high school, grammar school, museum of forestry and also a museum of toys.

Town of Viechtach

First written mention of this town was in 1104 on the Salt trading path to Bohemia (Bavarian route), in 1953 the place was given a status of a town.

In a spa that has been approved by the state for people with respiratory problems lives approxi-

Sozialpädagogik, Grundschule, Hauptschule, Realschule, Gymnasium, Waldmuseum/Spielzeugmuseum.

Stadt Viechtach

1104 erste urkundliche Erwähnung. Salzhandelsstraße nach Böhmen (Bayerweg). 1953 Stadterhebung. Im staatlich anerkannten Luftkurort leben etwa 8.500 Menschen. Moderne Industriebetriebe bieten Arbeitsplätze. Amtsgericht, Grundbuchamt, Zentrale Bußgeldstelle Bayern, Grundschule, Förderschule, Hauptschule, Realschule, Gymnasium, Berufsschule für Hotelberufe, Kristallmuseum, Wachsmuseum.

Bayerisch Eisenstein

Im Bahnhof Eisenstein ist die grenzüberschreitende Begegnungsstätte des Naturparks Bayerischer Wald untergebracht.

In dem zukünftig mit tschechischen und deutschen Mitarbeitern besetzten Begegnungszentrum werden Koordinationsaufgaben wahrgenommen, schutzgebietsüberschreitende Projekte betreut und gemeinsame, grenzüberschreitende Veranstaltungen vorbereitet. Gewinner im zusammenwachsenden Europa werden künftig die Grenzregionen sein, die rechtzeitig ihr Kooperationspotential nutzen, pflegen und weiterentwickeln.

Bezirk/Landkreis Rohrbach

Fläche: 827 km² Flächenverteilung:
Bewohner: 59 000 Landwirtschaft: 468,6 km²
Gemeinden: 42 Wald: 305,3 km²
Kraftfahrzeuge: 50 000 Gewässer: 9,6 km²
Gärten: 6,5 km²
Baufläche: 5,4 km²
Sonstige: 22,2 km²

Die größten Einwohnerzahlen haben die Gemeinden Rohrbach/Berg, Aigen/Schlägl, Ulrichsberg, St. Martin. Die Land- und Forstwirtschaft ist im Bezirk vorherrschend. Die wirtschaftliche, arbeitsplatzbestimmende und verkehrsmäßige Strömungshaupttrichtung ist in den Zentralraum. 1500 gewerbliche-industrielle Betriebe sind im Bezirk, davon 22 mit jeweils mehr als 60 Arbeitsplätzen.

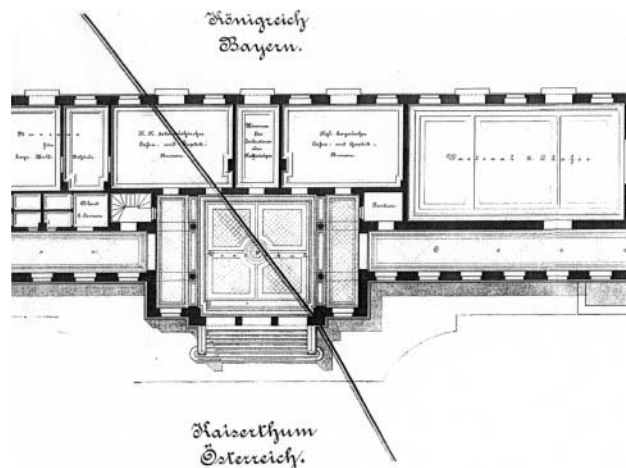
Gesundheitswesen im Bezirk: 31 praktische Ärzte, 12 Fachärzte und 15 Zahnärzte. Landeskrankenhaus Rohrbach mit 220 Betten.

Tourismusangebote im Bezirk Rohrbach: Hallen- und Freibäder, Wildpark Altenfelden, Schigebiete Hochficht und Hansberg, Golfplätze in Ulrichsberg und Pfarrkirchen, Langlaufzentrum Schöneben.

Aussichtsberge: Ameisberg, Hansberg und Böhmerwaldberge.

Tennis-, Eisstock- und Squashhallen, Judozentrum Niederwaldkirchen, Reiten, Rad- und Wanderwege, Steinlehrpfad Plöcking (St. Martin).

Na nádraží v Bavorské Železná Ruda je umístěna hranice přesahující styčná stanice Naturparku Bavorský les. Ve styčném centru jsou a budou i v budoucnu řešeny koordinační úkoly, projekty ochrany oblasti a připravují se společná, hranice přesahující zařízení. Vítězi ve společně se rozrůstající Evropě budou regiony, které využívají možnosti spolupráce, usilují o spolupráci a dále ji rozvíjejí.

plánek železniční stanice
Plan des Eisensteiner Bahnhofs, Plan of the Railway station

Okres Rohrbach

Rozloha: 827 km²
Počet obyvatel: 59.000
Počet obcí: 42
Počet motorových vozidel: 50.000;
Rozdělení plochy: zemědělství: 468,6 km²
vodní plochy: 9,6 km², zastavěná plocha: 5,4 km²
lesy: 305,3 km²
zahrady: 6,5 km²
ostatní 22,2 km²
Místa s největším počtem obyvatel: Rohrbach - Aigen/Schlägl - Ulrichsberg. Zemědělství a lesnictví jsou v tomto okrese převládající z hlediska zajišťování pracovních příležitostí. V okrese je 1500 řemeslnicko-průmyslových podniků, z toho 22 má v současné době více než 60 zaměstnanců. Rohrbach: hospodářské, správní a obchodní centrum. Automobilové opravy, mlékárství, 90 různých podniků.
Doprava: Mühlkreiská dráha: Urfahr-Aigen, spolková silnice 38: Freistadt-Passau, spolková silnice 127: Linz-Rohrbach, zemské, okresní a obecní silnice.
Zdravotnictví: 31 praktických lékařů, 12 odborných lékařů a 15 zubních lékařů. Zemská nemocnice v Rohrbachu s 220 lůžky.
Školství - město škol Rohrbach: základní škola, polytechnická škola, gymnázium, reálné gymnázium, obchodní škola, obchodní akademie, učiliště pro hospodářská povolání, zdravotnická škola a odborná učňovská škola.

mately 8 500 people. Modern industrial factories provide employment opportunities. District court, land registry, central office for financial penalties from Bavaria. Basic school, vocational school, secondary school, high school, grammar school, specialised hotel school. You will find also a museum of crystal, and a wax museum.

Bavarian Železná Ruda

At the railway station in Bavarian Železná Ruda a border is positioned so that it goes over the nodal point of National Park of Bavarian forest. In this nodal centre are and will be in the future certain co-ordination tasks dealt with, like projects for the protection of the region the preparation of joint, border crossing equipment. Winners in jointly expanding Europe, will be the regions that are able to use the possibility of co-operation, and continue to expand the possibility of co-operation.

Rohrbach Region

Area covered 827 km², population of 59 000, number of villages 42, and number of motor vehicles 50 000.

Division of the area: agriculture 468,6 km², water areas 9,6 km², built up area 5,4 km², forests 305,3 km², gardens 6,5 km², others 22,2 km². Places with the highest inhabitation are Rohrbach - Aigen/Schlagl - Ulrichsberg.

Agriculture and forestry are the most predominant in the region with regards to the provision of employment opportunities. In the region we have 1500 craftsmanship/industrial companies, from these 22 have at present time more than 60 employees. Rohrbach: economical, administrative and business centre. Car workshops, dairies, 90 other different companies.

Transport: Mühlkreisk railway. Urfahr-Aigen, federal road 38, Freistadt-Passau, federal road 127, Linz-Rohrbach, land, regional and local roads. Health service: 31 general practitioners, 12 specialised doctors, and 15 dentists. General hospital in Rohrbach, with 220 beds.

Education - Rohrbach a town of schools. Basic school, polytechnic school, grammar school,

Bezirksstadt Rohrbach

Rohrbach wurde 1200 als Markt (Handelsplatz) angelegt. Entwicklung zum Kultur- und Wirtschaftsmittelpunkt der Region. Mit dem Nachbarort Berg 5 000 Einwohner. Seit 1848 Sitz der Verwaltung. Wallfahrtskirche Maria Trost auf dem Berg bei Rohrbach.

Ämter und Behörden in Rohrbach:

Bezirkshauptmannschaft, Bezirksschulrat, Wirtschaftskammer, Arbeiterkammer, Bezirksgericht, Finanzamt, Arbeitsmarktservice, Bauernkammer, Bezirksgendarmeriekommando, Gebietskrankenkasse, Rotes Kreuz, Vermessungsamt, Grundbuch und Grenzgendarmariekommando.

Rohrbach: Wirtschafts-, Verwaltungs-, Einkaufszentrum und Schulzentrum. KfZ-Werkstätten, Molkerei, 90 weitere Betriebe.

Schulstadt Rohrbach: Volks- und Hauptschule, Polytechnische Schule, Gymnasium, Realgymnasium, Handelsschule, Handelsakademie, Lehranstalt für wirtschaftliche Berufe, Krankenpflegeschule, Berufsschule, Fachschule für Wirtschaftliche Berufe und Musikschule.

Rohrbach

Okresní město Rohrbach

Rohrbach byl založen v roce 1200 jako tržní osada. Vyvinul se v hospodářské středisko regionu. Se sousedním sídlem Berg má 5.000 obyvatel. Lidová tradice: vyvolávač mrtvých

Instituce v okresním městě:

Okresní hejtmanství, Okresní školní rada, Hospodářská komora, Zaměstnanecká komora, Okresní soud, Finanční úřad. Zprostředkovatelna práce, Rolnická komora, Okresní velitelství četnictva, Oblastní nemocenská pojišťovna, Červený kříž, Vyměřovací úřad.

Krajina okresu Rohrbach

Okres Rohrbach je pro Šumavu charakteristický. Sever okresu ovládají Plöckenstein a Hochficht. Na západě se objevují Bavorský les a Pasovský les s vrcholem Ameisberg. Na jih tekoucí řeka Mühla spěchá do Dunaje.

Mühlviertelský "Tříboký statek"

Tříboký statek byla původní mühlviertelská forma (typ domu

high school, business school, economical vocational training centre, nursing school and special vocational school.

Regional town Rohrbach

Rohrbach was established in 1200 as a market settlement. It developed into an economical centre in the region and with the neighbouring settlement of Berg it has 5000 people. Folklore tradition: calling on the dead.

Institutions in the regional town:

Regional county council, Regional Educational council, Chamber of Commerce, Employment office, Regional court, Revenue office. Employment agency, Agriculture chamber, Regional police authority, Regional health insurance, Red Cross, surveying office.

Landscape of the Rohrbach region:

The Rohrbach region has typical Šumava region characteristics. Plöckenstein and Hochficht govern the North of the region. In the west appears the Bavarian forest and Passau forest with the top of Ameisberg. In the south the river Mühla gushes into the river Danube.

Mühlviertel „Three sided farmhouse“

Three-sided farmhouse was an original mühlviertel form (type of a house).

Neufelden

Regional court house.

Higher technical educational establishment.

Factory that produces tar-paper.

Water reservoir dam for electricity.

Growing of hops.

40 business concerns.

Helfenberg

Meat industry, joinery, quarry, production of ready made clothing, weaving and further 20 business concerns.

Lembach

Regional court house, museum, dairy, 50 business concerns.

42 villages of Rohrbach region.

*Dreiseitiger Typ der einstigen Höfe
Mühlviertelský tříboký statek Three sided farmhouse*

Wichtige Verkehrswege im Bezirk:

Mühlkreisbahn: Urfahr-Aigen

Bundesstraße 38: Freistadt-Passau

Bundesstraße 127: Linz-Rohrbach-Aigen

Grenzübergang für PKW: Guglwald

Grenzübergänge für Wanderer und Radfahrer in Schöneben, Diendorf und St. Oswald.

Radwege entlang der Donau.

Neufelden

Bezirksgericht, Höhere technische Lehranstalt, Hauptschule, Brauerei, Pappefabrik, Stausee f. Kraftwerk, Hopfenbau, Gewerbepark, 40 weitere Betriebe. Museum, Burgruine PürNSTein, Wallfahrtskirche Maria Pötsch bei Neufelden.

Helfenberg

Hauptschule, Fleischerei, Tischlerei, Steinmetz, Konfektion, Webereien und 20 weitere Betriebe. Zeitalter-Wanderweg, Schloß Revertera und Ruine Piberstein. Wallfahrtskirche Maria Rast in Schöneegg.

Lembach

Bezirksgericht, Museum, Biomolkerei, Hauptschule für Informatik, Musikschule, Altenheim und 50 Gewerbebetriebe.

Lembach

Haslach

Alter Markt mit Befestigungsturm, fünf Museen, Textilfachschule, Hauptschule. Großtischlerei und 50 weitere Betriebe. Altenheim, Bürgergarde, Russenfriedhof.

Neufelden

okresní soud
vyšší technické učení
továrna na lepenku
přehradní nádrž pro elektrárnu
pěstování chmelu
40 podniků

Helfenberg

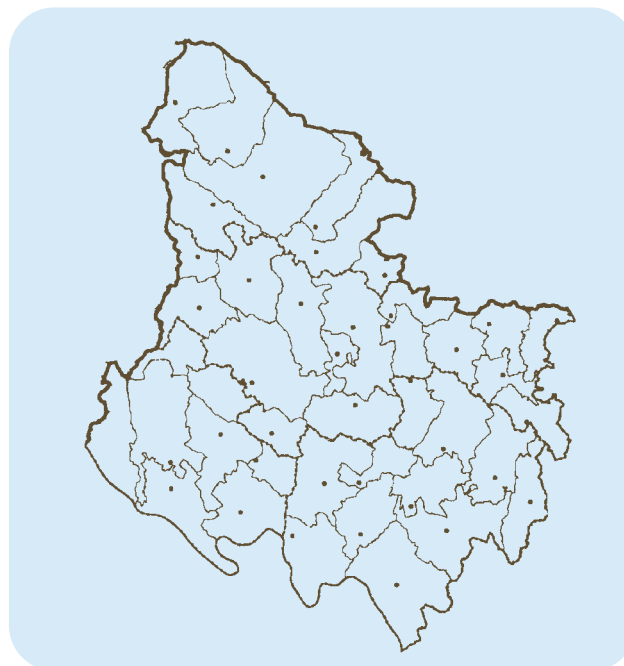
Řeznictví, truhlářství, kamenictví, výroba konfekce, tkalcovství a ještě 20 dalších podniků.

Lembach

okresní soud, muzeum,
mlékárna, 50 podniků

42 obcí okresu Rohrbach
42 Gemeinden des Bezirkes Rohrbach

Haslach

opevněné, staré město, odborná škola textilní, muzea, národní (měšťanská) garda, ruský hřbitov

Haslach

Fortified old town, with specialised textile school, museum, national castle guards, and Russian cemetery.

Aigen

Doorway to the Bohemian Forest, seat of the regional court, stone quarries, electrical and timber industry, agricultural school, museum of birds and museum of hunting guards-sharpshooter- Stiftr memorial, 70 other craftsmanship businesses.

Schlagl

Premonstrat monastery in Schlagl
The monastery has been the centre of religion, artworks and farming since 1218.
It has 45 monastic members, 19 rectories, 170 employees (working), businesses of the monastery are, brewery, forest, restaurant and educational establishment.

Ulrichsberg

Basic sports school, glass museum, jazz centre, „Neuburger“ food-processing industry, textile and timber industry, cross country skiing centre, golf course, summer and winter tourist trade, swimming pool, youth hostel, and 60 other tradesman businesses.

Sarleinsbach

Production of windows, timber industry, cement works, factory for making doors, meat industry, garage workshops and thirty other businesses. Prince Norbet Hanrieder (1842-1913) a famous poet was responsible for building a watch tower on the top of Ameisberg (940 m.) not far from Sarleinsbach.

Tourist facilities.

Covered swimming pools and swimming arena. Game park Altenfelden, ski resort in Hochficht and Hansberg. Golf courses in Ulrichsberg and Pfarrkirchen, cross country skiing centres in Schöneben and observation tops of Ameisberg, Hansberg and the Šumava mountains. Further

Aigen

„Tor zum Böhmerwald“, Bezirksgericht, Steinbrüche, Elektronik, Holzindustrie, Hauptschule, Landwirtschaftsschule, Vogel- und Volkskundemuseum, Bürgergarde, Altenheim, Stifterdenkmal. 70 weitere Gewerbebetriebe.

Ulrichsberg

Sporthauptschule, Altenheim, Glasmuseum, Jazz, Lebensmittelbetrieb Neuburger, Textil- und Holzindustrie, Langlaufzentrum, Golfanlage, Sommer- und Wintertourismus, Vitalbad, Jugendherberge, 60 Gewerbebetriebe.

Prämonstratenserstift Schlägl

Das Kloster ist seit 1218 eine Stätte der Religion, Kunst und Wirtschaft. 45 Ordensangehörige, 20 Pfarren werden versorgt, 170 Dienstnehmer. Wirtschaftsbetriebe des Klosters: Brauerei, Forst, Gaststätten und Bildungshaus. Bibliothek, Gemälde- und Kunstsammlung.

Aigen

Brána Šumavy, sídlo okresního soudu, kamenolomy, elektrotechnika a dřevařský průmysl, zemědělská škola, muzeum ptactva a muzeum myslivosti, městská garda-ostrostřelci-Stiftrův památník, 70 různých řemeslnických závodů

Schlägl

Premonstrátský klášter v Schläglu

Klášter je od roku 1218 střediskem víry, umění a hospodářství. 45 řádových příslušníků, 19 far, 170 zaměstnanců (sloužících), hospodářské podniky kláštera : pivovar, les, restaurace a dům vzdělávání.

Ulrichsberg

Základní sportovní škola, muzeum skla, jazzcentrum, potravinářský závod Neuburger, textilní a dřevařský průmysl, lyžařské běžecké centrum, golfové hřiště, letní a zimní turistika, koupaliště, mládežnická ubytovna, 60 různých řemeslnických závodů.

on tennis halls, judo centre in Niederwaldkirchen, horse riding trails, cycling routes and foot paths, educational stone path in Plöcing.

Protected natural reservation, Stone sea and the flow of the river Steinmühl, moorland. Protected herbage: Scotch pine, soldanella montana, drosera, columbine, gentian. Protected fauna: adder, eagle-owl, otter, heron, and buzzard.

Sternsteinwarte

Großbetriebe im Bezirk Rohrbach:

Fabrik für Zigarettenpapier in St. Peter.

Vogt Elektronik in Niederwaldkirchen.

Internorm Fenster in Sarleinsbach.

Strasser Steine und Hauser Kühlung in St. Martin.

Leripa Kunststoffe in Oepping.

Kopp Schaltungen in Aigen.

Möbel in Altenfelden, Aigen und Rohrbach.

Viele Baubetriebe und KFZ-Großwerkstätten.

Sarleinsbach

Fensterindustrie, Holzfabrik, Beton-Werk, Türenfabrik, Fleischindustrie, Biokäserei und 30 weitere Betriebe. Der Priester Norbert Hanrieder (1842-1913) wurde wegen seiner Dichtkunst und der Errichtung der Ameisbergwarte (940m) in der Nähe von Sarleinsbach bekannt.

Sarleinsbach

Bezirk/Landkreis Urfahr-Umgebung

Fläche: 668 km², Bewohner: 78 000

Gemeinden: 27

Kraftfahrzeuge: 72 000

Der Sternstein stellt mit seinen 1125 m nicht nur die höchste Erhebung des Bezirkes, sondern auch den östlichsten Ausläufer des Böhmerwaldes dar.

Wirtschaft: Aus der noch vor wenigen Jahrzehnten vorwiegend land- und forstwirtschaftlich geprägten Region mit ihrer traditionellen Leinenweberei als Nebeneinkommen der Bauern entwickelten sich mehrere kleingewerbliche Zentren mit insgesamt 2500 Unternehmungen: Gallneukirchen, Bad Leonfelden, Ottensheim, Steyregg. Etwa 20 000 Arbeitnehmer

Sarleinsbach

Výroba oken, dřevoprůmysl, betonárna, továrna na výrobu dveří, masný průmysl, autoservis a 30 dalších podniků.

Kněz Norbet Hanrieder (1842-1913), známý básník, se zasloužil o postavení rozhledny na vrchu Ameisbergu (940m) nedaleko Sarleinsbachu.

Turistická nabídka

Kryté plovárny a koupaliště, obora Altenfelden, lyžařské oblasti Hochficht a Hansberg, golfová hřiště Ulrichsberg a Pfarrkirchen, běžkařské centrum Schöneben, vyhlídkové vrchy: Ameisberg, Hansberg a šumavské hory, tenisové haly, centrum juda v Niederwaldkirchenu, stezky pro jízdu na koních, cyklistické stezky a stezky pro pěší, kamenná naučná stezka Plöcking.

Chráněné přírodní rezervace: Kamenné moře, tok řeky Steinmühl, slatě.

Chráněné rostliny: borovice blatka, dřípatka, rosnatka, orlíček a hořec.

Chráněná zvířata: zmije, výr, vydra, volavka popelavá a káně lesní.

Okres Urfahr - Umgebung

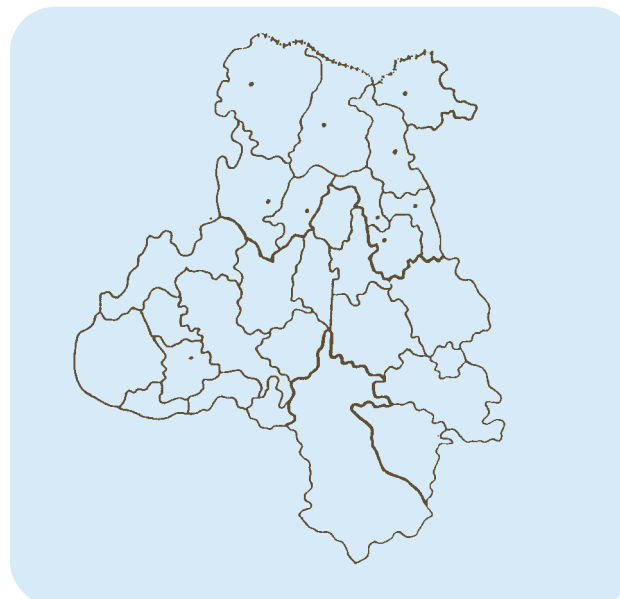
Rozloha: 668 km²

Počet obyvatel 78 000

Počet obcí 27

Počet motorových vozidel 72 000

Sternstein představuje se svými 1125 m n.m. nejenom nejvyšší vyvýšeninu tohoto okresu, ale také nejvýchodnější výběžek Šumavy.

Urfahr - Umgebung Region

Covered area of 668 km², population of 78 000, number of villages 27 and number of motor vehicles 72 000.

Sternstein presents with its 1125 m. above sea level not only the highest point in the region but also the eastern-most projection of Šumava.

Economy: From this region, not many tens of years ago, mainly concentrated agricultural and forestry, with traditional weaving of linen as an additional income for the local farmers developing a region with many craft centres and nearly 2500 businesses, Galleunkirchen, Bad Leonfelden, Ottensheim, Steyregg. But nearly 20 000 employees have to travel to work to Linz. Thanks to the thickly wooded area many parts of the region are used for recreation: Region Sterngartl, Bad Leonfelden and the valley of Danube.

Transport: Mühlkreiss motorway Linz-Gallneukirchen-Prague, Leonfelden federal road Linz-Bad Leonfelden and border crossing Weigetschlag/Studánky, Rohrbach federal road Linz-Rohrbach, Federal road Donauufer, Sternwald federal road Freistadt-Rohrbach.

Bad Leonfelden Spa

Leonfelden was set up, in the 13th century by monks from Cistercian monastery of Wilhering on an important trading route. Due to the repeated attacks by Hussites, the town at the beginning of the 15th century was fortified. In 1892 the whole town was burnt down, due to arson. In 1962 it was given the status of a spa town due to the healing abilities of its mud and water. Today the town consists of 3 600 people and it represents an important tourist, economical and educational centre.

Tourist centre: Mud and water therapeutic establishment, educational museum, good conditions for alpine and northern winter sports, and an educational forest trail. It is worth while also to visit Bründlkirche and the town hospital. Economical centre: the oldest gingerbread bakery, weaving, and a developing region for crafts

müssen allerdings täglich als Pendler einen Arbeitsplatz im Großraum Linz aufsuchen. Wegen seiner waldbereichen Hügellandschaft gelten viele Teile des Bezirkes als Erholungsgebiet: Region "Sterngartl" Bad Leonfelden, Donautal.

Verkehr: Mühlkreisautobahn Linz-Gallneukirchen-Prag. Leonfeldner Bundesstraße: Linz-Bad Leonfelden-Grenzübergang Weigetschlag/Studánky. Rohrbacher Bundesstraße: Linz-Rohrbach.

Donauufer Bundesstraße. Böhmerwald. Bundesstraße: Freistadt-Rohrbach-Aigen.

Der im Jahre 1903 gebildete Bezirk besitzt seit dem Jahr 1919 keine eigene Hauptstadt. Damals wurde die Stadt Urfahr der Landeshauptstadt Linz eingegliedert (Sitz der Bezirkshauptmannschaft).

Kurort Bad Leonfelden

Leonfelden wurde im 13. Jahrhundert an einer wichtigen Salzstraße durch Zisterziensermönche des Klosters Wilhering gegründet. Wegen der wiederholten Hussiteneinfälle erhielt der Markt Anfang des 15. Jahrhunderts eine Befestigung. 1892 brannte er auf Grund einer Brandstiftung fast zur Gänze ab. 1962 erhielt der

Ort wegen seines heilkräftigen Moores und Wassers den Titel "Bad". Heute stellt der 3 600 Einwohner zählende Kurort ein bedeutendes Tourismus-, Wirtschafts- und Schulzentrum dar.

Fremdenverkehrszentrum: Moor- und Kneipp-Kuranstalt, Schulmuseum, alpine und nordische Wintersportmöglichkeiten, Waldlehrpfad. Sehenswert: Bürgerspital, Bründlkirche.

Wirtschaftszentrum: älteste Lebkuchenterei Österreichs (heute Lebkuchenfabrik), Weberei, wachsendes Handels- und Gewerbegebiet, "Tor nach Südböhmen".

Schulzentrum: Gymnasium, Tourismusschulen mit interkulturellen Klassen (deutsch-tschechisch als Unterrichtssprache).

Hospodářství: Z tohoto regionu ještě před několika málo desetiletími převážně zemědělského a lesnického, s tradičním tkaním lněného plátna, jakožto vedlejším zdrojem příjmů zdejších rolníků, se vyvinula oblast s mnoha řemeslnickými centry s téměř 2500 podniky: Gallneukirchen, Bad Leonfelden, Ottensheim, Steyregg. Asi 20 000 zaměstnanců musí ovšem za práci dojíždět do Lince. Díky své bohatě zalesněné krajině jsou mnohé části tohoto okresu využívány k rekreaci: Oblast Sterngartl, Bad Leonfelden a údolí Dunaje.

Doprava: Mühlkreiská dálnice Linz-Gallneukirchen-Praha, Leonfeldenská Spolková silnice Linz-Bad Leonfelden – hraniční přechod Weigetschlag / Studánky, Rohrbachská spolková silnice Linz-Rohrbach, Spolková silnice Donauufer, Sternwaldská spolková silnice Freistadt-Rohrbach

Lázně Bad Leonfelden

Leonfelden byl založen ve 13. století mnichy cisterciáckého kláštera Wilhering na významné obchodní cestě. Kvůli opakujícím se husitským vpádům získalo městečko začátkem 15. století opevnění. V roce 1892 z důvodu žhářství celé vyhořelo. V roce 1962 obdrželo díky léčivým účinkům zdejšího bahna a vody statut lázeňského města. Dnes toto lázeňské místo čítající 3 600 obyvatel představuje významné turistické, hospodářské a vzdělávací centrum.

Centrum cestovního ruchu: bahenní a vodní léčebné zařízení, školní muzeum, dobré podmínky pro alpské a severské zimní sporty, naučná lesní stezka. Za shlédnutí také stojí Bründlkirche a městský špitál. Hospodářské centrum: nejstarší perníkárna v Rakousku (dnes továrna na výrobu perníků), tkalcovna, rozvíjející se oblast řemesel a obchodu (brána do jižních Čech). Vzdělávací centrum: gymnázium, škola cestovního ruchu s německo-českými třídami.

and trade (gateway to south Bohemia). Educational centre: grammar school, school for tourism with German and Czech classes.

Gallneukirchen

First mentioning of this town was in 1250. The area around Linz is sought after for housing. The building of horse-drawn railway Linz-České Budějovice during the years 1831-32. It has a title of European village. There is a Catholic parish church of St. Galla, and an Evangelic church of Jesus Christ.

Educational centre - basic school and educational courses.

Two kilometres from Gallneukirchen is a ruined chateau Riedegg.

Danube valley

There are many cycling routes alongside the river Danube, fertile basin countryside, uses water for source of energy, tourist facilities by Danube.

Ottensheim

It became a town in 1228. Ferry to Wilhering. Water power station on Danube-Ottensheim-Wilhering. A chateau Ottensheim. Boat harbour.

Steyregg

A small town with historical centre (town fortification, and town tower).

Chateau Steyregg. A yacht harbour. The town is a home for many artists, painters, musicians and graphics.

Gallneukirchen

1250 wird Gallneukirchen erstmals als Markt bezeichnet. Nahe der Stadt-Linz, bevorzugtes Wohn-gebiet, im male-ri-schen Gusental beheimatet. 1831/32 Bau der Pferde-eisen-bahn Linz-Budweis, Europagemeinde, Katholische Pfarrkirche St. Gallus, Evangelische Christuskirche, Schulzentrum (Volks-, Hauptschulen und

Polytechnische Schule). 2 km von Gallneukirchen ent-fernt: Schloss und Ruine Riedegg, große Behinderteneinrichtung (Diakonie).

Donautal

Zahlreiche Radwege entlang der Donau. Fruchtbare Beckenlandschaft, Nutzung der Wasserkraft. Tourismusangebote an der Donau

Ottensheim

Marktrecht seit 1228.
Fährschiff nach Wilhering.
Donaukraftwerk Ottensheim-Wilhering.
Schloss Ottensheim.
Schiffsanlegestelle.

Ottensheim an der Donau
Ottensheim na Dunaji

Steyregg

Kleinstadt mit historischem Stadtkern (Stadtmauer, Stadtrum), Schloss Steyregg, Yachthafen, Heimatstadt vieler Künstler, Maler, Musiker und Grafiker. Landschaft und Tourism: Östlicher Ausläufer des Böhmerwaldes im Norden (ausgedehnte Nadelwälder). Fruchtbare

Beckenlandschaft entlang der Donau. Große Rodl, Kleine Rodl, Große ußen, Haselbach.

Schulmuseum in Bad Leonfelden, School museum
Školní muzeum v Bad Leonfelden

Gallneukirchen

První zmínka o městečku z roku 1250. Okolí města Linz je vyhledávaná oblast k bydlení. Stavba koněspřežky Linz-České Budějovice v letech 1831-32, Titul Evropská obec, Katolický farní kostel sv. Galla, Evangelický kostel Ježíše Krista, Vzdělávací centrum – základní škola a výukové kurzy. 2 km od Gallneukirchenu je zámek a zřícenina Riedegg.

Údolí Dunaje

Mnoho cyklistických stezek podél Dunaje, úrodná pá-nevní krajina, využívání vodní energie, turistické mož-nosti u Dunaje.

Ottensheim

Městečkem od r. 1228
Převoz lodí do Wilheringu
Vodní elektrárna na Dunaji-
Ottensheim-Wilhering
Zámek Ottensheim
Lodní přístaviště

Steyregg

Městečko s historickým jádrem (městské hradby, městská věž).
Zámek Steyregg.
Přístav pro jachty.
Domov mnoha umělců: malířů, hudebníků a grafiků.

Krajina a turistika

Východní výběžek Šumavy na severu okresu (rozsáhlé lesy), Úrodná nížina podél Dunaje. Vodní toky: Velký Rodl, Malý Rodl, Velký Gusen, Haselbach.

Countryside and tourism

Eastern projection of Šumava in the northern part of the region (extensive forests), fertile low-lands alongside Danube. Rivers: "Velký Rodl, Malý Rodl, Velký Gusen, Haselbach".

Tourist facilities.

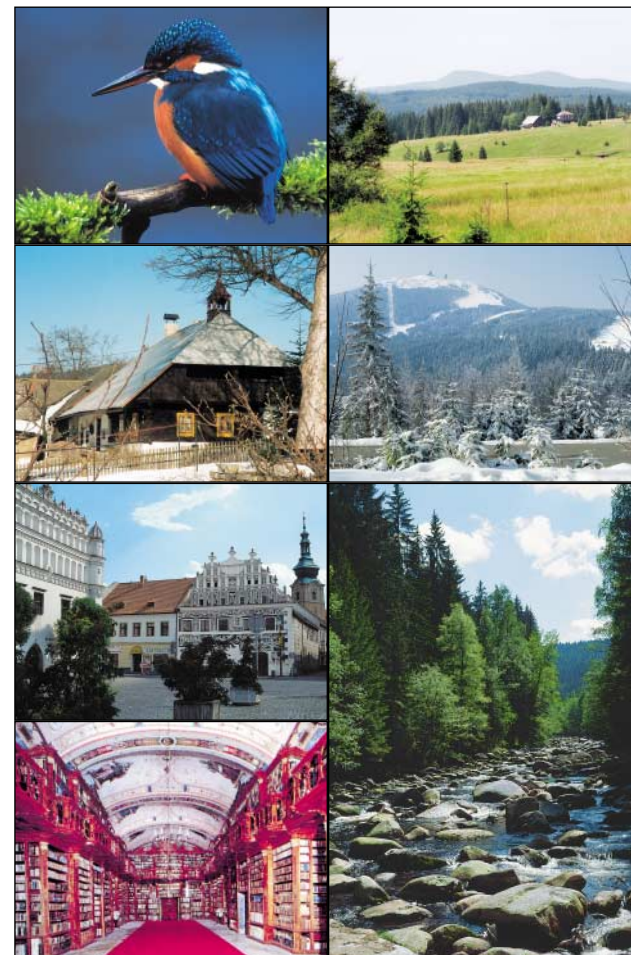
Ski centres around Sternstein, Mud and water Leonfelden Spa, Bad Mühlacken. Network of cycling routes around Danube, number of castle ruins and chateau (Waldenfelds, Riedegg, Wildberg, Waxenberg and Reichenau).

Interesting Foot paths trails: Educational forest path and the Salt path in Bad Leonfelden, Fairytale path in Schenkenfelden, Bee path in Zwettl.

Mühlwanderweg in Reichenthal, Horse drawn ra-ilway path near Gallneukirchen.

Sports facilities: Horse riding, tourism, golf and running facilities.

Natural reservations: Valley of Pesenbach near Bad Mühlacken, Stadler fields near Ottenslag, and marshlands near Bad Leonfelden.

Tourismusangebote

Schigebiete rund um den Sternstein. Moor- und Kneippkurorte: Bad Leonfelden, Bad Mühlacken. Radwegenetz entlang der Donau. Zahlreiche Ruinen und Schlösser: Waldenfelds, Riedegg, Wildberg, Waxenberg, Reichenau.

Besondere Wanderwege: Waldlehrpfad und Salzstraße in Bad Leonfelden, Märchenwanderweg in Schenkenfelden, Bienenwanderweg in Zwettl, Mühlenwanderweg in Reichenthal, Pferdeisenbahnwanderweg bei Gallneukirchen.

Sportangebote: Reiten, Wandern, Golfen, Langlaufen. **Geschützte Naturlandschaften:** Pesenbachtal bei Bad Mühlacken.

Turistické možnosti

Lyžařské areály kolem dokola Sternsteinu, Bahenní a vodní lázně Bad Leonfelden, Bad Mühlacken Síť cyklistických stezek kolem Dunaje, početné hradní zříceniny a zámky (Waldenfelds, Riedegg, Wildberg, Waxenberg, Reichenau).

Zajímavé trasy pěších výletů: Lesní naučná stezka a solní stezka v Bad Leonfeldenu, Pohádková stezka v Schenkenfeldenu, Včelí stezka ve Zwettlu, Mühlenwanderweg v Reichenthalu, Koněs přezná stezka u Gallneukirchenu. **Sportovní vyžití:** Jízda na koni, pěší výlety, golf, běh. **Přírodní rezervace:** Údolí Pesenbachu u Bad Mühlackenu, Stadlerovy louky u Otenschlagu, bažiny u Bad Leonfeldenu.

